

Etelä-Pohjanmaan maakuntahallituksen lausunto 17.2.2025

Vaasan hallinto-oikeus

PL 204

65101 Vaasa

Viite

Vaasan hallinto-oikeuden lausuntopyyntö 16.12.2024

Valitusten diaarinumerot: 1379/2024, 1429/2024, 1479/2024, 1499/2024, 1512/2024, 1525/2024, 1530/2024, 1533/2024

Asia

Vaasan hallinto-oikeus on 16.12.2024 pyytänyt Etelä-Pohjanmaan liiton maakuntahallitusta antamaan maakuntavaltuuston 16.9.2024 § 22 Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n hyväksymispäätöksestä tehdyn kahdeksan valituksen johdosta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 42 §:n mukaisen lausunnon sekä liittämään oheen valituksenlaisen päätöksen perusteena olevat asiakirjat.

Hallinto-oikeus pyytää lausunnossa ottamaan kantaa myös täytäntöönpanokieltovaatimukseen sekä asiassa estettyihin oikeudenkäyntikuluvaatimukseen.

Lausunto ja asiakirjat on pyydetty toimittamaan hallinto-oikeuteen 31.1.2025 mennessä. Etelä-Pohjanmaan liitto on 17.12.2024 hallinto-oikeuden kirjaamoon toimitetulla sähköpostilla pyytänyt lisää aikaa lausunnon toimittamiseen. Hallinto-oikeus on 17.12.2024 myöntänyt lisää aikaa pyydetyn mukaisesti 21.2.2025 saakka.

Valittajat

1. Lappajärven kunnanhallitus
2. Henkilö A asiakumppaneineen
3. Napalankallion maanomistajien sopimusneuvottelukunta
4. Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry
5. Kuorasjärven-Pohjoispään-Kesämökki-Seura ry
6. Henkilö B ja Henkilö C
7. Henkilö D asiakumppaneineen
8. Henkilö E

Lausunnonantaja ja lausunnonantajan yhteyshenkilö

Etelä-Pohjanmaan liiton maakuntahallitus

Kampusranta 9 C

60320 Seinäjoki

Yhteyshenkilö: suunnittelujohtaja Mari Pohjola, mari.pohjola@etela-pohjanmaa.fi, p. 040 4861 041.

Lausunto

Hallinto-oikeus on pyytänyt antamaan lausunnon em. asiassa. Etelä-Pohjanmaan liiton hallintosäännön 120 §:n mukaan maakuntahallitus on toimivaltainen antamaan maakunnan liiton lausunnon maakuntakaavan hyväksymispäätöstä koskevassa valitusasiassa. Maakuntahallitus on kokouksessaan 17.2.2025 § 14 hyväksynyt maakuntajohtajan esityksen lausunnoksi Vaasan hallinto-oikeudelle.

Asiakirjassa on huomioitu EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen ei-julkinen henkilötieto sekä julkisuuslain 24 § 1 momentin kohta 14 koskien salassa pidettävää tietoa, jonka nojalla salatut tiedot on merkitty asiakirjaan: (**salassa pidettävää tietoa**).

Sisällys

Täytäntöönpanokieltoa koskeva vaatimus.....	4
Kaavan kumoamista koskevat ja palauttamista koskevat vaatimukset	4
1. Lappajärven kunnanhallitus	5
2. Henkilö A asiakumppaneineen.....	12
3. Napalankallion maanomistajien sopimusneuvottelukunta	27
4. Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry.....	31
5. Kuorasjärven-Pohjoispään-Kesämökki-Seura ry.....	61
6. Henkilö B ja Henkilö C.....	69
7. Henkilö D asiakumppaneineen	91
8. Henkilö E.....	107
Liitteet	110

Täytäntöönpanokieltoa koskeva vaatimus

Henkilö A, henkilöt B ja C sekä Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ovat valituksissaan pyytäneet valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä.

Etelä-Pohjanmaan maakuntahallitus päätti 17.12.2024 (§ 107) Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n voimaantulosta. Voimaantulokuulutus on julkaistu 20.12.2024 sanomalehti Ilkka-Pohjalaisessa, Etelä-Pohjanmaan liiton verkkosivuilla ja kaikissa Etelä-Pohjanmaan kunnissa.

Maakuntakaava on maakuntahallituksen näkemyksen mukaan laadittu maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti ja maakuntahallitus toteaa, että sillä on maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n perusteella ollut oikeus saattaa kaava voimaan.

Kun otetaan huomioon maakuntakaavan tehtävä suunnittelua ohjaavana yleispiirteisenä suunnitelmana sekä se, ettei kaava ohjaa tai oikeuta suoraan esimerkiksi rakentamista, ei maakuntakaavan täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi. Maakuntahallitus esittää, ettei hallinto-oikeuden tulisi kieltää maakuntakaavan täytäntöönpanoa.

Kaavan kumoamista koskevat ja palauttamista koskevat vaatimukset

Maakuntahallitus katsoo, että valituksissa ei ole esitetty mitään sellaista, minkä vuoksi kaavaratkaisua olisi pidettävä lainvastaisena. Tästä syystä maakuntahallitus vaatii, että valitukset hylätään.

Maakuntahallitus perustelee valitusten hylkäämisvaatimustaan seuraavasti.

1. Lappajärven kunnanhallitus

Valituksessa on vaadittu Iso-Saapasnevan tuulivoima-alueen palauttamista maakuntakaavaan, tuulivoima-alueiden aluekohtaisten suunnittelumääräysten poistamista, valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja arvokkaiden maisema-alueiden suunnittelumääräysten muuttamista, rakennettujen kulttuuriympäristöjen aluerajausten muuttamista sekä Lappajärven kunnan alueelle osoitettujen maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden poistamista maakuntakaavasta. Vaatimuksia perustellaan muun muassa maakuntakaavaratkaisun taustalla olevien selvitysten puutteellisuudella, kunnan strategisten tavoitteiden huomiotta jättämisellä sekä maanomistajille aiheutuvalla eriarvoisuudella.

Lausuntoon maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Rakennettujen kulttuuriympäristöjen merkintöjen esittäminen

Valituksessa vaaditaan, että rakennettujen kulttuuriympäristöjen aluerajaukset tulee muuttaa koskemaan vain arvokkaita rakennuksia kohdemerkintöinä.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

MRL 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on otettava huomioon sekä kiinnitettävä erityistä huomiota muun ohella maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa osoitetaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt valtioneuvoston valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan päätöksen (14.12.2017) mukaisesti. Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja niiden rajaukset perustuvat selvityksiin (liitteet 7.1.-7.5.). Maakuntakaavassa osoitettavien maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen valinta on ollut monivaiheinen prosessi, jossa myös kunnat ovat olleet mukana.

Maakuntakaavassa osoitetaan 216 maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Merkintätyyppi on alueen erityisominaisuutta kuvaava merkintä. Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön alueet, kohteet ja tie. Pienialaiset alueet osoitetaan maakuntakaavan yleispiirteisyydestä johtuen kohdemerkinnällä (liite 1.1. kaavakartta; liite 1.3. kaavaselostus, kappale 6.7. s. 204). Kaikki merkinnät tarkoittavat aluemaisia ympäristöjä, eli myös rakennetun kulttuuriympäristön kohdemerkinnällä tarkoitetaan selvityksissä tunnistettuja aluemaisia ympäristöjä, ei yksittäisiä rakennuksia. Merkintään ei liity MRL 33 §:n mukaista ehdollista rakentamisrajoitusta eikä MRL:n 30 §:n mukaista suojelumääräystä.

Rakennetulla kulttuuriympäristöllä tarkoitetaan konkreettisen ympäristön ohella maankäytön ja rakentamisen historiaa ja sen syntytapoja. Rakennettu kulttuuriympäristö muodostuu yhdyskuntarakenteesta, rakennuksista, pihosta, puistoista sekä erilaisista rakenteista, kuten tiet, kanavat, kiviadat. (liite 7.1., s. 24).

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen merkintöjen suunnittelumääräyksissä määrätään alueen suunnittelusta siten, että suunnittelussa turvataan kulttuuriympäristön arvot ja varmistetaan kulttuuriympäristön ja luonnonperinnön arvojen säilyminen, jolloin puheena olevalla käsitteellä ei voida tarkoittaa pelkästään yksittäisiä rakennuksia (liite 1.2. kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 42-43).

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme ympäristön historiasta ja kehityksestä (liite 1.3., kaavaselostus s. 203). Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt antavat kokonaiskuvan Etelä-Pohjanmaan rakennettujen kulttuuriympäristöjen ominaisluonteesta ja erityispiirteistä, arvoista ja merkityksistä (liite 7.1., s. 13). Aluekokonaisuuksia korostava merkintätyyppi on yhtenäinen Museoviraston valtakunnallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen linjauksen kanssa (liite 7.1., s.19).

Maakuntahallitus toteaa, että maakunnan liitto vastaa maakuntakaavarakentamisen lainmukaisuudesta ja siitä, että osoitettavat alueet perustuvat riittäviin selvityksiin. Edellä mainitut merkinnät ja niitä koskevat määräykset turvaavat MRL 28 §:n mukaisten sisältövaatimusten toteutumista yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Kun otetaan huomioon maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä maankäytön suunnitelmana, maakunnan liitolle jää harkintavaltaa sen suhteen, mitä alueita ja millaisia määräyksiä kaavassa osoitetaan.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavassa osoitettavien maakunnallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen rajaukset perustuvat ajantasaisiin selvityksiin ja perusteet merkintöjen osoittamiselle aluemaisina (kohdemaisten sijaan) on tuotu esiin kaava-asiakirjoissa ja selvityksissä. Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaava ei ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla

Kaava ei ole lainvastainen myöskään sillä perusteella, että valittajan näkemyksen mukaan jokin toinen ratkaisu olisi ollut tarkoituksenmukaisempi.

Maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden poistaminen

Valituksessa vaaditaan, että maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet tulee poistaa Lappajärven kunnan alueelta, sillä kyseiset alueet edustavat tavanomaista Etelä-Pohjalaista järvimaisemaa, eikä niiden erityistä arvoa voida perustella.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen ja nämä seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää. Maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa on selvityksiin (liitteet 7.6. ja 7.7.) perustuen päätetty osoittaa maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen merkintä 53:lle alueelle. Merkintätyyppi on alueen erityisominaisuutta kuvaava merkintä. Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden rajaukset ovat pääosin samanlaiset kuin aiemmassa maakuntakaavassa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 6.7. ja s. 202).

Kaavaselostuksessa on esitetty perusteet kaavarakentamisen valinnalle. Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ovat harvinaisen tai suhteellisen hyvin säilyneitä kulttuurimaisemia, jotka edustavat maakunnan sisäisiä ominais- ja erityispiirteitä. Maisema-alueiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Niiden avulla pyritään sekä turvaamaan edustavien ja elinvoimaisten maaseutumaisemien säilyminen, että herättämään kiinnostusta maisemanhoitoa kohtaan. (Liite 1.3. kaavaselostus, kappale 6.7., s. 202)

Lappajärven maakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen arviointitekstin mukaan ”*Lappajärvi muodostaa Pohjanmaalle poikkeuksellisen kulttuurimaisemakokonaisuuden, jonka elinvoimaisuutta luonnehtivat järven rantavyöhykkeelle keskittynyt tiivis ja kerroksellinen asutus raittikylineen sekä viljelyksessä säilyneet rantapelлот. Lappajärven syntyyn liittyvä meteoriittitörmäys on ainutlaatuinen luonnonhistoriallinen erityispiirre, joka on luonut perustan alueen kehittymiselle merkittäväksi kulttuurimaisemaksi. Nykyään Lappajärvi on maisemamaakuntansa edustavimpia virkistysympäristöjä, jonka arvot säilyvät määrätietoisella maisemanhoidolla ja rakentamisen ohjauksella.*” (liite 7.6., s. 48)

Maakuntahallitus toteaa, että maakunnan liitto vastaa maakuntakaavaratkaisun lainmukaisuudesta ja siitä, että osoitettavat alueet perustuvat riittäviin selvityksiin ja niissä esitettyihin perusteluihin. Edellä mainitut merkinnät ja niitä koskevat määräykset turvaavat MRL 28 §:n mukaisten sisältövaatimusten toteutumista. Kun otetaan huomioon maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä maankäytön suunnitelmana, maakunnan liitolle jää harkintavaltaa sen suhteen, mitä alueita ja millaisia määräyksiä kaavassa osoitetaan.

Maakuntahallitus katsoo, että maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden osoittaminen maakuntakaavassa on maankäyttö- ja rakennuslain mukaista, ja että alueiden arvot on maakuntakaavan yleispiirteinen tarkastelutaso huomioiden riittävällä tavalla selvitetty ja perusteet niiden osoittamiselle maakuntakaavassa on tuotu esiin kaava-asiakirjoissa. Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaava ei ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Kulttuuriympäristömerkintöjen suunnittelumääräykset

Valituksessa vaaditaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja arvokkaiden maisema-alueiden suunnittelumääräyksen muuttamista siten, että lausuntojen pyytäminen alueelliselta vastuumuseolta poistetaan. Valituksessa katsotaan, että määräys on tulkinnanvarainen, asettaa maanomistajat eriarvoiseen asemaan ja hankaloittaa merkittävästi hankkeiden toteuttamista ilman selvää hyötyä.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

MRL 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on otettava huomioon sekä kiinnitettävä erityistä huomiota muun ohella maiseman ja kulttuuriperinnön vaalimiseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, MRL) valtioneuvoston päättämät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta huolehditaan. Tämä on maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n mukaan otettava huomioon maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa.

Maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-aluetta tarkemmin suunniteltaessa tai rakennettaessa (MRL 30 §).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan selvityksillä ja vaikutusten arvioinneilla, sekä niiden huomioimisella kaavamerkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä on varmistettu, että maakuntakaavan vaikutukset eivät ole merkittävän haitallisia. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset varmistavat, että maakuntakaava riittävästi ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa arvokkaat maisema-alueet ja merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt osoitetaan alueen erityisominaisuutta osoittavalla merkinnällä ja niille annettavan suunnittelumääräyksen mukaan ”*aluetta koskevasta merkittävästä hankkeesta tai suunnitelmasta on pyydettävä lausunto alueelliselta vastuumuseolta ja tarpeen mukaan valtion muilta keskeisiltä viranomaisilta, joiden toimialaa käsitellään*” (liite 1.2, kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 41-42)

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä koskeva merkittäviä hankkeita tai suunnitelmia koskeva lausuntovaade edistää MRL 28 §:n mukaista arvokkaiden kulttuuriympäristöjen vaalimista, ja sillä huolehditaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen arvojen turvaamisesta.

Kulttuuriympäristöjen kehittämistä ja hoitoa suunnitellaan ja ohjataan lähinnä kuntien yleis- ja asemakaavoilla, rakennusluvilla, lailla rakennusperinnön suojelemisesta sekä valtion avustuksilla ja erityisillä hankkeilla. Yksityiset kiinteistönomistajat ovat merkittävässä asemassa toimenpiteiden toteuttajina. Museovirasto, alueelliset vastuumuseot ja valtion muut keskeiset viranomaiset (esim. Ely-keskus) antavat asiantuntija-apua ja ohjausta sekä tietoa kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista. (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 6.7, s.197)

Maakuntahallitus toteaa, että kunnalliseen itsehallintoon kuuluu, että maakunnan liitolla on toimivalta kuntayhtymänä päättää muun muassa kaavoitettavista alueista ja kaavoituksen sisällöstä ottaen huomioon kaavoitukselle laissa säädetyt edellytykset.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavassa annettu suunnittelumääräys on perusteltu ja maankäyttö- ja rakennuslain mukainen eikä sitä voi pitää perusteena maanomistajien epätasa-arvoiseen kohteluun tai katsoa, että se merkittävästi hankaloittaisi hankkeiden toteutumista ilman selvää hyötyä. Suunnittelumääräys ei ole oikeusvaikutuksiltaan tulkinnanvarainen ja se on ohjausvaikutuksensa kannalta riittävän yksiselitteinen. Maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Iso Saapasnevan osoittaminen maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueena

Valituksessa on vaadittu, että kaavaluonnosvaiheessa maakuntakaavassa ollut Iso-Saapasnevan tuulivoima-alue tulee palauttaa kaavaan, koska alueen poistamiselle ei ole riittäviä perusteita. Valituksen mukaan tuulivoiman vaikutuksista metsäpeuroihin ei ole riittävää tutkimustietoa ja maakuntakaavaprosessissa on ollut merkittävä puute metsäpeuran elinympäristöön liittyvissä selvityksissä, joten metsäpeuran elinympäristöön liittyviä rajoituksia ei voida käyttää perusteena hylätä tuulivoima-aluetta.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetäessä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota mm. alueiden käytön ekologiseen kestävyys sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen.

Maakuntahallitus toteaa, että Lappajärvelle Iso Saapasnevan alueelle osoitettiin maakuntakaavan valmistelussa (kaavaluonnos ja viranomaisvaiheen kaavaehdotus) tuulivoimaloiden alueen merkintä, joka perustui maakuntakaavaa varten laadittuun tuulivoimaselvitykseen (liitteet 5.1., 5.1.1.). Selvityksen tuloksena todetaan, että alueen jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää erityistä

huomiota mm. metsäpeuran elinympäristöön (liite 5.1.1., s. 262). Maakuntakaavan laadinnan aikana tuulivoimaloiden alueille laadittiin tarkentavia selvityksiä ja hankittiin tarvittavia lajaineistoja, sekä käytiin vuorovaikutusta (liite 1.3., kappaleet 4 ja 5, s. 188, 190).

Maakuntahallitus toteaa, että metsäpeura on silmälläpidettävä laji (Punainen kirja 2019) ja se kuuluu Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen II lajeihin. Metsäpeura on riistalaji (Metsästyslaki 5 §). Osin Etelä-Pohjanmaalla sijaitsee metsäpeuran Suomenselän osakanta (n. 1 450–1 500 yksilöä), jonka levinneisyysalueeseen kuuluu mm. Lappajärven alue.

Maakuntakaavan laadintaa varten on hankittu Luonnonvarakeskukselta metsäpeuraselvitys, jossa mm. kuvataan metsäpeuran keskeisimpiä esiintymisalueita viimeisten 10 vuoden ajalta (liite 5.7.). Selvitys perustuu pääosin GPS-pantaseuranta-aineistoihin. Luonnonvarakeskuksen selvitys ja siihen liittyvä paikkatietoaineisto edustavat parasta käytettävissä olevaa lajitietoa, ja se osoittaa Iso Saapasnevan sijaitsevan keskeisellä metsäpeurojen vaellusalueella. Metsäpeuraselvityksen tulokset on huomioitu maakuntakaavan tuulivoimaselvityksen yhteisvaikutusten arvioinnissa (liite 5.1.2.), Natura-arvioinnissa (liite 5.4.) sekä maakuntakaavaratkaisussa ja kaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 4.1., kappale 4.1.1.) arvioitaessa kaavaratkaisun vaikutuksia metsäpeuraan.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavaa varten laaditut selvitykset ovat kaavatasolle riittävät ja niiden kautta on saatu kaavaratkaisun tueksi tietoa metsäpeuralle mahdollisesti aiheutuvista merkittävistä vaikutuksista. Vaikka kaikista tuulivoiman vaikutuksista metsäpeuraan ei ole vielä saatavilla tutkimustietoa, se ei estä selvityksissä laadittujen vaikutusten arviointien tulosten hyödyntämistä kaavaratkaisussa.

Metsäpeuraan kohdistuvista vaikutuksista on lisäksi käyty kaavan laadinnan aikana useita neuvotteluja mm. lajin kannan seurannasta ja tutkimuksesta vastaavan Luonnonvarakeskuksen, lajin perimän turvaamisesta ja suojelusta (suojealueverkoston ylläpito) vastaavan Metsähallituksen sekä luonnonsuojeluviranomaisen ELY-keskuksen kanssa. Lisäksi kaavan laadinnan aikana on saatu lausuntoja mm. Suomen riistakeskukselta, joka vastaa metsäpeuran alueellisesta kannanhoidosta.

Iso Saapasnevan aluetta koskevissa lausunnoissa ja asiantuntijoiden kanssa käydyssä vuorovaikutuksessa on mm. esitetty alueen poistamista kaavasta metsäpeuraan kohdistuvien haitallisten vaikutusten vuoksi (Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Luonnonvarakeskus), sekä tuotu esiin alueen merkitys maailman tärkeimpänä metsäpeurojen kesä- ja talvilaidunten välisenä vaelluskäytävänä, jolle ei tulisi tuottaa häiriövaikutusta tuulivoimarakentamisella (Suomen riistakeskus). Luonnonvarakeskus on neuvotteluissa tuonut esiin alueen sijoittumisen metsäpeurojen vaelluksen pullonkaula-alueena, jolle ei ole vaihtoehtoista reittiä ja jollaista ei ole muualla lajin esiintymisalueella. Toisaalta Lappajärven kunta on lausunnossaan esittänyt alueen osoittamista maakuntakaavassa kaavaluonnoksen mukaisella rajauksella. (liitteet 3.12., 3.14., 3.16.)

Maakuntahallitus toteaa, että Lappajärvelle Iso Saapasnevan alueelle ei ole maakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden alueen merkintää, koska alue on tunnistettu Luonnonvarakeskukselta hankitussa metsäpeuraselvityksessä, maakuntakaavan vaikutusten arvioinneissa sekä käydyssä vuorovaikutuksessa Suomenselän metsäpeurakannan vaelluksen kannalta erittäin merkittäväksi alueeksi, jolle ei ole vaihtoehtoista reittiä ja jollaista ei ole muualla lajin esiintymisalueella. Vaellusalueen osoittaminen tuulivoimaloiden alueeksi olisi voinut merkittävästi vaikuttaa Suomenselän metsäpeurakannan populaatioon, minkä vuoksi sen osoittaminen maakuntakaavassa ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset huomioiden mahdollista. (liite 5.7.; liitteet 3.12., 3.14., 3.16.)

Edellä kuvattujen selvitysten ja arviointien perusteella Iso Saapasnevan alue on poistettu maakuntakaavasta. Maakuntahallitus katsoo, että Iso Saapasnevan alueen soveltumattomuus

seudulliselle tuulivoima-alueelle on riittävästi perusteltu ottaen huomioon MRL 28 §:n vaatimus luonnonarvojen vaalimisesta. Kaavan laatijana liitolla on harkintavalta päättää kaavassa osoitettavista alueista.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaava ei ole lainvastainen sillä perusteella, että Iso Saapasnevan aluetta koskevaa tuulivoimaloiden alue -ominaisuusmerkintää ei ole hyväksytyssä maakuntakaavassa. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi

Tuulivoimaloiden alueiden aluekohtaiset suunnittelumääräykset

Valituksessa on vaadittu tuulivoima-alueiden aluekohtaisten suunnittelumääräysten poistamista maakuntakaavasta, koska ympäristölainsäädäntö edellyttää jo erilaisten vaikutusten selvittämistä tuulivoimahankkeissa. Valituksen mukaan suunnittelumääräykset tuovat turhia rajoitteita ilman lisäarvoa.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa voidaan antaa tarpeellisia suunnittelumääräyksiä kaavan ohjausvaikutuksen, sisältövaatimusten ja tavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi (MRL 30 §). Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa on annettu suunnittelumääräyksiä silloin, kun saadun palautteen, vaikutusten arviointien ja selvitysten perusteella on tunnistettu tekijöitä, jotka yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee erityisesti huomioida tai jotka voivat arvioinnin mukaan aiheuttaa haitallisia vaikutuksia. Näitä vaikutuksia on maakuntakaavan keinoin tarpeen lieventää ja estää. Maakuntakaavan määräykset osaltaan varmistavat sen, että maakuntakaava riittävästi ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavan tuulivoima-alueiden aluekohtaiset suunnittelumääräykset eivät ole toimintaa rajoittavia, vaan niiden tarkoituksena on konkretisoida kaavan valmistelun tueksi tehtyjen selvitysten ja vaikutusarviointien tuloksia maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38-39). Tällaisia määräyksiä voidaan ottaa osaksi kaavaa, vaikka niiden sisältöön kuuluisikin seikkoja, jotka tulisi ottaa suoraan lain nojalla huomioon yksityiskohtaisempaa kaavaa laadittaessa ja hyväksyttäessä.

Maakuntakaava ei ole lainvastainen tuulivoimaloiden alueiden aluekohtaisten suunnittelumääräysten perusteella.

Kunnan tavoitteiden huomioiminen kaavoitusprosessissa

Valituksen mukaan kaavoitusprosessi ei ole ollut maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 32 §) mukainen, koska siinä ei ole riittävästi otettu huomioon kuntien suunnitelmia ja tavoitteita.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n mukaan kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehdoista tiedottaa kaavaa valmisteltaessa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään, on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 8 §:n ja 13 §:n mukaan maakunnan liiton on maakuntakaavaa laadittaessa oltava tarpeellisessa määrin yhteistyössä mm. asianomaisten kuntien kanssa ja pyydettävä kunnalta lausunto maakuntakaavaehdotuksesta ennen nähtäville asettamista.

Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on laadittu maankäyttö- ja rakennuslain sekä -asetuksen säättämien vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön liittyvien menettelyjen mukaisesti huomioiden maakuntakaavan tehtävä, tarkoitus ja sille asetetut vaatimukset. Kaikilla Etelä-Pohjanmaan kunnilla on maakuntakaavan osallisina ollut mahdollisuus osallistua maakuntakaavan laadintaan sen eri vaiheissa (liitteet 3.1.-3.6., liite 3.20.).

Maakuntakaavan aloitus- ja tavoitevaiheessa perustettuun kaavan ohjausryhmään kutsuttiin jäsenet kaikista kaava-alueen kunnista (liite 1.3. kaavaselostus, s. 57). Kaavan valmisteluvaiheessa ohjausryhmä kokoontui yhteensä 10 kertaa. Valmisteluvaiheessa aluerakenteen ja tuulivoiman osalta järjestettiin lisäksi erikseen kuntakohtaiset neuvottelut, ja jokaisen kunnan kanssa käytiin neuvotteluja kaavaluonnoslausunnoissa esiin nostetuista asioista. Maakuntakaavan ehdotusvaiheen aikana ohjausryhmä kokoontui kolme kertaa. Maakuntakaavaehdotukseen tehtyjen viimeistelyjen jälkeen maakuntakaavan ohjausryhmä käsitteli maakuntakaava-aineistoja vielä kertaalleen. (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 5)

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on yhdeksi kaavan suunnitteluperiaatteeksi päätetty avoin vuorovaikutus (liite 3.1., s. 19-20). Etelä-Pohjanmaan liitto on pyrkinyt aktiiviseen, monipuoliseen ja avoimeen tiedottamiseen ja vuorovaikutukseen kaikkien osallisten kanssa koko maakuntakaavan valmistelun ajan. Vuorovaikutusta ja osallistamista on kuvattu kaavaselostuksen kappaleessa 5. Lisäksi kaikki kaavan laadinnan aikana saadut palautteet ja niihin laaditut vastineet ovat olleet julkisesti nähtävillä liiton nettisivuilla (liitteet 3.9.-3.17). Maakunnan kuntia on myös kutsuttu mm. kaavan taustalla olevien selvitysten työpajoihin.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tarkoituksena on keskittyä valtakunnallisiin ja maakunnallisiin sekä usean kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseen liittyviin kysymyksiin, joihin sisältyy merkittävästi harkintavaltaa ja liikkumavaraa. Maakuntakaava välittää valtakunnalliset ja maakunnalliset maankäyttötavoitteet kuntatason kaavoitukseen, jolle se on ohjeena. Maakuntakaavan tarkoituksena ei sen sijaan ole edistää jokaisen maakuntaliiton jäsenenä toimivan kunnan paikallisesti hyväksymiä kunnallisia tavoitteita tai strategioita.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntavaltuustolla on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n asettamissa rajoissa itsenäinen harkintavalta päättää siitä, minkä sisältöinen maakuntakaava alueelle laaditaan. Vaikka kaava-alueelle sijoittuvilla kunnilla on mahdollisuus esittää kaavan valmistelun aikana kantansa vuorovaikutusmenettelyä koskevien säännösten mukaisesti, maakuntavaltuusto voi toimivaltansa puitteissa päättää kaavan sisällöstä myös yksittäisten kuntien esittämien kantojen vastaisesti. Maakuntakaava ei siten ole lainvastainen Lappajärven kunnan tavoitteiden huomioimatta jättämiseen liittyvällä perusteella.

Maakuntahallitus toteaa, että valituksessa viitattu MRL 32 § ei liity maakuntakaavaprosessiin. Maakuntakaava on laadittu siten, että sitä voi toteuttaa MRL 32 §:n mukaisesti.

2. Henkilö A asiakumppaneineen

Valituksessa on vaadittu maakuntavaltuuston päätöksen kumoamista Aitakankaan ja Talpakanrämeeen tuulivoimaloiden alueiden osalta. Lisäksi valituksessa vaaditaan, että kaavaan ei saa lisätä tuulivoimaloiden alueen merkinnällä Iso Saapasnevan aluetta, eikä maakuntakaavaa saa laittaa voimaan ja kaavoitus on keskeytettävä valituksenalaisten osien osalta. Vaatimuksia perustellaan muun muassa sillä, että maakuntakaavalle asetetut sisältövaatimukset eivät ole täyttyneet, vaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi ja vuorovaikutusmenettely on ollut puutteellinen.

Lausuntonaan maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakunnan liitto vastaa maakuntakaavan laatimisesta (MRL 27 §). Maakuntahallitus antaa lausuntonsa valitukseen siltä osin kuin se liittyy kyseessä olevaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaan. Maakuntahallitus ei lausunnossaan vastaa valituksen kohtiin, jotka liittyvät kunnalliseen päätöksentekoon, tuulivoimaosayleiskaavaan tai ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

Oikeudenkäyntikulut

Henkilö A asiakumppaneineen on valituksessaan vaatinut, että Etelä-Pohjanmaan liitto veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Etelä-Pohjanmaan liiton maakuntahallitus vaatii, että edellä mainittu muutoksenhakija kantaa itse omat oikeudenkäyntikulunsa. Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 95 §:n mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan. Maakuntahallitus esittää, että hallinto-oikeus ottaa huomioon kohtuullisuutta arvioidessaan, ettei muutoksenhaun tarve ole johtunut kaavanlaatijan virheestä tai muusta laiminlyönnistä.

Maakuntakaavan asettaminen voimaan

Valituksen mukaan maakuntakaavaa ei tulisi laittaa voimaan ja kaavoitus olisi keskeytettävä niiltä osin, jotka ovat valituksenalaisia.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Etelä-Pohjanmaan maakuntahallitus päätti 17.12.2024 (§ 107) Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n voimaantulosta. Voimaantulokulut on julkaistu 20.12.2024 sanomalehti Ilkka-Pohjalaisessa, Etelä-Pohjanmaan liiton verkkosivuilla ja kaikissa Etelä-Pohjanmaan kunnissa.

Maakuntakaava on maakuntahallituksen näkemyksen mukaan laadittu maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti ja maakuntahallitus toteaa, että sillä on maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n perusteella ollut oikeus saattaa kaava voimaan. Maakuntahallitus viittaa täytäntöönpanokieltoa koskevan vaatimuksen osalta lisäksi lausunnon aiempaan kohtaan 'Täytäntöönpanokieltoa koskeva vaatimus'.

Esteellisyys

Valituksessa tuodaan esiin päätöksentekotilanteita ja niihin liittyviä henkilöitä, joiden valittaja katsoo olleen tai saattaneen olleen esteellisiä päättämään maakuntakaavoituksesta.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Osa valituksessa esiin tuoduista esteellisyyskysymyksistä liittyy kunnalliseen päätöksentekoon. Maakuntahallitus antaa lausuntonsa valitukseen siltä osin kuin se liittyy kyseessä olevaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaan. Maakuntahallitus ei lausunnossaan vastaa valituksen kohtiin, jotka liittyvät kunnalliseen päätöksentekoon, tuulivoimaosayleiskaavaan tai ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Maakuntahallitus toteaa lisäksi, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa ei ole osoitettu Iso Saapasnevan tuulivoimaloiden aluetta, johon valituksessa viitataan.

Kuntalain 97 §:n mukaan valtuutettu on valtuustossa esteellinen käsittelemään asiaa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä taikka hänen hallintolain 28 §:n mukaan tarkoitettua läheistään. Edelleen kuntalain 97 §:n mukaan esteellisen henkilön on ilmoitettava esteellisyydestään. Henkilön on lisäksi toimielimen pyynnöstä esitettävä selvitys seikoista, joilla voi olla merkitystä hänen esteellisyytensä arvioinnissa. Muiden maakuntaliiton toimielinten (mm. maakuntahallitus) toimintaan sovelletaan hallintolain 28 §:ssä säädettyjä esteellisyysperusteita.

Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan liitolla on käytössään julkinen luottamushenkilöiden sidonnaisuusrekisteri.

Maakuntahallitus tuo esiin, että kaava-asioissa maata omistavan valtuutetun esteellisyyden arvioinnissa tulee huomioidavaksi kaavan luonne ja oikeusvaikutukset sekä valtuutetun maanomistuksen laajuus sekä kaavaehdotuksen sisältö. Maakuntakaava yleispiirteisenä suunnittelun ohjausvälineenä saa MRL 32 § mukaan oikeusvaikutuksia vasta yleis- ja asemakaavaa laadittaessa sekä muutoin ryhdyttäessä toimenpiteisiin alueidenkäytön järjestämiseksi, millä on vaikutuksia myös esteellisyyden arviointiin.

Maakuntakaava on yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, jonka tehtävänä on MRL 32 §:n mukaan ohjata kuntien yleis- ja asemakaavoitusta. Maakuntakaava ei ole suoraan rakentamista ohjaava ja mahdollistava suunnitelma. Maakuntakaavassa ei osoitettua maankäytön toteuttamista ratkaista lopullisesti tai yksityiskohtaisesti eikä kaavalla ole välittömiä oikeusvaikutuksia maanomistajiin. Maakuntakaavassa osoitettavat tuulivoimaloiden alueet edellyttävät toteutuakseen kunnan laatimaa yleiskaavaa, jonka laatimisesta tai laatimatta jättämisestä päättää kunnanvaltuusto. Maakuntakaavassa ei myöskään osoiteta esimerkiksi tuulivoimaloiden tarkkaa sijaintia, kokoa ja lukumäärää.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on kokonaiskaava, jonka alueella kaikki maakuntahallituksen ja -valtuuston jäsenet asuvat ja jonka kaikki merkinnät voivat olla kuntien ja kuntia edustavien jäsenten kannalta myönteisiä tai kielteisiä. Maakunnan liitto on kuntayhtymä, jonka kaikki päättäjät muodostuvat jäsenkuntien kunnanvaltuuston tai -hallituksen edustajista. Osallistuminen kunnan päätöksentekoon ei tee maakuntavaltuuston tai -hallituksen jäseniä esteellisiksi.

Ottaen huomioon maakuntakaavan yleispiirteinen luonne sekä yksittäisten kiinteistöjen pieni osuus koko maakuntakaavan laajasta alueesta, maakuntahallitus katsoo, että pelkkä mahdollisuus saada hyötyä tai korvausta ei aiheuta maakuntavaltuuston jäsenelle esteellisyyttä hänen osallistuessaan päätöksentekoon maakuntakaavasta. Valituksessa ei ole esitetty sellaisia perusteita, jotka osoittaisivat maakuntakaavaan liittyvään päätöksentekoon osallistuneen esteellisiä henkilöitä.

Vuorovaikutusmenettelyn puutteet

Valituksessa katsotaan, että maakuntakaavan valmistelu ei ole ollut vuorovaikutteista. Valituksen mukaan maakuntakaavan laadinnassa ei ole kuultu kuntalaisia, vaan kaavoitusta ovat ohjanneet kunnat ja yksittäiset kuntien luottamushenkilöt. Valituksessa katsotaan lisäksi, että esimerkiksi kaikkiin hiljaisiin alueisiin ja yhteisvaikutuksiin liittyviin kaavapalautteisiin ei ole vastattu eikä Lappajärven alueen haasteita ole tuotu maakuntakaavasta päättävien tahojen tietoisuuteen. Lisäksi valituksessa kyseenalaistetaan tuulivoimayhtiöiden osallistuminen kaavoitusprosessiin.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on laadittu ja kaavan laadintaan liittyvä vuorovaikutus on toteutettu maankäyttö- ja rakennuslain sekä -asetuksen mukaisesti, mikä kuvataan tarkemmin kaavaselostuksen luvussa 5 (Liite 1.3., kaavaselostus, s. 56–61). Kaavan laadintaan on sisältyneet lainmukaiset kuulemisvaiheet valmistelu- ja ehdotusvaiheissa, joista on tiedotettu kuntalaisia ja muita osallisia lain mukaisesti (Liitteet 3.1.–3.4. sekä 3.20.) ja joiden aikana saatu palaute on käsitelty huolellisesti ja läpinäkyvästi (Liitteet 3.9.–3.17.) Kaikille niille osallisille, jotka ovat pyytäneet lisää aikaa virallisen palautteen jättämiseksi, on myönnetty lisää aikaa. Lisäksi kaikkiin virallisten kuulemisten ulkopuolella tullessiin yhteydenottoihin on vastattu joko suullisesti tai kirjallisesti, ja kaavan valmistelijat ovat olleet tavoitettavissa koko kaavaprosessin ajan esimerkiksi puhelimitse.

Maakuntahallitus on käsitellyt kaikki virallisissa kuulemismenettelyissä saadut palautteet ja hyväksynyt niihin laaditut yksilöidyt vastineet. Käsitteilyn yhteydessä maakuntahallituksen jäsenille on esitelty saatua palautetta yhteenvetomaisesti ja lisäksi kaikki saadut palautteet on toimitettu heille kokousaineiston liitteenä lukuun ottamatta palautteenantajien henkilötietoja ja muita yksityisyydensuojan vuoksi häivytettyjä tietoja. Kokouksissa maakuntahallituksen päätöksentekijöillä on lisäksi halutessaan ollut mahdollisuus tutustua alkuperäiseen palauteaineistoon, sisältäen myös henkilötiedot ja muut salassa pidettävät tiedot. Kokouskäsitteilyjen jälkeen palautteet ja niihin laaditut vastineet on julkaistu osallistumis- ja arviointisuunnitelmavaiheessa koostettuna (liite 3.9.) ja kaavan luonnos- ja ehdotusvaiheessa tiivistämättöminä (liitteet 3.10.-3.17) Etelä-Pohjanmaan liiton nettisivuilla. Myös maakuntavaltuuston kokouksissa on säännöllisesti käsitelty maakuntakaavan laadinnan vaiheita sekä valmistelun aikana saatua palautetta yhteenvetomaisesti.

Lainmukaisten kuulemisten lisäksi maakuntakaavan laadinnan aikana on pyritty tarjoamaan maakunnan asukkaille myös muita palautteenanto- ja keskustelumahdollisuuksia. Kaavaprosessin aikana eri puolilla maakuntaa järjestettiin esimerkiksi 10 kaikille avointa keskustelutilaisuutta, jossa kuka tahansa saattoi kysyä ja antaa palautetta koskien maakuntakaavan laadintaa. Kaksi vastaavaa tilaisuutta järjestettiin lisäksi etäyhteydellä.

Maakuntakaavaratkaisua on kaavan laadinnan aikana muokattu lukuisia kertoja saadun palautteen, tarkentuneen selvitystiedon ja vaikutusten arvioinnin tuloksena. Esimerkiksi tuulivoima-alueiden rajauksia on supistettu (mm. Talpakanräme) tai poistettu kokonaan (mm. Iso Saapasneva). Myös koko maakuntaa koskevia sekä aluekohtaisia suunnittelumääräyksiä on muokattu ja tarkennettu kaavan laadinnan aikana. Muutoksia on kuvattu kaavaselostuksessa (Liite 1.3., kaavaselostus, s. 56–61).

Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n mukaan kaavoitusmenettelystä ja siihen liittyvistä asioista tulee tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua mielipiteensä asiasta. Maakuntahallitus katsoo, että

maakuntakaavoituksen osallisia ovat myös kaikki yritykset ja yhteisöt, jotka toteuttavat ja/tai suunnittelevat maakunnan alueella elinkeinotoimintaa.

Valituksessa tuodaan esiin, että yksityishenkilöiden mahdollisuus lausua mielipiteensä olisi ollut yrityksistä rajatumpi ja viitataan maakuntakaavan ehdotusvaiheen lausuntopyyntöön.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan kaksiosaisessa ehdotusvaiheessa on ennen kaavaehdotuksen julkisesti nähtäville asettamista pyydetty maankäyttö- ja rakennusasetuksen 13 §:n mukaisesti lausunto ELY-keskukselta, kunnilta, kaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntien liitolta, maakuntakaavan kannalta keskeisiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä sekä niiltä ministeriöiltä, joita asia koskee (Liitteet 3.20. ja 3.14.). Tässä vaiheessa lausuntoa ei ole pyydetty yrityksiltä.

Yritykset ja yksityishenkilöt ovat saaneet lausua mielipiteensä maakuntakaavaehdotuksesta sen julkisen nähtävillä olon aikana 5.4.-13.5.2024 (Liitteet 3.4. sekä 3.15–3.17.).

Valituksessa tuodaan esiin, että kuntien lausunnoilla ja tavoitteilla on ollut kaavassa yksittäisiä kuntalaisia suurempi painoarvo. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan oikeusvaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti kuntiin ja maakuntakaavan tehtävänä on ohjata kuntien yleis- ja asemakaavoitusta. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 8 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa oltava tarpeellisessa määrin yhteistyössä asianomaisten kuntien, valtion viranomaisten ja muiden maakuntakaavoituksen kannalta keskeisten tahojen kanssa. Kuntien lausunnoista maakuntakaavasta päättää demokraattisesti valittu kunnanhallitus, jolloin kuntalaisten näkemykset välittyvät suunnitteluun tätä kautta. Yksityishenkilöillä on myös oikeus vuorovaikutusmenettelyjen puitteissa ilmaista mielipiteensä maakuntakaavasta.

Maakuntahallitus toteaa, että osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyjen yhteydessä esitettyjen mielipiteiden ja muistutusten esittämisoikeus ei tarkoita, että esitetyt asiat olisi otettava esitetyssä muodossa huomioon tai kaavaan olisi tehtävä osallisten toivomat muutokset sellaisenaan oli kyseessä kunta tai yksityishenkilö. Toimivalta kaavan sisällöstä päättämisestä kuuluu maakunnan liiton valtuustolle.

Maakuntahallitus katsoo, ettei kaava ole lainvastainen valituksessa esitetyillä vuorovaikutusmenettelyyn liittyvillä perusteilla. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Maakuntakaavan sisältövaatimusten ja tavoitteiden täytyminen sekä selvitysten riittävyys

Valituksen mukaan maakuntakaavalle asetetut sisältövaatimukset ja maakuntakaavalle asetetut tavoitteet eivät ole täytyneet. Valituksessa katsotaan, että alue- ja yhdyskuntarakennetta, ekologista kestävyyttä, maisemaa, luonnonarvoja, kulttuuriperinnön vaalimista ja virkistysalueiden riittävyttä sekä elinkeinoelämän, erityisesti matkailun toimintaedellytyksiä on selvitetty ja käsitelty puutteellisesti.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja kiinnitettävä erityisesti huomioita maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, alueiden käytön ekologiseen kestävyyteen, ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin, vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön, maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin, maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyteen. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 5 momentin mukaan nämä seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 perustuu koko kaavaratkaisun osalta kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaratkaisun perusteena on käytetty Etelä-Pohjanmaan liiton omana asiantuntijatyönä laatimia tai liiton tilaamia eri teemoihin liittyviä selvityksiä. Näiden lisäksi kaavaratkaisussa on hyödynnetty eri viranomaisten julkaisuja (esim. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Väyläviraston), kuntien aineistoja sekä hankkeisiin liittyviä aineistoja (esim. YVA-lain mukaiset arvioinnit), mikäli ne on katsottu mahdollisiksi huomioida maakuntakaavassa tehtyjen vaikutusten arviointien kannalta (liite 1.3., kaavaselostus, s. 186). Kaikki kaavaratkaisun taustalla olevat selvitykset on kuvattu kaavaselostuksen luvussa 4 (liite 1.3., kaavaselostus, s. 38–54).

Maakuntahallitus toteaa lisäksi, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n tuulivoimaloiden alueiden kaavaratkaisun perusteena olevat selvitykset on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 4.4). Tuulivoimaloiden alueiden vaikutuksia on arvioitu osana tuulivoimaselvityksiä (liitteet 5.1., 5.1.1., 5.1.2., 5.6., 5.10., 5.11., 5.12.), tuulivoima-alueiden maisemaselvityksiä (liitteet 5.2., 5.2.1., 5.2.2., 5.14., 5.15.), tuulivoima-alueiden Natura-arviointeja (liitteet 5.4., 5.18., 5.19., 5.20.), linnustoon kohdistuvien vaikutusten arviointia (liitteet 5.3., 5.5., 5.13., 5.16.), metsäpeura- (5.7.) ja susiselvityksiä (5.8.), tuulivoiman sähkönsiirtoselvitystä (liite 5.9.) sekä kaavan vaikutusten arviointia (liite 4.1., kappale 4.1.1.). Selvitysten ja vaikutusten arviointien vaikutus kaavaratkaisuun on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 5 ja s. 187–191).

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan tavoitteet on kuvattu maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (Liite 3.1.) sekä kaavaselostuksessa (Liite 1.3.). Kaavan tavoitteeksi on asetettu muun muassa laadukkaiden elinympäristöjen syntyminen, luonnon monimuotoisuuden lisääminen sekä päästötön energiantuotantojärjestelmä. Maakuntakaavalle asetetut tavoitteet ovat maakuntastrategian mukaisia. Maakuntakaavan kokonaisvaikutusten arvioinnin mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n mukainen maankäyttöratkaisu toteuttaa ne tavoitteet, jotka työlle on asetettu (Liite 4.1., s. 73).

Yhteenvedona maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavaratkaisua (ml. tuulivoimaloiden alueiden merkintää) varten laaditut selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu kaavaratkaisun, ml. tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen merkittävät vaikutukset ja yhteisvaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu kaavamerkinnoissa, niiden rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä. Maakuntakaavan kokonaisvaikutusten arvioinnin mukaan maakuntakaava edistää maakuntakaavan sisältövaatimusten (MRL 28 §) toteutumista (Liite 4.1., s. 68–69).

Maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Konsulttien riippumattomuus

Valituksen mukaan maakuntakaavan taustaselvitysten tekijöiden riippumattomuus ja puolueettomuus on vaarantunut. Valituksessa tätä perustellaan muun muassa sillä, että osa konsulttiyrityksistä on kuntien omistamia ja sillä, että tuulivoimayhtiöiden hankkeissa ja maakuntakaavoituksen laadinnassa on hyödynnetty osin samoja konsulttiyrityksiä.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia

selvitettäessä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, jonka vaikutukset myös arvioidaan yleisellä tasolla.

Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnassa on hyödynnetty yli 70:ä selvitystä, jotka on pääsääntöisesti laadittu Etelä-Pohjanmaan liiton tilaamana eri asiantuntijoiden ja konsulttien toimesta tai Etelä-Pohjanmaan liiton omana työnä.

Etelä-Pohjanmaan liitto noudattaa asiantuntijaselvitysten tilaamisessa hankintalakia sekä hankintalakia tarkentavaa liiton hankintaohjetta. Kaikki ulkopuolisilta tilatut selvitykset on valittu julkisen kilpailutuksen tai tarjouspyyntömenettelyn kautta etukäteen määriteltyjen valintakriteerien perusteella. Valintakriteereihin on kaikissa tapauksissa sisältynyt konsulttien ja asiantuntijoiden pätevyyteen, osaamiseen ja asiantuntemukseen liittyviä kriteereitä.

Konsulttien ja asiantuntijoiden laatimia selvityksiä on ohjannut liiton kaavan valmistelijoista ja joissakin tapauksissa myös muiden organisaatioiden asiantuntijoista koostuneet ohjausryhmät, jotka ovat ohjanneet ja valvoneet selvitysten laadintaa. Ohjausryhmät ovat huolehtineet muun muassa siitä, että selvitysten laadinnassa on huomioitu kaikki tarvittavat lait ja säädökset sekä valtakunnalliset, kuten ministeriöiden, ohjeistukset, selvitysten laadinnassa on toteutettu sidosryhmien ja asiantuntijoiden riittävää osallistamista sekä siitä, että selvitykset ovat luettavia ja ymmärrettäviä sekä täyttävät saavutettavuusdirektiivin vaatimukset.

Joitakin selvityksiä, kuten Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan tuulivoimaselvitystä (Liite 5.1.) on ollut ohjaamassa lisäksi kuntien, eri viranomaisten ja asiantuntijaorganisaatioiden edustajista koostuva laaja yhteistyöryhmä, jonka roolina oli tuoda laaja-alaisesti eri alojen asiantuntemusta selvityksen valmisteluun.

Selvitysten sisältöä ja tuloksia on käsitelty maakuntakaavan laadintaan maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaan kuuluvissa viranomaisneuvotteluissa, joissa eri viranomaistahot ovat ottaneet kantaa kaavaratkaisuihin ja niiden taustalla oleviin selvityksiin (Liitteet 3.7 ja 3.8). Selvitykset on niiden valmistuttua tyypillisesti esitelty ja käsitelty maakuntahallituksen kokouksissa. Useissa tapauksissa selvitysten sisältö ja lopputulokset ovat olleet esillä myös eri medioissa.

Kaikki maakuntakaavan laadinnassa hyödynnetyt selvitykset on heti niiden valmistuttua julkaistu Etelä-Pohjanmaan liiton nettisivuilla osiossa 'Maakuntakaavan selvitykset', joka on ollut osa maakuntakaavan uudistamista käsittelevää verkkosivua. Siten kaikki kaavan laadinnassa hyödynnetyt selvitykset ovat olleet kaikkien osallisten luettavissa ja tutkittavissa koko kaavan laadinnan ajan riippuen kuhunkin ajankohtaan mennessä valmistuneiden selvitysten määrästä. Kaikki selvitykset ovat julkista maakuntakaavoitukseen liittyvää aineistoa lukuun ottamatta niitä selvityksen kohtia, jotka sisältävät salassa pidettävää tietoa julkisuuslain 24 § 1 momentin kohdan 14 perusteella.

Selvitykset on pääsääntöisesti rahoittanut Etelä-Pohjanmaan liitto. Joitakin selvityksiä, kuten tuulivoimaselvitystä (Liite 5.1.) on rahoittanut myös ympäristöministeriö. Tällöin selvityksen valmistamiseen on liittynyt myös raportointia rahoittajalle, joka on valvonut selvityksen laatua tätä kautta.

Maakuntahallitus katsoo, että Suomessa erilaisiin konsultti- ja asiantuntijayrityksiin on kertynyt runsaasti erilaista osaamista, pätevyyttä ja asiantuntemusta koskien esimerkiksi luonto- ja maisemavaikutusten selvitystä ja arviointia. Osaaminen, pätevyys ja työn laatu maakuntakaavaan liittyvissä selvityksissä on kaikissa tapauksissa varmistettu esimerkiksi edellä kuvattujen julkisen hankintamenettelyn sekä ohjausryhmätyöskentelyn kautta.

Maakuntahallitus katsoo, ettei konsulttiyritysten toimiminen eri kaavatasoilla tai niiden tietty omistuspohja tarkoita sitä, että ne sen vuoksi olisivat puolueellisia suorittamaan eri toimeksiannossa määritellyjä tehtäviä ja niihin liittyviä arviointoja.

Maakuntahallitus toteaa, että maakunnan liitto vastaa maakuntakaavaratkaisun lainmukaisuudesta ja siitä, että osoitettavat sekä osoittamatta jätettävät alueet perustuvat riittäviin selvityksiin yleispiirteinen kaavataso huomioiden. Maakuntahallitus katsoo, ettei maakuntakaavaratkaisu ole lain vastainen valituksessa esitetyillä perusteilla. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Natura-alueiden huomioiminen

Valituksessa todetaan, että tuulivoima-alueita on osoitettu lähelle Natura-alueita. Lisäksi valituksessa katsotaan, että maakuntakaavoituksessa ei ole huomioitu Ähtävänjokea, joka on Natura-alue ja jolle tuulivoimaloista valuvat nesteet ja öljyt ovat valituksen mukaan uhka.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n mukaan kaavaa hyväksyttäessä on noudatettava luonnonsuojelulain 5 lukua, joka koskee Euroopan unionin Natura 2000 -verkostoa. Luonnonsuojelulain 34 §:n mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää. Lain 35 §:n mukaan, jos suunnitelma yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden luonnonarvoja, on vaikutukset alueiden suojelutavoitteisiin arvioitava asianmukaisella tavalla. Lain mukaan viranomaisen on pyydettävä arvioinnista lausunto ELY-keskukselta ja siltä, jonka hallinnassa Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue on.

Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on laadittu maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti ja, että laadinnassa on huomioitu luonnonsuojelulain 5 luku.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa osoitetaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen merkinnällä kaikki verkostoon kuuluvat ja siihen ehdotetut alueet (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 34; liite 1.3. kaavaselostus s. 159–160). Merkinnän kuvauksen mukaan alueiden suojeluarvojen huomioon ottamisesta on säädetty luonnonsuojelulaissa. Natura 2000 -verkosto tulee maakuntakaavan merkinnän ja sen ohjausvaikutuksen kautta huomioida yksityiskohtaisemmassa maankäytön suunnittelussa.

Ähtävänjoki on osoitettu maakuntakaavassa Natura 2000 -verkostoon kuuluva alueen merkinnällä. Ähtävänjoki ja sitä koskeva merkintä sijaitsevat Evijärven kunnan alueella. Evijärven kunnan alueelle tai muutoin Ähtävänjoen läheisyyteen ei maakuntakaavassa osoiteta tuulivoimaloiden alueen merkintöjä.

Maakuntakaavan valmisteluaineiston mukaisille potentiaalisille tuulivoima-alueille on laadittu ns. Natura-arvioinnin tarveharkinta, eli arvioitu tarvetta varsinaisen luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen arvioinnin tekemiselle (liite 1.3. kaavaselostus, s. 253; liite 5.1., s. 2; liite 5.1.1.; liite 5.6.; liite 5.17.). Tarveharkinnassa on todettu ne valmisteluvaiheen aineiston mukaiset tuulivoima-alueet, joiden osalta ei voida objektiivisesti poissulkea merkittävien haitallisten vaikutusten mahdollisuutta ja jotka on siten otettu mukaan maakuntakaavassa laadittuun Natura-arviointiin (liite 1.3. kaavaselostus, s. 59, 253; liite 5.4.; liite 5.5.; liite 5.18.; liite 5.19; liite 5.20.).

Natura-arvioinneista on pyydetty luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisesti lausunto ELY-keskukselta ja niiltä, joiden hallinnassa Natura 2000 -verkoston alueet ovat (liite 1.3. kaavaselostus, s. 59; liite 3.18; liite 3.19.; liite 3.21).

Natura-arviointien ja niistä saatujen lausuntojen pohjalta maakuntakaavan kaavaratkaisua on muutettu mm. uudelleenrajaamalla tuulivoima-alueita ja täydentämällä kaavassa annettavia suunnittelumääräyksiä (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7, 37-39; liite 1.3. kaavaselostus, s. 59, 188, 251, 254). Tuulivoima-alueita on Natura-arvioinnin tulosten perusteella esimerkiksi rajattu pienemmiksi huomioiden luontotyyppisiin kohdistuvien vaikutusten lieventäminen sekä linnustoon ja liito-oravaan kohdistuvien vaikutusten lieventäminen. Natura-arvioinnin perusteella annetaan linnustoon ja metsäpeuroihin liittyvät tuulivoima-aluekohtaiset suunnittelumääräykset. Lisäksi Natura-arvioinnista saatujen lausuntojen ja niiden pohjalta käytyjen neuvottelujen perusteella maakuntakaavan tuulivoima-alueiden rajauksia ja suunnittelumääräyksiä sekä vaikutusten arviointia on tarkistettu kaavan ehdotusvaiheessa etenkin maakotkaan, metsäpeuraan ja muuttolinnustoon liittyen. (liite 1.3. kaavaselostus, s. 188–189; liite 4.1., kappale 4.1.1)

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa annetaan koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys liittyen tuulivoimaan. Suunnittelumääräyksen mukaan *”...yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, että suunnitelma tai hanke yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa tarkasteltuna ei luonnonsuojelulain 34 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston alueiden perusteena olevia luonnonarvoja...”* (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 7). Lisäksi maakuntakaavassa annetaan koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys liittyen sähkönsiirtoon. Suunnittelumääräyksen mukaan *”Sähkönsiirtolinjojen toteutuksessa ei tule aiheuttaa merkittäviä haittavaikutuksia ... Natura 2000 -alueisiin”* (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 8). Natura 2000 -verkosto tulee maakuntakaavan suunnittelumääräysten ja niiden ohjausvaikutuksen kautta huomioida maankäytön suunnittelussa.

Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaa 2050 hyväksyttäessä on otettu maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n ja luonnonsuojelulain 5 luvun mukaisesti huomioon Natura 2000 -verkosto.

Ylimaakunnallisten vaikutusten huomioiminen

Valituksessa katsotaan, että maakuntakaavan valmistelussa ei ole lainkaan huomioitu naapurimaakuntiin, lähelle maakunnan rajaa suunniteltuja tuulivoimaloiden alueita ja niiden yhteisvaikutuksia Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaratkaisun kanssa.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaava on mahdollisuuksien mukaan yhteen sovitettava maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinta on maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti perustunut selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin, jotka monilta osin on toteutettu yhteistyössä useamman maakunnan kesken. Esimerkiksi maakuntakaavaratkaisun tausta-aineistoksi laadittiin Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan tuulivoimaselvitys (Liite 5.1.) laadittiin samanaikaisesti kolmen toisiinsa rajautuvan maakunnan alueelle. Selvitys sisältää myös yhteisvaikutusten arvioinnin (Liite 5.1.2.), jossa niin ikään on huomioitu kaikkien kolmen maakunnan alueen potentiaalisiksi tunnistettujen tuulivoima-alueiden sekä olemassa olevien tuulivoima-alueiden sekä suunniteltujen hankkeiden yhteisvaikutukset.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan aikana on seurattu tuulivoimahankkeiden ja maakuntakaavoituksen etenemistä kaikissa naapurimaakunnissa ja erityisesti niiden Etelä-Pohjanmaan rajoittuvilla reuna-alueilla. Kaavaselostuksessa kuvataan kesäkuun 2024 tietojen mukainen tilanne Etelä-Pohjanmaan ja naapurimaakuntien eri vaiheissa käynnissä olevissa tai hyväksytyissä maakuntakaavoissa osoitetuista tuulivoimaloiden alueista, kuntien tuulivoimaosayleiskaavojen alueista sekä vireillä olevista hankealueista (Liite 1.3., kaavaselostus, s. 183).

Naapurimaakuntien tuulivoima-alueiden tilanne huomioidaan vastaavasti maakuntakaavan kokonaisvaikutusten arviointiin sisältyvässä luvussa 4.1.1 Tuulivoiman yhteisvaikutusten arviointi (Liite 4.1., s. 68-92). Tuulivoiman ylimaakunnallisia yhteisvaikutuksia on arvioitu muun muassa koskien maisemaa, asutusta, hiljaisia alueita ja tiettyjä eläinlajeja, kuten petolintuja ja metsäpeuraa.

Kokonaisvaikutusten arvioinnissa annetaan tuulivoima-alueiden yhteisvaikutusten arviointiin perustuvia suosituksia yksityiskohtaisen suunnittelun ohjaamiseksi. Arvioinnin tuloksia on huomioitu maakuntakaavassa osoitettavien alueiden rajauksissa sekä koko maakuntaa koskevissa, merkintäkohtaisissa ja aluekohtaisissa suunnittelumääräyksissä.

Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan laadinta on MRL:n 28 §:n mukaisesti sovitettu yhteen maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa, eikä maakuntakaava ole tältä osin lainvastainen.

Linnustoon kohdistuvien vaikutusten huomioiminen

Valituksen mukaan tuulivoima-alueet sijoittuvat maakotkien vaikutusalueelle ja varovaisuusperiaatteen vuoksi alueet tulisi jättää toteuttamatta.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavan laadinnassa on muun ohella kiinnitettävä erityistä huomiota alueiden käytön ekologiseen kestävyteen sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen.

Valituksessa mainittuun linnustoon liittyvää maakuntakaavan vaikutusten ja yhteisvaikutusten arviointia on tehty osana tuulivoimaselvitystä (liite 5.1.2.), tuulivoiman vaikutuksia maa- ja merikotkaan sekä sääkseen käsittelevää selvitystä (liite 5.3.), tuulivoima-alueiden Natura-arviointia (liite 5.4.) ja siihen liittyvää lintujen törmäys- ja populaatiomallinnusta (liite 5.5.) sekä kaavan vaikutusten arviointia (liite 4.1., kappale 4.1.1. Selvitysten ja vaikutusten arviointien vaikutus kaavaratkaisuun on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 5 ja s. 187-191).

Maakuntakaavaan on laadittu tuulivoiman vaikutuksia petolintuihin tarkasteleva selvitys (Tuulivoiman vaikutukset maa- ja merikotkaan sekä sääkseen, liite 5.3.). Petolintuselvityksessä on tehty maakotkien törmäysriskianalyysi käyttäen ns. Bandin tilamallia, joka on laajasti käytössä esimerkiksi ympäristövaikutusten arvioinneissa (YVA). Analyysissä on käytetty väistökertoimena suositusten mukaista 99 % (Avoidance Rates for the onshore SNH Wind Farm Collision Risk Model. Scottish Natural Heritage, 2018) ja muilta osin Metsähallituksen julkaisun suureita (Hyvät käytännöt tuulivoimahankkeista maakotkalle aiheutuvien vaikutusten selvittämisessä ja arvioinnissa. Esimerkkiraportti: Nimettömänkankaan tuulivoimapuiston vaikutukset maakotkareviireihin. Metsähallitus, 2022). Petolintuselvityksessä on populaatiomallinnuksella laskettu raja-arvo lisäkuolleisuudelle, joka johtaisi reviiritasolla riittämättömään poikastuottoon. Lisäkuolleisuuden kriittinen raja-arvo on selvityksen mukaan noin 4 %, mikä tarkoittaa reviiriä kohde (2 emoa) 8 % lisäkuolleisuutta, eli 0,08 maakotkan törmäystä/reviiri/vuosi (ns. kumulatiivinen

kokonaisriski). Selvityksen tuloksena on saatu tarkastelu, jossa on arvioitu maakotkan kannalta soveltuvimpia teoreettisia voimalasijainteja.

Selvitykseen perustuen maakuntakaavan kaikki tuulivoimaloiden alueet on rajattu siten, että maakotkareviireillä ei ylitä reviirikohtainen merkittävän törmäysriskin raja-arvo (0,08 törmäystä/vuosi/reviiri), kun huomioidaan yhteisvaikutukset toteutuneiden tuulivoima-alueiden (myös naapurimaakuntien puolella) ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden osalta (liite 1.3. kaavaselostus, s. 189; liite 4.1., kappale 4.1.1.).

Aitakankaan tuulivoimaloiden alue sijaitsee maakotkareviirillä nimeltä (**salassa pidettävää tietoa**). Kumulatiivinen kokonaisriski reviirillä on 0,074 (maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueet ja rakentuneet tuulivoima-alueet huomioiden), eli jää alle reviirikohtaisen riskirajan (0,08 törmäystä/vuosi/reviiri). Talpakanrämeen tuulivoimaloiden alue sijaitsee osittain (**salassa pidettävää tietoa**) maakotkareviirillä. Tällä reviirillä kumulatiivinen kokonaisriski on 0,010 (maakuntakaavan tuulivoimaloiden alue ja rakentunut tuulivoima-alue huomioiden), eli jää alle reviirikohtaisen riskirajan (0,08 törmäystä/vuosi/reviiri).

Linnustoon kohdistuvia vaikutuksia lievennetään maakuntakaavan koko maakuntaa koskevalla suunnittelumääräyksellä, jonka mukaan ”*Tuulivoiman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomioita alueella pesivään, aluetta säännöllisesti käyttävään ja alueen yli muuttavaan linnustoon, sekä linnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin.*” (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6–7.)

Maakuntakaavassa Aitakankaan ja Talpakanrämeen tuulivoimaloiden alueille annetaan lisäksi seuraava aluekohtainen suunnittelumääräys ”*Tuulivoimaloiden alueiden ... 3 (Aitakangas, Alajärvi), ... 13 (Talpakanräme, Vimpeli) ... yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida tuulivoiman vaikutukset alueilla todettujen suurten petolintujen reviireihin. Voimaloiden määrä ja sijainti tulee suunnitella siten, ettei merkittäviä yhteisvaikutuksia muodostu reviirille suunniteltavien muiden tuulivoimahankkeiden kanssa.*” (Liite 1.2., Kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38).

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut linnustoselvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen merkittävät vaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä. Yksityiskohtaisemmat selvitykset tulee tehdä alueiden mahdollisen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistaessa mm. tuulivoimaloiden sijoittumista, määrää ja korkeutta.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Hiljaisten alueiden huomioiminen

Valituksessa katsotaan, että maakuntakaavassa osoitettuja tuulivoimaloiden alueita on merkitty hiljaisiksi alueiksi.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa ei osoiteta hiljaisia alueita. Tuulivoiman vaikutuksia hiljaisille alueille on kuitenkin arvioitu osana maakuntakaavan kokonaisvaikutusten arviointia. Arvioinnissa on esitetty kartta maakuntakaavassa osoitetuista tuulivoimaloiden alueista ja niiden suhteesta hiljaisiin alueisiin sekä arvioitu hiljaisten alueiden määrää, mikäli kaikki maakuntakaavassa osoitetut alueet toteutuisivat (Liite 4.1., s. 72–73). Hiljaiset alueet on selvitetty Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan tuulivoimaselvityksessä (Liite 5.1.), jossa on kuvattu tarkemmin alueiden muodostamisen periaatteet.

Arvioinnin mukaan Lappajärven lähialueille maakuntakaavassa osoitetuista tuulivoimaloiden alueista yksi, Aitakangas, sijaitsee hiljaiseksi tunnistetulla alueella. Noin 90 %:lla (154 kpl) kokonaan tai osittain Etelä-Pohjanmaan puolella olevalla hiljaisella alueella ei ole lainkaan tuulivoimaloiden alueita Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa ja 83 %:lla, kun huomioidaan myös naapurimaakuntien maakuntakaavat ja tuulivoimahankkeet. Arvioinnin mukaan Lappajärven länsipuolella sijaitisi edelleen yksi maakunnan laajimmista hiljaisista alueista siinäkin tapauksessa, että kaikki maakuntakaavassa osoitetut tuulivoimaloiden alueet toteutuisivat.

Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa ei osoiteta kaavamerkinnöin hiljaisia alueita, eikä niillä ole juridista vaikutusta tuulivoimaloiden alueiden osoittamiseen maakuntakaavassa.

Tuulivoimaloiden alueen merkinnän osoittamatta jättäminen Iso Saapasnevan alueelle

Valituksessa vaaditaan, että maakuntakaavaan ei tule lisätä tuulivoimaloiden aluetta Iso Saapasnevalle Lappajärven kunnan alueelle. Vaatimusta perustellaan sillä, että tämän valituksen avulla valittaja ottaa kantaa toiseen maakuntakaavasta jätettyyn valitukseen.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa ei ole osoitettu tuulivoima-alueita Iso Saapasnevalle Lappajärven kunnan alueelle. Maakuntahallitus katsoo, että valituksessa ei Iso Saapasnevan osalta ole vaadittu maakuntakaavaa kumottavaksi, vaan valituksessa on vaadittu, että Iso Saapasnevan osalta maakuntakaavan hyväksymispäätös säilytetään ennallaan. Maakuntahallitus katsoo, että valitus on tältä osin jätettävä tutkimatta.

Tuulivoimaloiden alueiden Aitakangas ja Talpakanräme poistaminen maakuntakaavasta

Valituksessa vaaditaan tuulivoimaloiden alueiden Aitakangas ja Talpakanräme poistamista maakuntakaavasta. Perusteluina valituksessa esitetään esimerkiksi, että tuulivoima-alueita on osoitettu lähelle Natura-alueita ja kaavan laadinnassa ei ole riittävästi huomioitu eläimille, elinkeinoille, kiinteistöjen arvolle eikä maisema-alueille aiheuttavia vaikutuksia. Valituksessa tuodaan esiin, että ELY-keskus on lausunnossaan edellyttänyt alueen poistamista maakuntakaavasta.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Tuulivoimaloiden alueiden osoittaminen Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa perustuu selvityksiin, neuvotteluihin, saatuun palautteeseen sekä vaikutusten arviointeihin (ks. tarkemmin lausunnon kohta *Maakuntakaavan sisältövaatimusten täytyminen ja selvitysten riittävyys*).

Aitakankaan ja Talpakanrämeeen tuulivoimaloiden alueiden osoittamiseen ja aluerajauksiin ovat vaikuttaneet erityisesti muun muassa eri eläinlajeihin ja Natura-alueisiin liittyvät selvitykset.

Valituksessa katsotaan, että maisemavaikutusten arvioinnissa ei ole huomioitu nykyisiä 300 m korkuisina suunniteltavia tuulivoimaloita ja niiden Lappajärven alueelle aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia.

Etelä-Pohjanmaan potentiaalisten tuulivoima-alueiden maisemaselvitys sekä siihen kuuluva näkyvyysanalyysi ja havainnekuvat on toteutettu käyttäen teoreettisten voimaloiden kokonaiskorkeutena 300 metriä (Liite 5.2., s. 37). Maakuntakaavan potentiaalisten tuulivoima-alueiden taustana olevassa tuulivoimaselvityksessä (Liite 5.1.) Lappajärven eri puolille oli tunnistettu yhteensä kuusi potentiaalista tuulivoimaloiden aluetta (17 Kirsinkangas, 18 Reimosanneva, 33 Pitkäsalo, 13 Talpakanrämee, 3 Aitakangas ja 31 Lautakangas). Näiden potentiaalisten tuulivoima-alueiden yhteenlaskettu pinta-ala oli 148 km².

Maisemaselvityksessä (Liite 5.2.) tunnistettiin, että potentiaalisten tuulivoima-alueiden rakentaminen vaikuttaisi Etelä-Pohjanmaalla vakituisen ja vapaa-ajan asumisen osalta erityisesti Lappajärven taajamassa ja järven rannoilla. Lisäksi potentiaalisten tuulivoima-alueiden rakentaminen vaikuttaisi selvityksen mukaan erityisesti Lappajärven Nykälänniemen virkistysalueeseen ja selvityksessä Lappajärven ympäristöä pidetään herkkänä alueena kävijöiden määrän ja maiseman kokijan läsnäolon vuoksi (Liite 5.2., s. 44–46).

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n lopullisessa kaavaratkaisussa Lappajärven lähialueille osoitetaan kolme tuulivoimaloiden aluetta: Talpakanrämee, Lautakangas ja Aitakangas, jonka pinta-ala on merkittävästi suppeampi ja joka sijaitsee etäämmällä Lappajärvestä kuin tuulivoimaselvityksessä tunnistettu potentiaalinen tuulivoima-alue (liite 1.1. kaavakartta). Näiden maakuntakaavassa osoitettujen Lappajärven lähialueille sijoittuvien alueiden yhteenlaskettu pinta-ala on 43,4 km². Lappajärven alueelle kohdistuvat tuulivoima-alueiden maisemaan kohdistuvat vaikutukset ja yhteisvaikutukset ovat siten alueiden vähentymisen myötä vähentyneet huomattavasti maisemaselvitysten tuloksiin nähden.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n kokonaisvaikutusten arvioinnin (Liite 4.1., s. 68–70) mukaan maakunnan pohjoisosaan osoitettu tuulivoimaloiden alueiden kokonaisuus muodostaa maisemavaikutusten kannalta ns. hot spot- alueen Lappajärven, Vimpelin ja Alajärven kuntien alueelle. Maakuntahallitus katsoo, että arvioinnin perusteella maisemaan kohdistuvien yhteisvaikutusten painopiste ei kuitenkaan kohdistu Lappajärven järvimaisemaan tai järven ympärille osoitetulle maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle eikä Lappajärven maakunnallisesti arvokas maisema-alue näyttäydy arvioinnin mukaan alueena, jolle kohdistuisi merkittäviä yhteisvaikutuksia maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoima-alueiden myötä. Maakuntahallitus katsoo, että alueelle ei muodostu sellaisia yhteisvaikutuksia, jotka olisivat MRL 28 §:n maakuntakaavan sisältövaatimusten vastaisia ja joita ei voisi maakuntakaavassa annettavia suunnittelumääräyksiä toteuttamalla lieventää yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa.

Maisemaan kohdistuvia yhteisvaikutuksia lievennetään maakuntakaavan yleisillä ja aluekohtaisilla suunnittelumääräyksillä, jotka tulee huomioida alueiden tarkemmassa suunnittelussa. Talpakanrämeeen tuulivoimaloiden alueelle on maakuntakaavassa annettu seuraava aluekohtainen suunnittelumääräys: *”Tuulivoimaloiden alueiden ...13 (Talpakanrämee, Vimpeli), ... yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei tuulivoimarakentaminen merkittävästi heikennä valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden tai merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen maisemakuvaa.”* (Liite 1.2., Kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38.)

Valituksessa katsotaan, että tuulivoima-alueiden vaikutuksia matkailuelinkeinoihin tai kiinteistöjen arvoon ei ole huomioitu.

Maakuntakaavan keskeisimpiä taloudellisia vaikutuksia sekä vaikutuksia elinkeinoihin on arvioitu osana kaavaprosessia (liite 4.1.; liite 5.1.2., s. 46–47). Maakuntakaavan yleispiirteisyys ja tuulivoimaloiden alueiden merkintätyyppi (osa-alueen erityisominaisuutta osoittava merkintä) huomioiden maakuntakaavaratkaisun yhteisvaikutuksia kiinteistöjen arvoon tai matkailuelinkeinoin ei ole mahdollista yksityiskohtaisesti arvioida. Tuulivoimarakentamisen vaikutuksesta kiinteistöjen arvoon tai matkailuelinkeinoin ei ole saatavilla yksiselitteistä tutkimustietoa.

Asutukseen ja paikallisiin elinkeinoin kohdistuvia vaikutuksia tulee arvioida tarkemmin osana tuulivoimaloiden alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua, jossa ratkaistaan muun muassa tarkempi voimaloiden määrä ja koko sekä niiden sijoittuminen suhteessa asutukseen ja paikallisiin elinkeinoin.

Maakuntakaavassa annetaan tuulivoimaa koskeva yleinen suunnittelumääräys, jonka mukaan *”Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset vakituiseen ja loma-asutukseen, liikenneväyliin, maisemaan, kulttuuriperintöön, virkistykseen, elinkeinoin, pohjavesiin, kansallispuistoihin, luonnon monimuotoisuuteen, eläimistöön ja ekologisiin yhteyksiin sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida eri tuulivoima-alueiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron yhteisvaikutukset ja varmistua siitä, etteivät yhteisvaikutukset muodostu asutukselle kohtuuttomiksi.”* (Liite 1.2., Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6).

Lappajärven alueelle osoitetaan lisäksi laaja Matkailun ja virkistykseen kehittämisvyöhykkeen merkintä. Merkintään liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan *”Aluetta tulee kehittää valtakunnallisesti ja kansainvälisesti kiinnostavana luontomatkailualueena. Suunniteltaessa ja kehittäessä matkailuun ja virkistykseen liittyviä toimintoja tulee kiinnittää huomiota alueen erityispiirteisiin ja hyödyntää sen elämispotentiaalia. Suunnittelussa, rakentamisessa ja muissa toimenpiteissä on huomioitava kulttuuriympäristö-, maisema- ja luontoarvot.”* (Liite 1.2., Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 19).

Maakuntahallitus katsoo, että asutukseen ja kiinteistöjen arvoihin sekä elinkeinoin kohdistuvat vaikutukset on huomioitu MRL:n 28 §:n mukaisesti maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa, alueiden osoittamisessa sekä suunnittelumääräyksissä.

Valituksessa katsotaan, että alueet tulisi poistaa maakuntakaavasta siksi, että Ilmatieteen laitos on suhtautunut alueisiin kriittisesti.

Maakuntahallitus toteaa, että Ilmatieteen laitoksen kanssa käydyt neuvottelut ovat vaikuttaneet kaavaratkaisuun ja suunnittelumääräyksiin, mikä kuvataan tarkemmin kaavaselostuksessa (liite 1.3, kaavaselostus, s. 188). Kaavassa annettavaan tuulivoimaa koskevaan yleiseen suunnittelumääräykseen sisältyy seuraava kohta säätukaverkoston tuomien rajoitteiden huomioimisesta. *”Tuulivoiman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon Ilmatieteen laitoksen säätukaverkoston tuomat rajoitteet, mikäli tuulivoima-alue on alle 20 kilometrin päässä Ilmatieteen laitoksen operatiivisesta säätutkasta, tai mikäli yli 20 kilometrin etäisyydellä säätutkasta sijaitseva tuulivoima-alue sijaitsee alle 10 kilometrin etäisyydellä 20 kilometrin etäisyysrajan sisällä olevasta tuulivoima-alueesta.”* (Liite 1.2., Kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 7).

Maakuntakaavassa ei osoiteta tuulivoimaloiden alueiden merkintöjä viiden kilometrin etäisyydelle säätutkasta. Aitakankaan ja Talpakanrämeeen tuulivoimaloiden alueet sijaitsevat alle 20 kilometrin etäisyydellä säätutkasta ja näiden tuulivoimaloiden alueiden jatkosuunnittelussa tulee teettää mallinnus hankkeen säätukavaikutuksista, minkä perusteella alueelle voi tulla rajoitteita suunnitellun alueen koolle ja voimaloiden määrälle. Säätukavaikutuksiin ja sen myötä

tuulivoimaloiden alueiden toteuttamismahdollisuuksiin vaikuttaa myös hankkeiden etäisyys toisistaan.

Maakuntahallitus katsoo, että huomioiden maakuntakaavan yleispiirteisyys, Ilmatieteen laitoksen säätätukiin liittyvät vaikutukset on maakuntakaavassa riittävällä tavalla huomioitu.

Valituksessa katsotaan, että koska Iso Saapasnevan tuulivoimaloiden alue on poistettu maakuntakaavasta osin metsäpeuraan liittyvien vaikutusten arviointien johdosta, tulisi Talpakanrämeeen ja Aitakankaan tuulivoimaloiden alueet poistaa samasta syystä.

Maakuntahallitus toteaa, että metsäpeura on silmälläpidettävä laji (Punainen kirja 2019) ja se kuuluu Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen II lajeihin. Metsäpeura on riistalaji (Metsästyslaki 5 §). Osin Etelä-Pohjanmaalla sijaitsee metsäpeuran Suomenselän osakanta (n. 1 450–1 500 yksilöä), jonka levinneisyysalueeseen kuuluu mm. Lappajärven alue. Maakuntakaavan laadintaa varten on hankittu Luonnonvarakeskukselta metsäpeuraselvitys (liite 5.7.), jonka tulokset on huomioitu tuulivoimaselvityksen yhteisvaikutusten arvioinnissa (liite 5.1.2.), Natura-arvioinnissa (liite 5.4.) sekä maakuntakaavaratkaisussa ja kaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 4.1., kappale 4.1.1.).

Maakuntahallitus toteaa, että Lappajärvelle Iso Saapasnevan alueelle ei ole maakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden alueen merkintää, koska alue on tunnistettu Luonnonvarakeskukselta hankitussa metsäpeuraselvityksessä, maakuntakaavan selvityksissä sekä käydyssä vuorovaikutuksessa Suomenselän metsäpeurakannan vaelluksen kannalta erittäin merkittäväksi alueeksi, jolle ei ole vaihtoehtoista reittiä ja jollaista ei ole muualla lajin esiintymisalueella. Vaellusalueen osoittaminen tuulivoimaloiden alueeksi olisi voinut merkittävästi vaikuttaa Suomenselän metsäpeurakannan populaatioon, minkä vuoksi sen osoittaminen maakuntakaavassa ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset huomioiden mahdollista. (liite 5.7.; liitteet 3.12., 3.14., 3.16.)

Talpakanrämeeen ja Aitakankaan tuulivoimaloiden alueiden on Luonnonvarakeskukselta hankitussa metsäpeuraselvityksessä, maakuntakaavan selvityksissä sekä käydyssä vuorovaikutuksessa tunnistettu sijaitsevan Suomenselän metsäpeurakannan kannalta keskeisillä alueilla. Vaikutukset ovat kuitenkin, Iso Saapasnevan koko Suomenselän metsäpeurakantaan kohdistuvien vaikutusten sijaan, paikallisempia. Tunnistettuja metsäpeuraan kohdistuvia vaikutuksia on näiden alueiden osalta lievennetty kaavan laadinnan aikana supistamalla alueiden rajauksia ja antamalla aluekohtainen suunnittelumääräys, jonka mukaan ”*Tuulivoimaloiden alueiden 3 (Aitakangas, Alajärvi), ... 13 (Talpakanrämee, Vimpeli) ... yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata metsäpeuran vaellusreittien ja lisääntymisalueiden säilyminen*” (liite 1.2. Kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38). Kaavan vaikutusten arvioinnin mukaan alueille on mahdollista osoittaa tuulivoimaloiden alueen merkintä yleispiirteisellä maakuntakaavan tasolla ja alueiden yksityiskohtaisemalla suunnittelulla on keskeinen merkitys muodostuvien vaikutusten suuruuteen etenkin keskeisten vasomisalueiden näkökulmasta (liite 4.1., s. 75).

Maakuntahallitus toteaa, että Talpakanrämeeen ja Aitakankaan tuulivoimaloiden alueiden vaikutus Suomenselän metsäpeurakannalle poikkeaa valituksessa mainitusta Iso Saapasnevan alueesta, jota ei osoiteta maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueena. Iso Saapasnevan alueen osoittamatta jättäminen ei voi toimia perusteena Talpakanrämeeen ja Aitakankaan tuulivoimaloiden alueiden jättämiselle kaavaratkaisun ulkopuolelle, vaan alueiden osoittaminen maakuntakaavassa ratkaistaan aluekohtaisesti selvityksiin, vaikutusten arviointeihin ja vuorovaikutukseen perustuen.

Valituksessa vaaditaan alueita poistettavaksi sillä perusteella, että ELY-keskus on omassa lausunnossaan katsonut, että alueet tulisi poistaa maakuntakaavasta.

Maakuntahallitus toteaa, että ELY-keskus on antanut lausuntonsa mm. Talpakanrämeeen ja Aitakankaan tuulivoimaloiden alueiden vaikutuksista Natura 2000 -verkostoon kuuluviin alueisiin (3.19.). Lausunnossaan ELY-keskus on esittänyt maakuntakaavan valmisteluvaiheen aineistojen mukaisten Aitakankaan ja Talpakanrämeeen tuulivoima-alueiden poistamista maakuntakaavasta (liite 3.19., s. 14, 17). Maakuntakaavan laadinnan aikana on myös annetun lausunnon jälkeen käyty neuvotteluja metsäpeuraan kohdistuvien vaikutusten huomioimisesta mm. ELY-keskuksen ja Luonnonvarakeskuksen kanssa, ja maakuntakaavassa on ko. tuulivoimaloiden alueiden osalta tehty yllä kuvatun mukaiset metsäpeuraan kohdistuvien vaikutusten lievennystoimenpiteet.

Maakuntahallitus toteaa, että maakunnan liitolla on toimivalta kuntayhtymänä päättää mm. kaavoitettavista alueista ja kaavoituksen sisällöstä ottaen huomioon kaavoitukselle laissa säädetyt edellytykset ja sen, että kaavaratkaisusta ei aiheudu merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Maakuntakaavasta saatujen lausuntojen sisältö huomioidaan kaavaratkaisussa siltä osin kuin yleispiirteisellä kaavatasolla on tarpeellista. ELY-keskuksen lausunto on huomioitu lopullisessa maakuntakaavaratkaisussa siten, että maakuntakaavasta ei esitetyt lievennystoimenpiteet huomioiden aiheudu merkittäviä vaikutuksia Suomenselän metsäpeurakannalle. Maakuntahallitus katsoo, että ELY-keskuksen lausunto valmisteluvaiheessa ei voi toimia perusteena Talpakanrämeeen ja Aitakankaan tuulivoimaloiden alueiden jättämiselle kaavaratkaisun ulkopuolelle, vaan alueiden osoittaminen maakuntakaavassa ratkaistaan aluekohtaisesti selvityksiin, vaikutusten arviointeihin ja vuorovaikutukseen perustuen. Maakuntahallitus toteaa, että osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyjen yhteydessä esitettyjen lausuntojen, mielipiteiden ja muistutusten esittämisosoikeus ei tarkoita, että esitetyt asiat olisi otettava esitetyssä muodossa huomioon tai kaavaan olisi tehtävä osallisten toivomat muutokset sellaisenaan. Toimivalta kaavan sisällöstä päättämisestä kuuluu maakunnan liiton valtuustolle.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitettu tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan selvityksillä ja vaikutusten arvioinneilla, sekä niiden huomioimisella kaavamerkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä on varmistettu, että maakuntakaavan vaikutukset eivät ole merkittävän haitallisia. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset varmistavat, että maakuntakaava riittävästi ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

3. Napalankallion maanomistajien sopimusneuvottelukunta

Valituksessa on vaadittu maakuntakaavan palauttamista uudelleen valmisteluun. Valituksen kohteena on tuulivoimatuotannon suunnitteluun liittyen annettu koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys, jonka sisältöä valittaja pitää epäselvänä ja riittämättömänä maanomistajien tasapuolisen kohtelun näkökulmasta. Lisäksi valittaja katsoo, ettei Napalankallioiden tuulivoima-alueen osoittamatta jättämistä ole perusteltu maakuntakaavassa riittävästi.

Lausuntonaan maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Tuulivoiman koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys

Valituksessa vaaditaan maakuntakaavan koko maakuntaa koskeviin suunnittelumääräyksiin lisättäväksi mainintaa, että seitsemän (7) tuulivoimalan kokonaisuuksia, tai suurempia, tulee voida suunnitella ja toteuttaa myös tuulivoimaloiden ominaisuusmerkinnällä kuvattujen alueiden ulkopuolelle, mikäli tämä ei ole ristiriidassa maakuntakaavan muiden tavoitteiden kannalta. Valituksen mukaan koko maakuntaa koskevassa suunnittelumääräyksessä ei selkeästi kuvata, etteikö seudullisesti merkittävän kokoisia tuulivoimapuistoja voisi osoittaa myös maakuntakaavan ominaisuus-merkinnän "Tuulivoimaloiden alue" ulkopuolelle eikä myöskään ominaisuusmerkinnän kuvauksessa suoraan mainita, etteikö yli seitsemän (7) tuulivoimalan kokonaisuuksia voisi maakunnassa toteuttaa myös ominaisuusmerkinnän ulkopuolelle.

Valituksen mukaan epäselvä kaavan yleinen suunnittelumääräys suhteessa ominaisuusmerkinnän rajaukseen seitsemän (7) tuulivoimalan kokonaisuudesta ei turvaa maanomistajien tasapuolista kohtelua MRL:n 28 §:n mukaisesti (kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa). Valituksessa todetaan, että mikäli epäselvä kirjaus rajaa muutoin tuulivoimatuotantoon soveltuvan alueen ulos suunnitteluun soveltuvista alueista, haitta on kohtuuton sekä elinkeinon harjoittamisen vapauden, elinkeinoelämän toimintaedellytysten, että maanomistajan oikeusturvan kannalta, ottaen huomioon saamatta jäävä mahdollisuus merkittävistä maanvuokratuloista tuulivoimahankkeissa.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 26 §:n mukaan maakuntakaavan laatimisesta ja muusta maakunnan suunnittelusta huolehtii kuntayhtymä (maakunnan liitto).

Maankäyttö- ja rakennuslain 27 §:n 1 momentin mukaan maakunnan liiton tulee huolehtia tarpeellisesta maakuntakaavan laatimisesta, kaavan pitämisestä ajan tasalla ja sen kehittämisestä.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin mukaan maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen. Yleispiirteisimpänä kaavana maakuntakaava ohjaa kuntien yksityiskohtaisempaa kaavoitusta ja muuta alueidenkäytön suunnittelua.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon siten kuin siitä edellä säädetään. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. 28

§:n 3 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota mm. maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 4 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. MRL:n 28 §:n 5 momentin mukaan kyseissä pykälässä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-alueita tarkemmin suunniteltaessa tai rakennettaessa (MRL 30 §). Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 10 §:n mukaan kaavaselostuksessa on muun ohella esitettävä valitun kaavaratkaisun keskeinen sisältö ja perusteet kaavaratkaisun valinnalle.

Maakuntahallitus toteaa, että maakunnan liitto vastaa maakuntakaavaratkaisun lainmukaisuudesta ja siitä, että osoitettavat sekä osoittamatta jätettävät alueet perustuvat riittäviin selvityksiin. Kun otetaan huomioon maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä maankäytön suunnitelmana, maakunnan liitolle jää harkintavaltaa sen suhteen, mitä alueita ja millaisia määräyksiä kaavassa osoitetaan.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa on selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin (liitteet 5.1-5.9) perustuen päätetty osoittaa tuulivoimaloiden alueen ominaisuusmerkinnällä seudullisesti merkittäviä tuulivoiman tuotantoon soveltuvia alueita, ja määrätty ne tarkoittamaan vähintään seitsemän (7) teollisen kokoluokan tuulivoimalan muodostamaa kokonaisuutta (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 37-38). Lisäksi on päätetty antaa koko maakuntaa koskeva yleinen tuulivoiman suunnittelumääräys, joka tulee huomioida myös sellaisilla alueilla, joille ei kaavakartalla osoiteta merkintöjä (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 5). Kaavaselostuksessa (liite 1.3., s. 186) on esitetty perusteet kaavaratkaisun valinnalle ja todettu: *“Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolelle voidaan kuntien yleiskaavoilla toteuttaa tuulivoimarakentamista, mikäli se ei ole merkitykseltään seudullista (alle 7 voimalaa)”*.

Maakuntahallitus katsoo, että maanomistajien tasapuolinen kohtelu ei edellytä yhtäläisen, seudulliseen tuulivoimatuotantoon mahdollistavan, suunnittelumääräyksen osoittamista kaikille alueille paikallisista olosuhteista riippumatta. Tuulivoimaloiden alueen merkinnälle (ja kaikille muille kaavamerkinnoille) ja suunnittelumääräyksille tulee olla hyväksyttävät maankäytölliset perusteet, jotka perustuvat kaavan tavoitteisiin ja MRL:n 28 §:n sisältövaatimukseen. Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueen merkintä ei ole epäselvä seudullisten tuulivoimala-alueiden rajasta, koska merkinnän kuvauksen mukaan merkinnällä tarkoitetaan vähintään seitsemän teollisen kokoluokan tuulivoimalan muodostamaa kokonaisuutta ja asiaa selvennetään kaavaselostuksessa. Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavassa annetut kyseiset merkinnät ja suunnittelumääräykset ovat perusteltuja ja maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia eikä niitä voida pitää perusteena maanomistajien epätasa-arvoiseen kohteluun. Maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen tuulivoimaa koskevien suunnittelumääräysten sisällön perusteilla. Kaava ei ole lainvastainen myöskään sillä perusteella, että valittajan näkemyksen mukaan jokin toinen ratkaisu olisi ollut tarkoituksenmukaisempi.

Tuulivoimaloiden alueen merkinnän osoittaminen Napalankallioiden alueelle

Valituksen kohteena on Kuortaneella sijaitseva, Kuortane-Seinäjokien pohjoispuolinen alue, jonka osalta valituksessa katsotaan maakuntakaavasta puuttuvan ominaisuusmerkintä "Tuulivoimaloiden alue". Valituksen mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntaliitto ei ole riittävästi perustellut Napalankallioiden (Kuortane) poisjättämistä maakuntakaavasta ja tämän vuoksi maanomistajia

kohdellaan epätasa-arvoisesti. Valituksen mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n taustaselvityksen perusteella on selvää, että maakuntaliitolla ei ole ollut mahdollista arvioida yksityiskohtaisesti jokaisen alueen soveltuvuutta tuulivoimahankkeille, vaan tämä tulisi arvioida kuntakohtaisissa yleiskaavamenettelyissä ja niiden yhteydessä laadittavissa yksityiskohtaisimmissa ympäristövaikutusten arviointimenettelyissä.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, jonka vaikutukset myös arvioidaan yleisellä tasolla.

Maakuntahallitus toteaa, että maakunnan liitto vastaa maakuntakaavaratkaisun lainmukaisuudesta ja siitä, että osoitettavat sekä osoittamatta jätettävät alueet perustuvat riittäviin selvityksiin yleispiirteinen kaavataso huomioiden. Liiton toimivaltaan kuuluu myös harkinta sen suhteen, mitä alueita ja millaisia määräyksiä kaavassa osoitetaan.

Etelä-Pohjanmaan liitto on tehtyihin selvityksiin ja vaikutusten arviointiin (liitteet 5.1.-5.9.) nojaten osoittanut tuulivoimaloiden alueen erityisominaisuusmerkinnällä 44 aluetta ja päättänyt poistaa kyseisen merkinnän Kuortaneentien pohjoispuoliselta (Napalankalliot) alueelta luonnosvaiheen jälkeen. Merkintä on poistettu alueelta maakotkaan kohdistuvien erittäin suurten kielteisten vaikutusten vuoksi. Tuulivoiman toteuttamisella ko. alueella olisi lisäksi merikotkaan, sääkseen ja Natura 2000 -verkostoon kuuluviin alueisiin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia.

Maakuntakaavaan on laadittu tuulivoiman vaikutuksia petolintuihin tarkasteleva selvitys (Tuulivoiman vaikutukset maa- ja merikotkaan sekä sääkseen, liite 5.3.). Petolintuselvityksessä on tehty maakotkien törmäysriskianalyysi käyttäen ns. Bandin tilamallia, joka on laajasti käytössä esimerkiksi ympäristövaikutusten arvioinneissa (YVA). Analyysissä on käytetty väistökertoimena suositusten mukaista 99 % (Avoidance Rates for the onshore SNH Wind Farm Collision Risk Model. Scottish Natural Heritage, 2018) ja muilta osin Metsähallituksen julkaisun suureita (Hyvät käytännöt tuulivoimahankkeista maakotkalle aiheutuvien vaikutusten selvittämisessä ja arvioinnissa. Esimerkkiraportti: Nimettömänkankaan tuulivoimapuiston vaikutukset maakotkareviireihin. Metsähallitus, 2022). Petolintuselvityksessä on populaatiomallinnuksella laskettu raja-arvo lisäkuolleisuudelle, joka johtaisi reviiritasolla riittämättömään poikastuottoon. Lisäkuolleisuuden kriittinen raja-arvo on selvityksen mukaan noin 4 %, mikä tarkoittaa reviiriä kohden (2 emoa) 8 % lisäkuolleisuutta, eli 0,08 maakotkan törmäystä/reviiri/vuosi (ns. kumulatiivinen kokonaisriski). Selvityksen tuloksena on saatu tarkastelu, jossa on arvioitu maakotkan kannalta soveltuvimpia teoreettisia voimalasijainteja.

Petolintuselvitykseen perustuen maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueet on rajattu siten, että maakotkareviireillä ei ylitä reviirikohtainen merkittävän törmäysriskin raja-arvo (0,08 törmäystä/vuosi/reviiri), kun huomioidaan yhteisvaikutukset toteutuneiden tuulivoima-alueiden (myös naapurimaakuntien puolella) ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden osalta (liite 1.3. kaavaselostus, s. 189; liite 4.1., kappale 4.1.1.).

Napalankallioiden alue sijoittuu kokonaisuudessaan (**salassa pidettävää tietoa**) maakotkareviirille. Petolintuselvityksen mukaan pelkästään Napalankallioiden kaavaluonnoksen mukaiselle tuulivoimaloiden alueelle sijoittuvien teoreettisten voimalaloiden arvioitu törmäysriski on 0,10 maakotkan törmäystä/reviiri/vuosi, mikä ylittää merkittävän törmäysriskin reviirikohtaisen raja-arvon (0,08). (**Salassa pidettävää tietoa**) maakotkareviirillä ei ole rakentuneita tuulivoima-alueita, mutta reviirille osoitetaan maakuntakaavassa Leviäkankaan, Pauhusaaren ja Hietikonnevan tuulivoimaloiden alueet, jotka sijaitsevat Napalankalliota etäämmällä maakotkan pesästä ja

ydinreviiristä. Näiden alueiden yhteenlaskettu reviirikohtainen kokonaisriski on 0,068 maakotkan törmäystä/reviiri/vuosi, mikä on alle merkittävän törmäysriskin raja-arvon ja minkä perusteella nämä vastaavalle reviirille sijoittuvat alueet voidaan osoittaa maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueen merkinnällä (liite 4.1., kappale 4.1.1).

Maakuntakaavan tuulivoiman vaikutuksia maa- ja merikotkaan sekä sääkseen tarkastelevan selvityksen mukaan Napalankallioiden alue sijaitsee sääksen pesän läheisyydessä ja saalistuslennot suuntautuvat Napalankallioiden aluetta kohden (liite 5.3., s. 20). Kyseiselle lähimmälle sääksen pesäpaikalle muodostuu yhteisvaikutuksia maakuntakaavan laadinnan aikana tiedossa olleista tuulivoimasuunnitelmista.

Napalankallioiden alue lisäksi sijaitsee (**salassa pidettävää tietoa**) merikotkareviirillä.

Maakuntakaavan valmisteluaineiston mukaisille potentiaalisille tuulivoima-alueille on laadittu Natura-arvioinnin tarveharkinnat (liite 1.3. kaavaselostus, s. 253; liite 5.1.1.; liite 5.6.; liite 5.17). Natura-arvioinnin tarveharkinnassa on todettu alueet, joiden osalta ei voida objektiivisesti poissulkea merkittävien haitallisten vaikutusten mahdollisuutta ja joille tulee siten toteuttaa luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi. Arviointi toteutettiin Napalankallioiden alueelle ja sen johtopäätöksenä todettiin, että Napalankallioiden alueella on merkittävydeltään erittäin suuria kielteisiä vaikutuksia Larvannevan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojeluperusteena olevaan (**salassa pidettävää tietoa**).

Napalankallioiden alueen vaikutukset erityisesti maatkokaan on todettu merkittävän haitallisiksi, ja lisäksi kielteisiä vaikutuksia kohdistuu merikotkaan, sääkseen sekä Natura-alueeseen, eikä alueella ole maakuntakaavan vaikutusten arviointien perusteella edellytyksiä seudullisesti merkittävän eli vähintään 7 tuulivoimalan sijoittamiselle.

Edellä kuvattujen selvitysten ja arviointien perusteella Napalankallioiden alue on poistettu maakuntakaavasta. Maakuntahallitus katsoo, että Napalankallioiden alueen soveltumattomuus seudulliselle tuulivoima-alueelle on riittävästi perusteltu ottaen huomioon MRL 28 §:n vaatimus luonnonarvojen vaalimisesta sekä MRL 197 §:n luonnonsuojelulain noudattamisesta. Maanomistajien epätasa-arvoista kohtelua ei asiassa muodostu ja kaavan laatijana liitolla on muutoinkin harkintavalta päättää kaavassa osoitettavista alueista.

Maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla. Kaava ei ole myöskään lainvastainen, sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

4. Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry

Valituksessa on vaadittu useiden tuulivoima-alueiden poistamista maakuntakaavasta, poistettavaksi vaadittujen alueiden sekä Iso Saapasnevan alueen määrittelemistä tuulivoimavapaiksi alueiksi ja ekologinen yhteystarve -merkinnän palauttamista maakuntakaavaan. Lisäksi valituksessa pyydetään tarkistamaan maakuntavaltuuston jäsenen esteellisyys maakuntakaava koskevassa päätöksenteossa ja vaaditaan asettamaan toimenpidekielto niiden kohteiden osalta, johon valituksessa vaaditaan muutoksia. Vaatimuksia perustellaan muun muassa sillä, että maakuntakaava on kohtuullisuusperiaatteen, suhteellisuusperiaatteen ja varovaisuusperiaatteen vastainen sekä luonnonsuojelulain vastainen.

Lausuntonaan maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Toimenpidekielto

Valituksessa vaaditaan toimenpidekiellon asettamista niiden kohteiden osalta, joihin valituksessa vaaditaan muutosta.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Valituksessa vaaditaan maakuntakaavan asettamista toimenpidekieltoon, millä tarkoitettaneen maakuntakaavan täytäntöönpanokieltoa. Maakuntahallitus viittaa täytäntöönpanokieltoa koskevan vaatimuksen osalta lausunnon kohtaan 'Täytäntöönpanokieltoa koskeva vaatimus'.

Esteellisyys

Valituksessa pyydetään tarkastamaan, onko maakuntavaltuuston jäsen ollut läheisjäävi osallistuessaan päätöksentekoon maakuntavaltuustossa tai onko kyseisen henkilön läheisillä maanvuokrasopimuksia tuuli- ja aurinkovoimayhtiö Neoenin kanssa.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Kuntalain 97 §:n mukaan valtuutettu on valtuustossa esteellinen käsittelemään asiaa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä taikka hänen hallintolain 28 §:n mukaan tarkoitettua läheistään. Edelleen kuntalain 97 §:n mukaan esteellisen henkilön on ilmoitettava esteellisyydestään. Henkilön on lisäksi toimielimen pyynnöstä esitettävä selvitys seikoista, joilla voi olla merkitystä hänen esteellisyytensä arvioinnissa.

Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan liitolla on käytössään julkinen luottamushenkilöiden sidonnaisuusrekisteri.

Maakuntahallitus tuo esiin, että kaava-asioissa maata omistavan valtuutetun esteellisyyden arvioinnissa tulee huomioidavaksi kaavan luonne ja oikeusvaikutukset sekä valtuutetun maanomistuksen laajuus sekä kaavaehdotuksen sisältö. Maakuntakaava yleispiirteisenä suunnittelun ohjausvälineenä saa MRL 32 § mukaan oikeusvaikutuksia vasta yleis- ja asemakaavaa laadittaessa sekä muutoin ryhdyttäessä toimenpiteisiin alueidenkäytön järjestämiseksi, millä on vaikutuksia myös esteellisyyden arviointiin.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, jonka tehtävänä on MRL 32 §:n mukaan ohjata kuntien yleis- ja asemakaavoitusta. Maakuntakaava ei ole suoraan rakentamista ohjaava ja mahdollistava suunnitelma. Maakuntakaavassa ei osoitettua

maankäytön toteuttamista ratkaista lopullisesti tai yksityiskohtaisesti eikä kaavalla ole välittömiä oikeusvaikutuksia maanomistajiin. Maakuntakaavassa osoitettavat tuulivoimaloiden alueet edellyttävät toteutuakseen kunnan laatimaa yleiskaavaa, jonka laatimisesta tai laatimatta jättämisestä päättää kunnanvaltuusto. Maakuntakaavassa ei myöskään osoiteta esimerkiksi tuulivoimaloiden tarkkaa sijaintia, kokoa ja lukumäärää.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on kokonaiskaava, jonka alueella kaikki maakuntahallituksen ja -valtuuston jäsenet asuvat, ja jonka kaikki merkinnät voivat olla maakuntavaltuuston jäsenten kannalta myönteisiä tai kielteisiä. Maakunnan liitto on kuntayhtymä, jonka kaikki päättäjät muodostuvat jäsenkuntien kunnanvaltuuston tai -hallituksen edustajista. Osallistuminen kunnan päätöksentekoon ei tee maakuntavaltuuston tai -hallituksen jäseniä esteellisiksi.

Ottaen huomioon maakuntakaavan yleispiirteinen luonne sekä yksittäisten kiinteistöjen pieni osuus koko maakuntakaavan laajasta alueesta, maakuntahallitus katsoo, että valtuutetun läheisen mahdollinen maanvuokraus maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueelta ja pelkkä mahdollisuus saada hyötyä tai korvausta ei synnytä maakuntavaltuuston jäsenelle jääviyttä hänen osallistuessaan päätöksentekoon maakuntakaavasta maakuntavaltuustossa.

Maakuntahallitus katsoo, että valituksessa ei ole esitetty sellaisia perusteita, jotka osoittaisivat kyseessä olevan henkilön olevan esteellinen.

Maakuntakaavan sisältövaatimukset sekä kohtuullisuus-, vastuullisuus- ja suhteellisuusperiaate

Valitukseen sisältyy perustelukappale, jossa tuodaan esiin tuulivoimarakentamisen tilannetta ja sen vaikutuksia luontoon. Kappaleessa viitataan Suomen perustuslakiin, jonka mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta kuuluu kaikille. Lisäksi tuodaan esiin Suomen sitoutuminen kansainväliseen YK:n biodiversiteettisopimukseen ja EU:n ennallistamisasetukseen. Valitukseen sisältyy MRL:n 28 §:n maakuntakaavalle asettamat sisältövaatimukset ja toteamus siitä, että valituksessa vedotaan erityisesti pykälän kohtiin ”alueidenkäytön ekologinen kestävyys”, ”vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö” sekä ”maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen”. Valituksen mukaan maakuntakaava on kohtuullisuusperiaatteen, suhteellisuusperiaatteen ja varovaisuusperiaatteen vastainen.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n mukaan maakunnan suunnitteluun kuuluu muuta alueiden käytön suunnittelua ohjaava maakuntakaava.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota mm. alueiden käytön ekologiseen kestävyys, vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttöön sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Pykälässä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Maakuntahallitus katsoo, että valituksessa ei ole yksilöity, minkä kaavaratkaisun sisällön osalta vedotaan maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n.

Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 täyttää MRL 28 §:n mukaiset maakuntakaavalle asetetut sisältövaatimukset (liite 4.1., kappale 4.2). Maakuntahallitus katsoo, että maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n seikat on huomioitu maakuntakaavassa siten kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavatasona edellyttää.

Suomen lainsäädäntö noudattaa perustuslakia, ja täten maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti laadittu Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on perustuslain mukainen. Maankäyttö- ja rakennuslaissa ei määrätä kohtuullisuusperiaatteesta, varovaisuusperiaatteesta tai suhteellisuusperiaatteesta. Maakuntahallitus katsoo, että kohtuullisuusperiaatteella, varovaisuusperiaatteella ja suhteellisuusperiaatteella ei ole sellaista oikeudellista merkitystä, joka osoittaisi kaavaratkaisun olevan lainvastainen.

Kansainvälisten sopimusten velvoitteita toteutetaan Suomessa muun muassa maankäyttö- ja rakennuslainsäädännöllä. Suomen lainsäädännössä on otettu huomioon kansainvälisten sopimusten velvoitteet ja maakuntakaavan lainmukaisuus arvioidaan maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaisten maakuntakaavan sisältövaatimusten perusteella. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa on huomioitu kansainväliset sopimukset maankäyttö- ja rakennuslain säädösten kautta.

Maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Natura 2000 -verkoston alueiden heikentämiskiellon huomioiminen

Valituksen mukaan maakuntakaavassa ei ole otettu riittävästi huomioon luonnonsuojelulain 34 §:ää.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n mukaan kaavaa hyväksyttäessä on noudatettava luonnonsuojelulain 5 lukua, joka koskee Euroopan unionin Natura 2000 -verkostoa.

Luonnonsuojelulain 34 §:n mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää. Lain 35 §:n mukaan jos suunnitelma yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden luonnonarvoja, on vaikutukset alueiden suojelutavoitteisiin arvioitava asianmukaisella tavalla. Lain mukaan viranomaisen on pyydettävä arvioinnista lausunto Ely-keskukselta ja siltä, jonka hallinnassa Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue on.

Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on laadittu maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti ja, että laadinnassa on huomioitu luonnonsuojelulain 5 luku.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa osoitetaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen merkinnällä kaikki verkostoon kuuluvat ja siihen ehdotetut alueet (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 34; liite 1.3. kaavaselostus s. 159-160). Merkinnän kuvauksen mukaan alueiden suojeluarvojen huomioon ottamisesta on säädetty luonnonsuojelulaissa. Natura 2000 -verkosto tulee maakuntakaavan merkinnän ja sen ohjausvaikutuksen kautta huomioida yksityiskohtaisemmassa maankäytön suunnittelussa.

Maakuntakaavan kaikille merkinnöille on laadittu ns. Natura-arvioinnin tarveharkinta, eli arvioitu tarvetta varsinaisen luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen arvioinnin tekemiselle. Kaavan valmisteluaineiston mukaisille tuulivoima-alueille ja turvetuotantoon soveltuville alueille on laadittu erilliset Natura-arvioinnin tarveharkinnat (liite 1.3. kaavaselostus, s. 253; liite 5.1., s. 2; liite 5.1.1.; liite 5.6.; liite 5.17.; liite 8.1.). Muiden maakuntakaavan merkintöjen osalta Natura-arvioinnin tarveharkinta on toteutettu maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 1.3. kaavaselostus, s. 210; liite 4.1., kappale 3.13, s. 58-65).

Natura-arvioinnin tarveharkinnassa on todettu alueet, joiden osalta ei voida objektiivisesti poissulkea merkittävien haitallisten vaikutusten mahdollisuutta ja joille tulee siten toteuttaa

luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi. Arviointitarve on todettu olevan osalla potentiaalisista tuulivoima-alueista ja turvetuotantoon soveltuvista alueista. Muille maakuntakaavan merkinnöille ei ole todettu arviointitarvetta maakuntakaavan yhteydessä (liite 1.3. kaavaselostus, s. 212; liite 4.1. s. 64).

Niille tuulivoima-alueille ja turvetuotantoon soveltuville alueille, joiden osalta arviointitarve on arvioitu olevan, on laadittu Natura-arviointi (liite 1.3. kaavaselostus, s. 59, 253; liite 5.4.; liite 5.5.; liite 5.18.; liite 5.19; liite 5.20.; liite 8.2.).

Natura-arvioinneista on pyydetty luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisesti lausunto ELY-keskukselta ja niiltä, joiden hallinnassa Natura 2000 -verkoston alueet ovat (liite 1.3. kaavaselostus, s. 59; liite 3.18; liite 3.19.; liite 3.21; liite 3.22.).

Natura-arviointien ja niistä saatujen lausuntojen pohjalta maakuntakaavan kaavaratkaisua on muutettu mm. uudelleenrajaamalla tuulivoima-alueita, jättämällä osoittamatta valmisteluaineistossa mukana olleita turvetuotantoon soveltuvia alueita ja täydentämällä kaavassa annettavia suunnittelumääräyksiä (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7, 37-39; liite 1.3., kaavaselostus, s. 59, 188, 251, 254). Esimerkiksi tuulivoima-alueita on rajattu pienemmiksi Natura-arvioinnin tulosten perusteella huomioiden luontotyyppeihin kohdistuvien vaikutusten lieventäminen sekä linnustoon ja liito-oravaan kohdistuvien vaikutusten lieventäminen. Natura-arvioinnin perusteella annetaan linnustoon ja metsäpeuroihin liittyvät tuulivoima-aluekohtaiset suunnittelumääräykset. Lisäksi Natura-arvioinnista saatujen lausuntojen ja niiden pohjalta käytyjen neuvottelujen perusteella maakuntakaavan tuulivoima-alueiden rajauksia ja suunnittelumääräyksiä sekä vaikutusten arviointia on tarkistettu kaavan ehdotusvaiheessa etenkin maakotkaan, metsäpeuraan ja muuttolinnustoon liittyen. (liite 1.3., kaavaselostus, s. 188-189; liite 4.1., kappale 4.1.1)

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa annetaan koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys liittyen tuulivoimaan. Suunnittelumääräyksen mukaan *"...yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, että suunnitelma tai hanke yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa tarkasteltuna ei luonnonsuojelulain 34 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston alueiden perusteena olevia luonnonarvoja..."* (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 7). Lisäksi maakuntakaavassa annetaan koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys liittyen sähkönsiirtoon. Suunnittelumääräyksen mukaan *"Sähkönsiirtolinjojen toteutuksessa ei tule aiheuttaa merkittäviä haittavaikutuksia ... Natura 2000 -alueisiin"* (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 8). Natura 2000 -verkosto tulee maakuntakaavan suunnittelumääräysten ja niiden ohjausvaikutuksen kautta huomioida maankäytön suunnittelussa.

Maakuntahallitus katsoo, että luonnonsuojelulain 34 §:n mukainen Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden heikentämiskiello on otettu Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa huomioon siten kuin maakuntakaavalta maankäyttö- ja rakennuslain 4 § mukaisena yleispiirteisenä alueiden käytön suunnitelmana edellytetään.

Luonnonsuojelulain 1 §, 78 § ja 79 § vastaisuus

Valituksen mukaan maakuntakaavan hyväksymispäätös on luonnonsuojelulain 78 §:n ja 79 §:n, sekä 1 §:n, erityisesti kohtien 1) luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja 2) luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen, vastainen.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntakaavan laadintaa ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota mm. alueiden käytön ekologiseen kestävyys sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan luonnonsuojelulain 15 §:ssä ja 144 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päätösten sekä 91 §:ssä tarkoitettua maisemanhoitoaluetta koskevien perustamispäätösten tulee olla ohjeena maakuntakaavaa laadittaessa.

Maakuntahallitus toteaa, että valituksessa viitataan luonnonsuojelulain 1 §:ään. Kyseisessä pykälässä esitetään luonnonsuojelulain yleiset tavoitteet. Kyseinen pykälä ei liity välittömästi maakuntakaavoitukseen, jota ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki.

Maakuntahallitus toteaa, että kaikessa kaavoituksessa on voitava varmistua, ettei luonnonsuojelulain 78 §:n kieltoa Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttävien eliölaajien levähdyspaikkojen hävittämisestä ja heikentämisestä rikota kaavan toteuttamisessa. Valituksessa ei kuitenkaan ole tuotu esiin tarkempia perusteita sille, miltä osin maakuntakaavalla olisi luonnonsuojelulain 78 §:n vastaisia vaikutuksia. Sen sijaan luonnonsuojelulain 79 § koskee Euroopan unionin tärkeinä pitämien eliölaajien esiintymispaikkojen suojelua. Suojelun voimaantulo vaatii erillistä ELY-keskuksen tekemää rajauspäätöstä.

Maakuntakaavoituksen valmistelussa on selvitetty, että Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueet sijoittuvat Isojoen susireviirille (Luonnonvarakeskus 2024), johon kohdistuu yhteisvaikutuksia myös naapurimaakuntien tuulivoimahankkeista (liite 4.1., kuva 17). Maakuntakaavan laadintaa varten on hankittu Luonnonvarakeskukselta paikkatietoaineisto (GPS-panta-aineisto ja Tassu-järjestelmän havainnot) susien eniten käyttämistä alueista ja ydinalueista (liite 5.8.). Luonnonvarakeskuksen aineistoa ja tietoa susien reviereistä on hyödynnetty tuulivoimaselvityksen yhteisvaikutusten arvioinnissa (liite 5.1.2.), Natura-arvioinnissa (liite 5.4.) sekä maakuntakaavaratkaisussa ja kaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 4.1., s. 89-92). Kaavan vaikutusten arvioinnin mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden etäisyys toisistaan varmistaa sen, ettei susien leviämistä arvioida katkeavan, vaan susien levittäytyminen idästä länteen ja etelään on tehtyjen arvioiden mukaan edelleen mahdollista. Vaikutusten arvioinnissa tuodaan esiin lieventämistoimenpiteitä, joilla susiin kohdistuvia yhteisvaikutuksia voidaan vähentää osana yksityiskohtaisempaa tuulivoima-alueiden suunnittelua ja joihin maakuntakaavan suunnittelumääräyksellä veloitetaan. (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7; liite 4.1., s. 91-92)

Maakuntakaavassa annetaan tuulivoimaan liittyen koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys, joka tulee huomioida tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa aluekohtaisten määräysten lisäksi (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7, 37-38).

Suunnittelumääräyksessä määrätään myös lajistoon kohdistuvien yhteisvaikutusten huomioimisesta. Kaavaselostuksen (liite 1.3., s. 190) mukaan *”tuulivoimalle annettava koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys veloitaa huomioimaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa eläimistön, mikä koskee myös mm. sutta ja muita suurpetoja. Suden, ilveksen ja karhun lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskee hävittämis- ja heikentämiskiello (luonnonsuojelulaki 68 §, 78 §)”*.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaava ei suoraan mahdollista rakennuslupien tai tarkemman kaavan hyväksymistä, vaan esimerkiksi seudullisen tuulivoima-alueen rakentaminen edellyttää aina osayleiskaavoitusta ja siihen liittyvien tarkempien selvitysten ja suunnitelmien tekemistä, joissa luonnonsuojelulain 78–79 § tulevat tarpeellisin osin huomioitavaksi. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa

suunnittelua varten. Kun otetaan huomioon lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin soveltuvat suunnittelumääräykset sekä se, että tuulivoimaloiden alueiden merkinnät mahdollistavat useampia erilaisia toteuttamisvaihtoehtoja, ei ennakkollisesti voida katsoa, että maakuntakaavan toteuttaminen olisi luonnonsuojelulain 78–79 §:n vastaista.

Edellä esitetyillä perustella maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan laadinnassa on huomioitu riittävällä tavalla MRL 28 §:n vaatimus luonnonarvojen vaalimisesta ja MRL 197 §:n luonnonsuojelulain noudattamisesta ja se perustuu tältä osin kaavan yleispiirteisyys huomioiden riittäviin selvityksiin. Maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Yhteisvaikutusten arviontiin liittyvät perusteet

Valituksen mukaan korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätös (KHO 2016:14) soveltuu Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaan. Valituksen mukaan kaavaa varten laadituissa selvityksissä ei ole esitetty arvioita siitä, millaisia yhteisvaikutuksia maakuntakaavan mahdollistamalla tuulivoimarakentamisella olisi linnustolle ja vesieliöille, ja yhteisvaikutusten tarkempi selvittäminen on jätetty yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa aluekohtaisesti tehtäväksi.

Maakuntakaavan merkitystä tuulivoimarakentamisen yhteisvaikutusten hallinnassa korostaa valituksen mukaan se, että keinot suuruusluokaltaan maakunnallista kokoluokkaa olevien rannikon suuntaisesti sijoittuvien tuulivoima-alueiden linnustovaikutusten vähentämiseksi ovat jatkosuunnittelussa varsin rajalliset erityisesti niiden alueiden osalta, joilla voimaloita ei alueiden koon tai muodon vuoksi ole mahdollista sijoittaa muuttolinjojen suuntaisesti.

Valituksessa katsotaan, että tuulivoimarakentamisen yhteisvaikutuksia koskevien selvitysten ja vaikutusten arviointien puuttuessa ei ole mahdollista arvioida sitä, ovatko tuulivoimaloiden alueiden aluevaraukset asianmukaisesti sovitettavissa yhteen luonnonarvojen vaalimiseen liittyvien alueidenkäyttötavoitteiden ja kaavan sisältövaatimusten kanssa. Tämän vuoksi ja kun maakuntakaavan tarkoittaman tuulivoimarakentamisen yhteisvaikutukset eivät voi tulla yksittäisen tuulivoima-alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa riittävästi arvioiduksi, maakuntakaava ei perustu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointiin. Valituksen mukaan erityisesti linnustoon ja muuttoreitteihin kohdistuvat valtakunnalliset yhteisvaikutusten arvioinnit puuttuivat.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, minkä johdosta myös vaikutukset arvioidaan samalla yleispiirteisellä tasolla.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n mukaan maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sovittaen ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota mm. alueiden käytön ekologiseen kestävyys sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Nämä on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Maankäyttö- ja rakennuslain 30 §:n mukaan maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-aluetta tarkemmin suunniteltaessa tai rakennettaessa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 § mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa tai muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaava ei kuitenkaan velvoita yleiskaavan laatimiseen. Maakuntakaavan ohjausvaikutus myös vaihtelee riippuen siitä, onko maakuntakaavamerkintä tyypiltään aluevaraus, kehittämisperiaate- tai ominaisuusmerkintä.

Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa osoitetaan tuulivoimaloiden alueen merkintä 44 alueelle. Tuulivoimaloiden alueet osoitetaan osa-alueiden erityisominaisuutta osoittavalla merkinnällä (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 37–38). Merkintä osoittaa alueen soveltuvuutta tuulivoiman tuotantoon. Alueiden päämaankäyttöluokka on kuitenkin muu kuin tuulivoimatuotanto, yleisimmin metsätalous (liite 1.3., kaavaselostus, s. 185). Merkintään ei sisälly maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukaista ehdollista rakentamisrajoitusta.

Tuulivoimaloiden alueen merkinnän kuvauksen mukaan ”*merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävä tuulivoiman tuotantoon soveltuva alue, jolla tarkoitetaan vähintään seitsemän (7) teollisen kokoluokan tuulivoimalan muodostamaa kokonaisuutta. Alueen tuulivoimaloiden kokonaismäärä ja sijainti, sekä alueelle sijoitettavien tuulivoimaloiden korkeus ja voimalateho määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa*” (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 37–38).

Maakuntakaava osoittaa sille tarkoitettulla yleispiirteisellä tasolla tuulivoimaloiden sijoittamiseen soveltuvien alueiden rajat, mutta ei ratkaise alueen toteutumista tai toteuttamistapaa. Seudullisen tuulivoima-alueen rakentaminen edellyttää, että alueelle laaditaan yleiskaava (MRL 10 a luku), jossa laaditaan suunniteltavaa tuulivoimaratkaisua vastaavat yksityiskohtaisemmat selvitykset.

Maakuntakaavan seudulliset tuulivoimaloiden alueet tarkoittavat vähintään seitsemän voimalan muodostamia kokonaisuuksia, mutta kaavassa laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit, ml. yhteisvaikutusten arvioinnit, on tehty huomioiden maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden rajausten sisään mahtuva potentiaalinen maksimimyllymäärä ja siten tunnistettu mahdolliset tuulivoiman aiheuttamat enimmäisvaikutukset. Maksimimyllymäärä on laskettu 800 metrin välein sijoitettujen teoreettisten voimalasijaintien perusteella. Maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden koko ja muoto mahdollistavat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa useita suunnitteluvaihtoehtoja kokoluokaltaan seudullisesti merkittävän, vähintään seitsemän voimalan muodostaman tuulivoima-alueen toteuttamiseen. Voimalamäärä ja niiden sijoittelu sekä voimaloiden keskinäinen etäisyys (voimalatiheys) vaihtelevat ja lopullinen sijoittelu ratkaistaan mallintamalla ja optimoimalla osana yksityiskohtaisempaa alueen suunnittelua. Voimalasijoitteluun vaikuttavat mm. maaperän rakennettavuus, paikalliset tuulisuolosolot ja maastonmuodot sekä valittava voimalatyyppi ja mm. sen melu- ja välkevaikutukset. Osalla maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueista on jo rakentunut ja toiminnassa oleva tuulivoima-alue.

Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n tuulivoimaloiden alueiden kaavaratkaisun perusteena olevat selvitykset on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 4.4). Tuulivoima-alueiden yhteisvaikutuksia on arvioitu osana tuulivoimaselvitystä (liite 5.1.2.), tuulivoima-alueiden maisemaselvitystä (liitteet 5.2., 5.2.1. ja 5.2.2.), tuulivoiman vaikutuksia maa- ja merikotkaan sekä sääkseen käsittelevää selvitystä (liite 5.3.), tuulivoima-alueiden Natura-arviointia (liite 5.4.) ja siihen liittyvää lintujen törmäys- ja populaatiomallinnusta (liite 5.5.), tuulivoiman sähkönsiirtoselvitystä (liite 5.9.) sekä kaavan vaikutusten arviointia (liite 4.1., kappale 4.1.1.), jossa yhteisvaikutuksia arvioidaan tarkemmin

linnuston (maa- ja merikotka, sääksi, muuttolinnusto), metsäpeuran ja suden sekä ihmisten elinolojen, virkistykseen, maisemavaikutusten ja hiljaisten alueiden osalta. Selvitysten ja vaikutusten arviointien vaikutus kaavaratkaisuun on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3., kaavaselostus, kappale 5 ja s. 187-191).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa on valituksessa mainittuun linnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten osalta huomioitu manneralueen tuulivoimavaikutusten kannalta merkittävimmät lajit ja lajiryhmät (muuttolintujen päämuuttoreitit ja päiväpetolinnut) (liite 5.1.2., s. 36).

Muuttolinnustoon kohdistuvia yhteisvaikutuksia on arvioitu maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 4.1.) hyödyntäen kaavan Natura-arvioinnin yhteydessä laadittua muuttolintujen törmäys- ja populaatiomallinnusta (liite 5.5.). Törmäys- ja populaatiomallinnuksessa sovellettu törmäysmäärä on suuntaa antava viitteellinen luku, mutta selvitys edustaa parasta käytettävissä olevaa tietoa ja on riittävä yleispiirteiseen maakuntatason arviointiin (liite 5.5., s. 36).

Etelä-Pohjanmaan alueelle sijoittuu laulujoutsenen, metsähänhen ja kurjen kevätaikeiset päämuuttoreitit, sekä metsähänhen ja kurjen syysaikeiset päämuuttoreitit (BirdLife Suomi, 2023) (liite 4.1., s. 86-89).

Muuttolintujen törmäys- ja populaatiomallinnuksen sekä siihen liittyvän arvioinnin mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan tuulivoima-alueilla ei arvioida olevan merkittäviä haitallisia yhteisvaikutuksia yhdenkään arvioidun lajin populaatioihin Suomessa. Arvioinnin tuloksena todetaan, että vaikka populaatiokehitys on ollut luontaisesti laskeva mm. metsähänhen osalta, jää tuulivoiman mahdollisesti aiheuttaman lisäkuolleisuuden merkitys populaatiotasolla vähäiseksi, eikä vaaranna populaatioiden olemassaoloa Suomessa tai laajemmin tarkasteltuna (liite 5.5., s. 36). Maakuntakaavaratkaisusta ei synny muuttolintujen reiteille ns. pullonkaula-alueita, joissa muutto tiivistyisi kapealle alueelle ja joita muuttolinnut eivät pääsisi kiertämään, kun huomioidaan myös päämuuttoreiteille sijoittuvat muiden maakuntien alueilla olevat tuulivoima-alueet (liite 4.1., s. 88-89; liite 5.5., s. 36). Tuulivoima-alueiden estevaikutuksilla ei arvioida olevan populaatiotason vaikutuksia muuttolintuihin, koska lintujen muuttoreitin kokonaispituus ja energiankulutus sen aikana ovat niin suuria, ettei tuulivoima-alueiden kiertämiseen kulutetulla lisäenergialla ole kokonaisuuden kannalta merkitystä. Paikallisesti tärkeät muuttoväylät, kuten joki- ja peltolaaksot, jäävät edelleen pääosin vapaaksi tuulivoimaloista (liite 4.1., s. 88-89; liite 5.1.2., s. 30) ja tärkeille ruokailu- ja lepäämisalueina toimiville peltoalueille ei osoiteta tuulivoimaa (liite 5.5., s. 4, 8, 16), mikä vähentää haitallisia vaikutuksia. Varovaisuusperiaatteita noudattaen maakuntakaavan tuulivoiman törmäyskuolleisuuden vaikutukset tarkasteltuihin lajeihin suhteessa populaatioon on perusteltua arvioida enimmilläänkin vähäisiksi (liite 5.5., s. 36). Vaikutusten arvioinnin mukaan muuttolinnustolle voi aiheutua tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksena häirintävaikutusta muutonaikaisilla levähdys- ja ruokailualueilla, mikäli lähimmät voimalat sijaitsevat noin 600 m etäisyydellä kerääntymisalueista, mikä tulee huomioida osana voimalakohtaista yksityiskohtaisempaa suunnittelua (liite 4.1., s. 89). Yksityiskohtaisessa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla ja muulla suunnittelulla voidaan merkittävästi lieventää törmäysriskiä, johon vaikuttavat tuulivoimaloiden määrä, korkeus, valaistus, väri, tiheys ja muu sijoittelu, alueen maastonmuodot sekä lintujen lajisto- ja ikärakenne.

Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueita on rajattu törmäys- ja populaatiomallinnuksen jälkeen pienemmäksi ja kaikkia valmisteluvaiheen mukaisia potentiaalisia tuulivoima-alueita ei ole lopullisessa maakuntakaavaratkaisussa, mikä edelleen lieventää yhteisvaikutuksia.

Maakuntakaavaan on laadittu tuulivoiman vaikutuksia petolintuihin tarkasteleva selvitys (Tuulivoiman vaikutukset maa- ja merikotkaan sekä sääkseen, liite 5.3.). Petolintuselityksessä on tehty maakotkien törmäysriskianalyysi käyttäen ns. Bandin tilamallia, joka on laajasti käytössä

esimerkiksi ympäristövaikutusten arvioinneissa (YVA). Analyysissä on käytetty väistökertoimena suositusten mukaista 99 % (Avoidance Rates for the onshore SNH Wind Farm Collision Risk Model. Scottish Natural Heritage, 2018) ja muilta osin Metsähallituksen julkaisun suureita (Hyvät käytännöt tuulivoimahankkeista maakotkalle aiheutuvien vaikutusten selvittämisessä ja arvioinnissa. Esimerkkiraportti: Nimettömänkankaan tuulivoimapuiston vaikutukset maakotkareviireihin. Metsähallitus, 2022). Petolintuselvityksessä on populaatiomallinnuksella laskettu raja-arvo lisäkuolleisuudelle, joka johtaisi reviiritasolla riittämättömään poikastuottoon. Lisäkuolleisuuden kriittinen raja-arvo on selvityksen mukaan noin 4 %, mikä tarkoittaa reviiriä kohden (2 emoa) 8 % lisäkuolleisuutta, eli 0,08 maakotkan törmäystä/reviiri/vuosi (ns. kumulatiivinen kokonaisriski). Selvityksen tuloksena on saatu tarkastelu, jossa on arvioitu maakotkan kannalta soveltuvimpia teoreettisia voimalasijainteja.

Petolintuselvitykseen perustuen kaikki maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueet on rajattu siten, että maakotkareviireillä ei ylitä reviirikohtainen merkittävän törmäysriskin raja-arvo (0,08 törmäystä/vuosi/reviiri), kun huomioidaan yhteisvaikutukset toteutuneiden tuulivoima-alueiden (myös naapurimaakuntien puolella) ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden osalta (liite 1.3., kaavaselostus, s. 189; liite 4.1., s. 76-81).

Tuulivoiman merikotkakantaan kohdistuvien yhteisvaikutusten arvioimiseksi on laadittu pesiville merikotkille elinympäristö- ja lentosummamalli (liite 5.3). Laaditun mallin on selvityksessä arvioitu olevan tarkin käytettävissä oleva menetelmä vaikutusten arviointiin maakuntakaavatasolla ja huomattavasti tarkempi kuin esimerkiksi aiemmissa maakuntakaavojen vaikutusten arvioinneissa käytetty, pelkästään pesäetäisyyksiin perustuva arviointi. Lisäksi selvityksessä on hyödynnetty nuorille merikotkille aiemmin laadittua elinympäristömallia, johon on lisätty GPS-aineistosta saadut keskimääräiset kotkien lentomäärätiedot ja populaatiomallinnuksesta arviot pesimättömien kotkien määrästä. Selvityksen tuloksena on saatu tarkastelu, jossa on arvioitu merikotkan kannalta soveltuvimpia teoreettisia voimalasijainteja.

Petolintuselvityksen mallinnuksen mukaan merikotkapopulaatiolle ei aiheudu Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaratkaisusta merkittävää haittaa, kun huomioidaan yhteisvaikutukset jo rakentuneiden, suunnittelussa olevien ja maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoima-alueiden osalta (liite 5.3., s. 25, 28). Selvityksen mukaan merikotkakanta on tarkastelualueella kasvussa (n. 3,6 %) ja poikastuotto on hyvä, ja kannan osalta korostuu etenkin Pohjanmaan maakunnan alue, jossa suurin osa selvitysalueen merikotkareviireistä sijaitsee. Pesivä merikotkakanta on populaatiotasolla selvästi maakotkaa ja sääkseä sietokykyisempi ihmistoimien aiheuttamalle lisäkuolleisuudelle (liite 5.3., s. 12, 16, 44). Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin mukaan merikotkaan kohdistuvat vaikutukset arvioidaan merikotkan pesiin jäävä suojaetäisyys ja maakuntakaavassa annetut suunnittelumääräykset huomioiden kokonaisuudessaan lieväksi (liite 4.1., s. 82). Yksittäisten reviirien kohdalla tulee osana tuulivoima-alueiden tarkempaa suunnittelua varmistua siitä, että tuulivoimaloita ei sijoitu merikotkalle tärkeän ruokailuympäristön ja pesän väliin (liite 5.3., s. 45). Näille alueille annetaan maakuntakaavassa aluekohtainen suunnittelumääräys.

Sääkseen kohdistuvista yhteisvaikutuksista on petolintuselvityksessä tuotettu populaatiomallinnus ja vesistöihin perustuva sääksien saalistuslentomalli (liite 4.1., s. 84), jonka perusteella maakuntakaavassa on tunnistettu tuulivoimaloiden alueet, joilla sääksiin kohdistuviin vaikutuksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Näille alueille annetaan maakuntakaavassa aluekohtainen suunnittelumääräys, joka tulee huomioida osana alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua, jossa on mm. voimalasijoittelussa mahdollista huomioida sääksen lentoreitit sekä tehdä pesätilanteen ja reviirin tuottavuuden tarkistamista (liite 4.1., s. 84; liite 5.3., s. 46). Petolintuselvityksen mukaan tuulivoimaloiden toiminnanaikaisesta välttelystä ei ole lajilla selviä havaintoja ja näiden vaikutusmuotojen arviointi on tärkeää hankekohtaisissa selvityksissä, koska niitä ole maakuntakaavassa mahdollista arvioida lähtötietojen puutteiden vuoksi (liite 5.3., s. 6). Vaikutusten

arvioinnin mukaan maakuntakaavaratkaisun sääkseen kohdistuvat yhteisvaikutukset ovat korkeintaan kohtalaisia (liite 4.1., s. 84).

Tuulivoima-alueiden linnustoon kohdistuvia yhteisvaikutuksia on arvioitu myös osana Natura 2000 -verkostoon kohdistuvien vaikutusten arviointia (liite 5.4.). Natura-arvioinnissa on tunnistettu maakuntakaavan valmisteluaineiston mukaisten potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia Natura 2000 -alueiden suojeluperusteena oleville lajeille. Arvioinnissa on tarvittaessa annettu lieventämistoimenpiteitä maakuntakaavaa koskien ja nämä lieventämistoimenpiteet on huomioitu maakuntakaavaratkaisussa mm. rajaamalla tuulivoima-alueita luontotyyppeihin, linnustoon ja liito-oravaan kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi. Natura-arvioinnin perusteella annetaan linnustoon liittyviä tuulivoima-aluekohtaisia suunnittelumääräyksiä. Lisäksi Natura-arvioinnista saatujen lausuntojen ja niiden pohjalta käytyjen neuvottelujen perusteella tuulivoima-alueiden rajauksia ja suunnittelumääräyksiä sekä vaikutusten arviointia on tarkistettu kaavan ehdotusvaiheessa mm. maakotkaan ja muuttolinnustoon liittyen. (liite 1.3., kaavaselostus, s. 188-189).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa on huomioitu eläinlajistoon kohdistuvia yhteisvaikutuksia niiden lajien osalta, joiden kantoihin maakuntakaavalla yleispiirteisenä, tuulivoima-alueiden seudullista kokonaisuutta ohjaavana kaavana voi olla merkittävää vaikutusta. Valituksessa mainittuun vesieliöstöön liittyvää vaikutusten ja yhteisvaikutusten arviointia on tehty tuulivoimaloiden alueiden Natura-arvioinnissa (liite 5.4.) siltä osin kuin ne sisältyvät Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden suojeluperusteena olevaan lajistoon (luonnonsuojelulaki 35 §). Muilta osin vesieliöstöön kohdistuvaa yhteisvaikutusten arviointia ei yleispiirteisen maakuntakaavan tasolla ole tarpeen tehdä.

Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 täyttää MRL 28 §:n mukaiset maakuntakaavalle asetetut sisältövaatimukset (liite 4.1., kappale 4.2) ja kaavaratkaisulla edistetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista (liite 4.1., kappale 4.3).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan selvityksillä ja vaikutusten arvioinneilla, sekä niiden huomioimisella kaavamerkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä on varmistettu, että maakuntakaavan vaikutukset eivät ole merkittävän haitallisia. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset varmistavat, että maakuntakaava riittävästi ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Maakuntakaavassa annetaan tuulivoimaan liittyen koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys, joka tulee huomioida tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa aluekohtaisten määräysten lisäksi (liite 1.2. kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7, 37-38). Suunnittelumääräyksessä määrätään myös yhteisvaikutusten huomioimisesta:

- *Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset vakituiseen ja loma-asutukseen, liikenneväyliin, maisemaan, kulttuuriperintöön, virkistykseen, elinkeinoihin, pohjavesiin, kansallispuistoihin, luonnon monimuotoisuuteen, eläimistöön ja ekologiin yhteyksiin sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida eri tuulivoima-alueiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron yhteisvaikutukset ja varmistua siitä, etteivät yhteisvaikutukset muodostu asutukselle kohtuuttomiksi.*
- *Tuulivoiman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomioita alueella pesivään, aluetta säännöllisesti käyttävään ja alueen yli muuttavaan linnustoon, sekä linnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin.*

- *Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, että suunnitelma tai hanke yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa tarkasteltuna ei luonnonsuojelulain 34 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.*

Maakuntakaavassa annetaan lisäksi tuulivoimaloiden alueille aluekohtaisia suunnittelumääräyksiä (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38-39), joissa määrätään mm. voimaloiden määrän ja sijainnin suunnittelusta siten, että suurten petolintujen reviireille ei kohdistu merkittäviä yhteisvaikutuksia. Suunnittelumääräys annetaan kaikille maa- tai merikotkan reviirille sijoittuville tuulivoimaloiden alueille sekä alueille, joiden suunnittelussa sääkseen kohdistuviin vaikutuksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Valituksessa esiin tuotu korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätös (KHO 2016:14) ei olosuhteiltaan ja vaikutuksiltaan ole verrattavissa Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:een. Tapauksessa oli kysymys yhdeksän vierekkäisen, linnuston päämuuttoreitillä sijaitsevan tuulivoima-alueen yhteisvaikutusten arviointitarpeesta tilanteessa, jossa jatkosuunnittelussa ei ollut mahdollista enää vaikuttaa voimaloiden sijoittumiseen haittoja vähentävästi. Alueet sijoittuvat Kymenlaakson rannikkoalueelle, joka on Suomen tärkein arktisten suurikokoisten lintulajien ja suurikokoisten petolintulajien muuttoreittien keskittymäalue. Alueen erityislaatuista korostavat useat Natura 2000 -alueet ja muut alueet, joilla on huomattavia linnustoarvoja. Maakuntakaavan yleispiirteinen suunnittelumääräys velvoitti ottamaan huomioon vain kyseisen tuulivoima-alueen linnuston erityispiirteet ja kaavaa varten laadituissa selvityksissä ei ollut esitetty arviota tuulivoiman yhteisvaikutuksista linnustolle.

Kyseisestä vuosikirjapäätöksestä on johdettavissa muuttolinnuston törmäys- ja populaatiomallinnuksen tarpeellisuus maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden sijoituessa lintujen päämuuttoreiteille. Mallinnuksen tarvetta tukee korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätös (KHO 2020:53), jossa maakuntakaavan selvitysten ja yhteisvaikutusten arviointien, sekä yksityiskohtaisempaan suunnitteluun jäävän suunnitteluvaran katsottiin olevan riittäviä ja jossa kyseinen kaava perustui linnustovaikutusten arvioinnin osalta mm. törmäys- ja populaatiomallinnuksiin lintujen päämuuttoreittien osalta.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa on tunnistettu tarve muuttolinnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten arvioinnille ja maakuntakaavassa on toteutettu päämuuttoreiteille törmäys- ja populaatiomallinnus (liite 5.5.). Lisäksi linnustoon kohdistuvia yhteisvaikutuksia on arvioitu mm. maa- ja merikotka sekä sääksiselvityksessä (liite 5.3.) ja Natura-arvioinnissa (liite 5.4.). Arviointien tuloksia ja vaikutuksia kaavaratkaisuun on kuvattu aiemmin lausunnossa. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa annetaan suunnittelumääräys, jonka mukaan tuulivoiman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota linnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden koko ja muoto mahdollistavat useita suunnitteluvaihtoehtoja seudullisesti merkittävien, vähintään seitsemän voimalan muodostamien tuulivoima-alueiden toteuttamiselle yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tehtävin ratkaisuin. Alueiden toteuttamistapa vaikuttaa muodostuviin yhteisvaikutuksiin. (ks. myös lausunto aiemmin liittyen maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden kokoon ja muotoon sekä suunnitteluvaihtoehtoihin yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa)

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintöjä varten laaditut selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen merkittävät yhteisvaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueita koskeva kaavaratkaisu on sovitettavissa yhteen luonnonarvojen vaalimiseen liittyvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja maakuntakaavan sisältövaatimusten kanssa.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Tuulivoimaloiden alueiden aluekohtaiset valitusperusteet

Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue

Valituksessa vaaditaan Isojoen Kolmihaaran ja Piikkilänviidan tuulivoima-alueen poistamista maakuntakaavasta ja määrittämistä tuulivoimavapaaksi alueeksi. Vaatimusta perustellaan alueen sijoittumisella merkittävälle lintujen päämuuttoreitille, hiljaiselle ja pimeälle alueelle, sekä Isojoen susireviirille ja muiden suurpetojen reviirille. Valituksessa tuodaan esiin, että alueelle pyritään palauttamaan metsäpeurakanta, alueella esiintyy tummaverkkoperhosta ja aluetta halkoo luonnon monimuotoisuusalue. Valituksen mukaan alueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee pohjavesialueita, Kodesjärven maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, maakunnallisesti arvokas maisema-alue sekä Kodesjärven, Haapakeitaan ja Isojoen-Lapväärtinjoen Natura-alueet.

Valituksen mukaan maakuntakaava ei perustu maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointiin. Valituksen mukaan kaavaa varten laadituissa selvityksissä ei ole esitetty arviota siitä, millaisia yhteisvaikutuksia maakuntakaavan mahdollistamalla tuulivoimarakentamisella olisi linnustolle ja vesieliöstölle. Yhteisvaikutuksia koskevien selvitysten ja vaikutusten arviointien puuttuessa ei valituksen mukaan ole mahdollista arvioida sitä, ovatko tuulivoimaloiden alueiden aluevaraukset asianmukaisesti sovitettavissa yhteen luonnonvarojen vaalimiseen liittyvien alueidenkäyttötavoitteiden ja kaavan sisältövaatimusten kanssa.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Lainsäädännölliset perustelut ovat vastaavat kuin lausunnon aiemmassa osuudessa (ks. Yhteisvaikutusten arviointiin liittyvät perusteet): maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §, 25 §, 28 §, 30 §, 32 §.

Valituksessa mainitaan Isojoen Kolmihaaran ja Piikkilänviidan tuulivoima-alueet. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa osoitetaan tuulivoimaloiden alueen merkintä kohteelle 'Piikkilänviita' (tuulivoimaloiden alue numero 21). Maakuntakaavaan ei sisälly tuulivoimaloiden alueen merkintää kohteelle 'Kolmihaara'. Kyseisellä nimellä on Isojoen kunnan alueella käynnissä

tuulivoimahanke. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue on pinta-alaltaan pienempi ja sijaitsee osin samalla alueella Kolmihaaran tuulivoimahankeeseen kanssa, mutta maakuntakaavan ja hankealueiden rajaukset eivät ole yhtäläiset.

Maakunnan liitto vastaa maakuntakaavan laatimisesta (MRL 27 §). Maakuntahallitus antaa lausuntonsa valitukseen siltä osin kuin se liittyy kyseessä olevaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaan. Maakuntahallitus ei lausunnossaan vastaa valituksen kohtiin, jotka liittyvät tuulivoimaosayleiskaavaan tai ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa ei osoiteta aurinkovoima-alueita.

Maakuntakaavan Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue sijaitsee Isojoen kunnan eteläosassa ja sen pinta-ala on 22,2 km².

Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue sijaitsee kurjen ja metsähanhen kevätaikaisella päämuuttoreitillä, ja kurjen syysaikaisella päämuuttoreitillä (BirdLife Suomi, 2023) (liite 4.1., s. 86-89). Toisin kuin valituksessa tuodaan esiin, maakuntakaavan Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue ei sijaitse merikotkan reviirillä eikä tundrahanhen päämuuttoreitillä.

Muuttolinnustoon liittyvää yhteisvaikutusten arviointia on kuvattu lausunnon osassa 'Yhteisvaikutusten arviointiin liittyvät perusteet' ja Natura 2000 -verkostoon kohdistuvien vaikutusten arviointia osassa 'Natura 2000 -verkoston alueiden heikentämiskiellon huomioiminen'.

Maakuntakaavan luonnosvaiheessa laaditun tuulivoima-alueiden Natura 2000 -verkostoon kohdistuvien vaikutusten arvioinnin (liite 5.4.) mukaan Piikkilänviidan tuulivoima-alue voi aiheuttaa Haapakeitaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojeluperusteena olevalle kurjelle ja metsähanhelle kohtalaisia yhteisvaikutuksia, kun huomioidaan myös muut lajien päämuuttoreitille sijoittuvat tuulivoima-alueet (liite 5.4., s. 78-83). Natura-arvioinnin tulokset on huomioitu maakuntakaavan valmistelussa. Arvioinnissa valmisteluvaiheen aineiston mukaisella rajauksella mukana ollutta Piikkilänviidan tuulivoima-alueita on kaavan myöhemmissä vaiheissa pienennetty alueen eteläosasta, Haapakeitaan Natura-alueen puolelta noin kolme kilometriä etäämmälle Natura-alueesta (liite 1.1., kaavakartta; liite 1.3. kaavaselostus, luku 5 ja s. 185-191). Lisäksi lintujen päämuuttoreitille on Natura-arvioinnissa esitetyn mukaisesti laadittu törmäys- ja populaatiomallinnus (liite 5.5.), jonka mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan tuulivoima-alueilla ei arvioida olevan merkittäviä haitallisia yhteisvaikutuksia yhdenkään arvioidun lajin populaatioihin (liite 5.5., s. 36). Maakuntakaavan suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen yli muuttavaan linnustoon ja linnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 7), joita voidaan maakuntakaavan Natura-arvioinnin mukaan lieventää tarkemmassa tuulivoima-alueen hankekohtaisessa suunnittelussa tunnistamalla ja huomioimalla alueen suunnittelussa paikalliset pesimisaikaiset lentoreitit (liite 5.4., s. 80).

Maakotkaan liittyvää yhteisvaikutusten arviointia on kuvattu lausunnon osassa 'Yhteisvaikutusten arviointiin liittyvät perusteet'. Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue sijoittuu kokonaisuudessaan (**salassa pidettävää tietoa**) maakotkareviirille, jonka alueella ei ole rakentuneita tuulivoima-alueita tai muita maakuntakaavassa osoitettavia tuulivoimaloiden alueita. Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueen rajausta on kaavan luonnosvaiheen jälkeen supistettu alueen eteläosasta petolintuselvityksen tulosten perusteella maakotkaan kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi ja luonnonsuojelualueiden rajaamiseksi tuulivoimaloiden alueen ulkopuolelle. Maakotkien merkittävä törmäysriski (0,08 törmäystä/reviiri/vuosi) ei yhteisvaikutusten arvioinnin mukaan ylitä reviirillä (kokonaisriski 0,076) (liite 4.1., s. 81). Koska alue sijaitsee maakotkan reviirillä, annetaan sille aluekohtainen suunnittelumääräys, jossa määrätään mm. voimaloiden määrän ja sijainnin suunnittelusta siten, että suurten petolintujen reviireille ei kohdistu merkittäviä yhteisvaikutuksia (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38-39).

Maakuntakaavan petolintuselvityksen (liite 5.3., s. 20) mukaan Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue sijaitsee yli yhden kilometrin etäisyydellä sääksen pesäpaikasta ja saalistuslennot eivät suuntaudu tuulivoimaloiden alueen suuntaan. Kyseiselle lähimmälle sääksen pesäpaikalle ei muodostu yhteisvaikutuksia maakuntakaavan laadinnan aikana tiedossa olleista tuulivoima-alueista.

Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue sijoittuu Isojoen susireviirille (Luonnonvarakeskus 2024), johon kohdistuu yhteisvaikutuksia myös naapurimaakuntien tuulivoimahankkeista (liite 4.1., kuva 17). Maakuntakaavan laadintaa varten on hankittu Luonnonvarakeskukselta paikkatietoaineisto (GPS-panta-aineisto ja Tassu-järjestelmän havainnot) susien eniten käyttämistä alueista ja ydinalueista (liite 5.8.). Luonnonvarakeskuksen aineistoa ja tietoa susien reviereistä on hyödynnetty tuulivoimaselvityksen yhteisvaikutusten arvioinnissa (liite 5.1.2.), Natura-arvioinnissa (liite 5.4.) sekä maakuntakaavaratkaisussa ja kaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 4.1., kappale 4.1.1.). Kaavan vaikutusten arvioinnin mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden etäisyys toisistaan varmistaa sen, ettei susien leviämisyhteyksien arvioida katkeavan, vaan susien levittäytyminen idästä länteen ja etelään on tehtyjen arvioiden mukaan edelleen mahdollista.

Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa on arvioitu yhteisvaikutusten muiden maasuorpetojen osalta olevan merkitykseltään vähäisiä (liite 4.1., s. 92).

Kaavaselostuksen (liite 1.3., s. 190) mukaan *”tuulivoimalle annettava koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys velvoittaa huomioimaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa eläimistön, mikä koskee myös mm. sutta ja muita suurpetoja. Suden, ilveksen ja karhun lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskee hävittämis- ja heikentämiskielto (luonnonsuojelulaki 68 §, 78 §)”*.

Maakuntahallitus toteaa, että metsäpeura on silmälläpidettävä laji (Punainen kirja 2019) ja se kuuluu Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen II lajeihin. Metsäpeura on riistalaji (Metsästyslaki 5 §). Maakuntakaavan laadintaa varten on hankittu Luonnonvarakeskukselta metsäpeuraselvitys, jonka tulokset on huomioitu tuulivoimaselvityksen yhteisvaikutusten arvioinnissa (liite 5.1.2.), Natura-arvioinnissa (liite 5.4.) sekä maakuntakaavaratkaisussa ja kaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 4.1., kappale 4.1.1.).

Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue sijoittuu metsäpeuran kesä- ja talvivaelluksen ydinalueiden ulkopuolelle (liite 4.1., kuva 8; liite 5.7., s. 9). Alue sijoittuu kuitenkin yleispiirteisesti määritellylle metsäpeuran Lauhanvuoren osakannan kannalta keskeiselle lisääntymisalueelle ja siksi alueelle annetaan suunnittelumääräys, jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata metsäpeuran vaellusreittien ja lisääntymisalueiden säilyminen (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38). Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin mukaan tuulivoimaloiden alueet sijaitsevat Lauhanvuoren osakannan lisääntymisalueiden painopistekohtien ulkopuolella ja metsäpeuroihin kohdistuvia yhteisvaikutuksia voidaan lieventää yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (liite 4.1., s. 73-76).

Valituksen mukaan aluetta halkoo luonnon monimuotoisuusalue, jossa on todettu luonnon ydinalueita sekä ekologinen viheryhteyskäytävä ja viherrakenteita. Tuulivoimaloiden alueita ei maakuntakaavassa osoiteta luonnonsuojelualueille, suojeluohjelma-alueille, Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille ja maakuntakaavassa osoitettaville suojelualueille (liite 1.3., kaavaselostus, s. 187; liite 5.1., s. 12). Maakuntakaavan taustalle on laadittu maakunnallinen viherrakenneselvitys (liite 6.1.), jonka tuloksia on hyödynnetty maakuntakaavassa osoitettavien luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden alueiden kaavamerkinnot osoittamisessa (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 34). Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue ei sijaitse maakuntakaavassa osoitettavalla luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeällä alueella. Maakuntakaavan koko maakuntaa koskevassa tuulivoiman suunnittelumääräyksessä määrätään mm. huomioimaan tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa luonnon

monimuotoisuuteen ja ekologiin yhteyksiin liittyvät vaikutukset, huomioiden myös yhteisvaikutukset (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6). Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavassa on huomioitu luonnon ydinalueisiin ja ekologiseen verkostoon kohdistuvat vaikutukset MRL:n 28 §:n mukaisesti.

Valituksessa tuodaan esiin, että Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueen välittömään läheisyyteen sijoittuu pohjavesialueita (Hurttakangas ja Kaskelankangas). Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa ei osoiteta tuulivoimaloiden alueita pohjavesialueille. Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueen etäisyys lähimpään pohjavesialueeseen (Hurttakangas) on noin 450 m.

Maakuntakaavassa osoitetaan kaavamerkinnällä tärkeät tai muut vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet, joille annettavan suunnittelumääräyksen mukaan *”aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että ne eivät vaaranna pohjavesialueen vedenkäyttöä, pohjaveden laatua tai määrää”* (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 37).

Maakuntakaavassa annettavan tuulivoimaa koskevan yleisen suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava vaikutukset pohjavesiin ja pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6). Vaikutukset pohjavesialueisiin tulee selvittää tarkemmin osana alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua, jolloin voidaan huomioida myös mm. voimaloiden määrä ja tarkempi sijoittuminen alueella, mitä ei ratkaista yleispiirteisessä maakuntakaavassa. Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavassa on huomioitu pohjavesiin kohdistuvat vaikutukset MRL:n 28 §:n mukaisesti.

Valituksen mukaan alueen välittömässä läheisyydessä on Kodesjärven maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö ja maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Kodesjärven maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö on lähimmillään noin kahden kilometrin etäisyydellä Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueesta. Etäisyys Kodesjärven maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle on vähimmillään noin 2,2 km ja toiseen arvokkaaseen maisema-alueeseen (Isojoki-Lapväärtinjokilaakson kulttuurimaisemat) noin 1,5 km. Maakuntakaavan valmisteluvaiheen mukaisille potentiaalisille tuulivoima-alueille on laadittu selvitys tuulivoima-alueiden maisemaan kohdistuvista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista (liitteet 5.2., 5.2.1. ja 5.2.2.). Selvityksen mukaan alueen vaikutukset Kodesjärven maakunnallisesti merkittävälle rakennetulle kulttuuriympäristölle sekä Kodesjärven ja Isojoki-Lapväärtinjokilaakson maakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille ovat kohtalaisia (liite 5.2.1., s. 187). Maakuntakaavassa annetaan Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueelle aluekohtainen suunnittelumääräys, jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei tuulivoimarakentaminen merkittävästi heikennä valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden tai merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen maisemakuvaa (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38-39). Maisemaselvityksen mukaan maisemavaikutuksia voidaan lieventää tarkemmassa suunnitteluvaiheessa mm. tutkimalla voimaloiden korkeuden ja sijoittelun vaikutusta maisemaan (liite 5.2., s. 46). Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavassa on huomioitu rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan kohdistuvat vaikutukset MRL:n 28 §:n mukaisesti.

Valituksen mukaan alueen välittömässä läheisyydessä on Kodesjärven ja Haapakeitaan Natura-alueet, ja lisäksi mainitaan Lapväärtinjokilaakson Natura-alue. Maakuntakaavan Natura-arvioinnissa on arvioitu valmisteluvaiheen aineiston mukaisen Piikkilänviidan potentiaalisen tuulivoima-alueen vaikutuksia Kodesjärven ja Haapakeitaan Natura-alueisiin (liite 5.4., s. 8-9, 76). Arvioinnin mukaan Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueesta ei aiheudu yhteisvaikutuksia Natura-alueiden suojeluperusteena olevalle eläinlajistolle (liite 5.4., s. 78-80, 90-91) (ks. myös lausunnon aiempi osa koskien muuttolinnustoon ja linnustoon kohdistuvia yhteisvaikutuksia). Natura-

arvioinnin tarveharkintaan on otettu mukaan ne Natura-alueet jotka sijaitsevat alle kilometrin (koskien SCI/SAC-alueita) tai alle 10 km (koskien SPA-alueita) etäisyydellä tuulivoima-alueesta (liite 5.1.1.). Lapväärtinjokilaakson Natura-alue sijaitsee lähimmillään noin 1,9 km etäisyydellä Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueesta, eikä ole siksi mukana arvioinnissa. Koska Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue sijaitsee pieneltä osin Lapväärtinjoen valuma-alueella, annetaan sille suunnittelumääräys, jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon Lapväärtinjokeen ja Isojokeen kohdistuvat vesistövaikutukset (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38).

Valituksessa tuodaan esiin tummaverkkoperhosen, vesieliöstön ja uhanalaisten lintujen esiintyminen Piikkilänviidan alueella. Maakuntahallitus toteaa, että yksityiskohtaisemmat lajistoselvitykset tulee tehdä alueiden mahdollisen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistaessa mm. tuulivoimaloiden sijoittumista ja määrää. Eläinlajistoon liittyvää vaikutusten ja yhteisvaikutusten arviointia on tehty maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueiden Natura-arvioinnissa (liite 5.4.) siltä osin kuin ne sisältyvät Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden suojeluperusteena olevaan lajistoon (luonnonsuojelulaki 35 §). Maakuntakaavan tuulivoimaan liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaikutukset linnustoon ja eläimistöön sekä huomioida niihin liittyvät yhteisvaikutukset (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6).

Valituksen mukaan alue kuuluu hiljaisiin ja pimeisiin alueisiin. Maakunnan hiljaiset alueet on selvitetty osana maakuntakaavan tuulivoimaselvitystä (liite 5.1.). Pimeitä alueita ei ole maakuntakaavassa selvitetty. Kaavan kokonaisvaikutusten arvioinnin mukaan Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueen kaakkoiskulma on osin hiljaiseksi tunnistetulla alueella ja hiljainen alue sijoittuu tuulivoimaloiden alueen eteläpuolelle (liite 4.1., s. 72–73). Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa ei osoiteta kaavamerkinnoin hiljaisia ja pimeitä alueita, eikä niillä ole juridista vaikutusta tuulivoimaloiden alueiden osoittamiseen maakuntakaavassa.

Maakuntahallitus toteaa, että se vastaa valituksessa esitettyyn vaatimukseen osoittaa alue tuulivoimavapaaksi alueeksi lausunnon kohdassa 'Tuulivoimavapaat alueet'.

Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 täyttää MRL 28 §:n mukaiset maakuntakaavalle asetetut sisältövaatimukset (liite 4.1., kappale 4.2) ja kaavaratkaisulla edistetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista (liite 4.1., kappale 4.3).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen, mukaan lukien Piikkilänviita, merkittävät vaikutukset ja yhteisvaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueen merkinnän rajauksessa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä.

Maakuntahallitus katsoo, että Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueen koko ja muoto mahdollistavat useita suunnitteluvaihtoehtoja seudullisesti merkittävän, vähintään seitsemän voimalan muodostaman tuulivoima-alueen toteuttamiselle yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Alueen toteuttamistapa vaikuttaa muodostuviin yhteisvaikutuksiin.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueita koskeva kaavaratkaisu on maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n ja 28 §:n mukaisesti sovitettavissa yhteen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Aitakankaan tuulivoimaloiden alue

Valituksessa vaaditaan Alajärven Aitakankaan tuulivoima-alueen poistamista maakuntakaavasta ja määrittämistä tuulivoimavapaaksi alueeksi. Valitusta perustellaan mm. alueen sijoittumisella luonnon monimuotoisuusalueelle, metsäpeuran esiintymisalueelle, petolintujen reviireille sekä hiljaiselle, pimeälle ja erämaiselle alueelle. Lisäksi tuodaan esiin läheiset pohjavesialueet ja vedenottamo.

Valituksen mukaan siinä vedotaan soveltuvin osin samoihin säädöksiin ja oikeustapauksiin kuin kohdassa 1 a) (Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue).

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntahallitus toteaa, että valitus on Aitakankaan tuulivoimaloiden aluetta koskien yksilöimätön, eikä valituksen tässä osassa ole esitetty maakuntakaavaa kumottavaksi sen vuoksi, että kaava olisi lainvastainen, vaan valituksessa on vaadittu yksittäisen kaavamerkinnän poistamista. Maakuntahallitus katsoo, että hallinto-oikeudella ei ole valituksen johdosta toimivaltaa muuttaa kaavaa esim. poistamalla kaavasta aluevarauksia. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Mikäli hallinto-oikeus kuitenkin tutkii valituksen tältä osin, maakuntahallitus toteaa seuraavaa.

Lainsäädännölliset perustelut ovat vastaavat kuin lausunnon aiemmassa osuudessa (ks. Yhteisvaikutusten arviointiin liittyvät perusteet): maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §, 25 §, 28 §, 30 §, 32 §.

Valituksessa mainitaan Alajärven Aitakankaan ja Suolasalmenharjun tuulivoima-alueet. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa osoitetaan tuulivoimaloiden alueen merkintä kohteelle 'Aitakangas' (tuulivoimaloiden alue numero 3). Maakuntakaavaan ei sisälly tuulivoimaloiden alueen merkintää kohteelle 'Suolasalmenharju'. Kyseisellä nimellä on Alajärven kaupungin alueella käynnissä tuulivoimahanke. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan Aitakankaan tuulivoimaloiden alue on pinta-alaltaan pienempi ja sijaitsee osin samalla alueella Suolasalmenharjun tuulivoimahankkeen kanssa, mutta maakuntakaavan ja hankealueiden rajaukset eivät ole yhtäläiset.

Maakunnan liitto vastaa maakuntakaavan laatimisesta (MRL 27 §). Maakuntahallitus antaa lausuntonsa valitukseen siltä osin kuin se liittyy kyseessä olevaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaan. Maakuntahallitus ei lausunnossaan vastaa valituksen kohtiin, jotka liittyvät tuulivoimaosayleiskaavaan tai ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

Maakuntakaavassa osoitettava Aitakankaan tuulivoimaloiden alue sijaitsee Alajärven kaupungin koillisosassa ja on pinta-alaltaan 4,8 km².

Valituksen mukaan alue on Jokinevan monimuotoisuusalueella. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan Aitakankaan tuulivoimaloiden alue sijaitsee luoteisosastaan pieneltä osin maakuntakaavassa osoitettavalla luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeällä Jokinevan alueella. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue -merkintä on merkintätyyppiltään alueen erityisominaisuutta osoittava merkintä, joka voi olla päällekkäinen muiden kaavamerkintöjen, ml. tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen kanssa. Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat, yhtenäiset ja luontoarvoiltaan edustavat luontokokonaisuudet ja suunnittelumääräyksen mukaan *”maankäytön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee selvittää ja ottaa huomioon luonnon monimuotoisuusarvot ja edistää niiden säilymistä, sekä välttää luontoympäristön pirstoutumista”* (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 34). Suunniteltaessa alueelle tuulivoimaa tai muuta maankäyttöä, tulee suunnittelumääräys ottaa huomioon. Tuulivoiman suunnittelussa tulee lisäksi ottaa huomioon maakuntakaavan tuulivoimaa koskeva yleinen suunnittelumääräys, jonka mukaan *”Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset ... kansallispuistoihin, luonnon monimuotoisuuteen, eläimistöön ja ekologiin yhteyksiin sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida eri tuulivoima-alueiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron yhteisvaikutukset...”* (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7).

Maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n mukaan kaavaa hyväksyttäessä on noudatettava luonnonsuojelulain 5 lukua, joka koskee Euroopan unionin Natura 2000 -verkostoa. Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnassa on huomioitu luonnonsuojelulain 5 luku mm. metsäpeuraan kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa (ks. tarkemmin lausunnon osa *Natura 2000 -verkoston alueiden heikentämiskiellon huomioiminen ja Yhteisvaikutusten arviointiin liittyvät perusteet*).

Aitakankaan tuulivoimaloiden alue sijoittuu metsäpeuran kesä- ja talvivaelluksen ydinalueelle (liite 4.1., s. 74-75; liite 5.7., s. 9). Maakuntakaavassa Aitakankaan tuulivoimaloiden alue on osoitettu siten, että Pohjoisnevan Natura-alueeseen sekä sen suojeluperusteena olevaan metsäpeuraan kohdistuvia vaikutuksia on lievennetty supistamalla tuulivoimaloiden aluetta suhteessa valmisteluvaiheen mukaiseen potentiaaliseen alueeseen sekä antamalla Aitakankaan alueelle aluekohtainen suunnittelumääräys: *”Tuulivoimaloiden alueiden ... 3 (Aitakangas, Alajärvi), ... yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata metsäpeuran vaellusreittien ja lisääntymisalueiden säilyminen”* (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38). Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavassa on maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti huomioitu Aitakankaan tuulivoimaloiden alueen aiheuttamat Natura-alueisiin sekä metsäpeuraan kohdistuvat vaikutukset. Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin mukaan metsäpeuroihin kohdistuvia yhteisvaikutuksia voidaan edelleen lieventää yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (liite 4.1., s. 73-76).

Maakotkaan liittyvää yhteisvaikutusten arviointia on kuvattu lausunnon osassa *’Yhteisvaikutusten arviointiin liittyvät perusteet’*. Aitakankaan tuulivoimaloiden alue sijoittuu kokonaisuudessaan (**salassa pidettävää tietoa**) maakotkareviirille, jonka alueella sijaitsee neljä rakentunutta tuulivoima-aluetta. Aitakankaan tuulivoimaloiden alueen rajausta on kaavan valmistelun aikana supistettu merkittävästi alkuperäisestä tuulivoimaselvityksen mukaisesta potentiaalisesta alueesta (liite 5.1.1., s. 48) mm. maakotkaan, metsäpeuraan ja Ilmatieteen laitoksen säätutkan kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi. Maakotkien merkittävä törmäysriski (0,08 törmäystä/reviiri/vuosi) ei yhteisvaikutusten arvioinnin mukaan ylity reviirillä (kokonaisriski 0,074) (liite 4.1., s. 80). Koska alue sijaitsee maakotkan reviirillä, annetaan sille aluekohtainen suunnittelumääräys, jossa määrätään mm. voimaloiden määrän ja sijainnin suunnittelusta siten, että suurten petolintujen reviireille ei kohdistu merkittäviä yhteisvaikutuksia (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38).

Valituksen mukaan alue sijaitsee kalasääksen esiintymisalueella. Aitakankaan tuulivoimaloiden alueen etäisyys lähimpään sääksen pesään on noin 11 kilometriä eikä alueelle suuntaudu maakuntakaavan petolintuselvityksen mukaan sääksen saalistuslentoja (liite 5.3., s. 20).

Valituksen mukaan alue kuuluu hiljaisiin ja pimeisiin alueisiin. Maakunnan hiljaiset alueet on selvitetty osana maakuntakaavan tuulivoimaselvitystä (liite 5.1.). Pimeitä alueita ei ole maakuntakaavassa selvitetty. Kaavan kokonaisvaikutusten arvioinnin mukaan Aitakankaan tuulivoimaloiden alue sijoittuu hiljaiseksi tunnistetulle alueelle (liite 4.1., s. 72–73). Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssä ei osoiteta kaavamerkinnöin hiljaisia ja pimeitä alueita, eikä niillä ole juridista vaikutusta tuulivoimaloiden alueiden osoittamiseen maakuntakaavassa.

Valituksessa tuodaan esiin, että Aitakankaan tuulivoimaloiden alueen läheisyyteen sijoittuu pohjavesialueita. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa ei osoiteta tuulivoimaloiden alueita pohjavesialueille. Aitakankaan tuulivoimaloiden alueen etäisyys lähimpiin pohjavesialueisiin (Paloperkkiönkangas ja Ristiharju) on yli kaksi kilometriä.

Maakuntakaavassa osoitetaan kaavamerkinnällä tärkeät tai muut vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet, joille annettavan suunnittelumääräyksen mukaan ”*aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että ne eivät vaaranna pohjavesialueen vedenkäyttöä, pohjaveden laatua tai määrää*” (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 37).

Maakuntakaavassa annettavan tuulivoimaa koskevan yleisen suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava vaikutukset pohjavesiin ja pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6). Vaikutukset pohjavesialueisiin ja vedenottamoihin tulee selvittää tarkemmin osana alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua, jolloin voidaan huomioida myös mm. voimaloiden määrä ja tarkempi sijoittuminen alueella, mitä ei ratkaista yleispiirteisessä maakuntakaavassa. Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavassa on huomioitu pohjavesiin kohdistuvat vaikutukset MRL:n 28 §:n mukaisesti.

Valituksessa tuodaan esiin kaakkurin esiintyminen Aitakankaan alueella. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa on linnustoon kohdistuvien vaikutusten osalta huomioitu manneralueen tuulivoimavaikutusten kannalta merkittävimmät lajit ja lajiryhmät (muuttolintujen päämuuttoreitit ja päiväpetolinnut) (liite 5.1.2., s. 36). Kuikkalintujen päämuuttoreitit eivät sijoitu Etelä-Pohjanmaalle. Kaakkuri ei ole myöskään Aitakankaan läheisten Natura 2000 -alueiden suojeluperusteena mainittu laji, jolloin sen arviointi olisi tullut tehtäväksi osana maakuntakaavan tuulivoima-alueiden Natura-arviointia. Maakuntahallitus toteaa, että yksityiskohtaisemmat lajistoselvitykset tulee tehdä alueiden mahdollisen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistaessa mm. tuulivoimaloiden sijoittumista ja määrää. Maakuntakaavan tuulivoimaan liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaikutukset linnustoon ja elämistöön sekä huomioida niihin liittyvät yhteisvaikutukset (1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6).

Maakuntahallitus toteaa, että se vastaa valituksessa esitettyyn vaatimukseen osoittaa alue tuulivoimavapaaksi alueeksi lausunnon kohdassa ’Tuulivoimavapaat alueet’.

Maakuntahallitus katsoo, että valituksen kohdassa 1 (Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue) esiin tuodut asiat eivät ole suoraan sovellettavissa muille alueille. Kyseisessä kohdassa esiin tuodut oikeustapaukset ja lainkohdat on kohdistettu Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueen valitusperusteisiin, eivätkä ne ole sellaisenaan siirrettävissä muiden alueiden tulkintaan.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Talpakandrämeen tuulivoimaloiden alue

Valituksessa vaaditaan Vimpelin Talpakandrämeen tuulivoima-alueen poistamista maakuntakaavasta ja määrittämistä tuulivoimavapaaksi alueeksi. Vaatimusta perustellaan muun muassa Natura-alueen ja luonnonsuojelualueen sekä pohjavesialueiden läheisyydellä. Valituksen mukaan siinä vedotaan lisäksi soveltuvien osin samoihin säädöksiin ja oikeustapauksiin kuin kohdassa 1 a) (Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue).

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntahallitus toteaa, että valitus on Talpakandrämeen tuulivoimaloiden aluetta koskien yksilöimätön, eikä valituksen tässä osassa ole esitetty maakuntakaavaa kumottavaksi sen vuoksi, että kaava olisi lainvastainen, vaan valituksessa on vaadittu yksittäisen kaavamerkinnän poistamista. Maakuntahallitus katsoo, että hallinto-oikeudella ei ole valituksen johdosta toimivaltaa muuttaa kaavaa esim. poistamalla kaavasta aluevarauksia. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Mikäli hallinto-oikeus kuitenkin tutkii valituksen tältä osin, maakuntahallitus toteaa seuraavaa.

Lainsäädännölliset perustelut ovat vastaavat kuin lausunnon aiemmassa osuudessa (ks. Yhteisvaikutusten arviointiin liittyvät perusteet): maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §, 25 §, 28 §, 30 §, 32 §.

Maakuntakaavassa osoitetaan Talpakandrämeen tuulivoimaloiden alue, joka sijoittuu Vimpelin kuntaan ja jonka pinta-ala on 23,9 km².

Valituksen mukaan Talpakandrämeen alueella sijaitsee Ruokkaannevan Natura-alue sekä Piunappan luonnonsuojelualue. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa ei osoiteta tuulivoimaloiden alueita luonnonsuojelualueille, suojeluohjelma-alueille, Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille ja maakuntakaavassa osoitettaville suojelualueille (liite 1.3., kaavaselostus, s. 187; liite 5.1., s. 12). Talpakandrämeen tuulivoimaloiden alueen etäisyys Ruokkaannevan Natura-alueeseen ja Piunappan luonnonsuojelualueeseen on lyhimmillään noin 1,2 km (liite 1.1., kaavakartta). Lisäksi tuulivoima-alueeseen rajautuu Alasen luonnonsuojelualue. Maakuntakaavan tuulivoimaa koskevan yleisen suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaikutukset mm. luonnon monimuotoisuuteen, eläimistöön ja ekologisiin yhteyksiin sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia huomioiden myös yhteisvaikutukset (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6).

Maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n mukaan kaavaa hyväksyttäessä on noudatettava luonnonsuojelulain 5 lukua, joka koskee Euroopan unionin Natura 2000 -verkostoa. Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnassa on huomioitu luonnonsuojelulain 5 luku (ks. tarkemmin lausunnon osa *Natura 2000 -verkoston alueiden heikentämiskiellon huomioiminen ja Yhteisvaikutusten arviointiin liittyvät perusteet*).

Talpakanrämeeen tuulivoimaloiden alue sijoittuu metsäpeuran talvivaelluksen ydinalueelle, mutta kesävaelluksen ydinalueen ulkopuolelle (liite 4.1., s. 74-75; liite 5.7., s. 9). Maakuntakaavassa Talpakanrämeeen tuulivoimaloiden alue on osoitettu siten, että Ruokkaannevan Natura-alueeseen sekä sen suojeluperusteena olevaan metsäpeuraan kohdistuvia vaikutuksia on lievennetty supistamalla tuulivoimaloiden aluetta suhteessa valmisteluvaiheen mukaiseen potentiaaliseen alueeseen sekä antamalla alueelle aluekohtainen suunnittelumääräys: *"Tuulivoimaloiden alueiden ... 13 (Talpakanrämee, Vimpeli), ... yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata metsäpeuran vaellusreittien ja lisääntymisalueiden säilyminen"* (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38). Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavassa on maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti huomioitu Talpakanrämeeen tuulivoimaloiden alueen aiheuttamat Natura-alueisiin sekä metsäpeuraan kohdistuvat vaikutukset. Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin mukaan metsäpeuroihin kohdistuvia yhteisvaikutuksia voidaan edelleen lieventää yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (liite 4.1., s. 73-76).

Valituksen mukaan Talpakanrämeeen tuulivoima-alueen keskelle sijoittuu viheryhteysverkostoon kuuluva monimuotoisuusalue. Maakuntahallitus toteaa, että Talpakanrämeeen tuulivoimaloiden alue sijaitsee eteläosastaan osin maakuntakaavassa osoitettavalla luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeällä Jokinevan alueella. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue -merkintä on merkintätyypiltään alueen erityisominaisuutta osoittava merkintä, joka voi olla päällekkäinen muiden kaavamerkintöjen, ml. tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen kanssa. Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat, yhtenäiset ja luontoarvoiltaan edustavat luontokokonaisuudet ja suunnittelumääräyksen mukaan *"maankäytön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee selvittää ja ottaa huomioon luonnon monimuotoisuusarvot ja edistää niiden säilymistä, sekä välttää luontoympäristön pirstoutumista"* (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 34). Suunniteltaessa alueelle tuulivoimaa tai muuta maankäyttöä, tulee suunnittelumääräys ottaa huomioon. Tuulivoiman suunnittelussa tulee lisäksi ottaa huomioon maakuntakaavan tuulivoimaa koskeva yleinen suunnittelumääräys, jonka mukaan *"Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset ... kansallispuistoihin, luonnon monimuotoisuuteen, eläimistöön ja ekologisiin yhteyksiin sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida eri tuulivoima-alueiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron yhteisvaikutukset..."* (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7).

Valituksessa tuodaan esiin, että Talpakanrämeeen tuulivoimaloiden alueen välittömään läheisyyteen sijoittuu pohjavesialueita (Kivikangas ja Paloperkiönkangas). Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa ei osoiteta tuulivoimaloiden alueita pohjavesialueille. Talpakanrämeeen tuulivoimaloiden alueen etäisyys lähimpään pohjavesialueeseen (Kivikangas) on noin 1,5 km (liite 1.1., kaavakartta).

Maakuntakaavassa osoitetaan kaavamerkinnällä tärkeät tai muut vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet, joille annettavan suunnittelumääräyksen mukaan *"aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että ne eivät vaaranna pohjavesialueen vedenkäyttöä, pohjaveden laatua tai määrää"* (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 37).

Maakuntakaavassa annettavan tuulivoimaa koskevan yleisen suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava vaikutukset pohjavesiin ja pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia (ks. suunnittelumääräys tarkemmin edellä). Vaikutukset pohjavesialueisiin tulee selvittää tarkemmin osana alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua, jolloin voidaan huomioida myös mm. voimaloiden määrä ja tarkempi sijoittuminen alueella, mitä ei ratkaista yleispiirteisessä maakuntakaavassa. Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavassa on huomioitu pohjavesiin kohdistuvat vaikutukset MRL:n 28 §:n mukaisesti.

Valituksessa perustellaan alueen poistamista tuomalla esiin, että Lappajärvi ja sen ympäristö kuuluvat merkittävään maisema-alueeseen sekä Unescon Geopark -alueeseen.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n kokonaisvaikutusten arvioinnin (Liite 4.1., s. 68–70) mukaan maakunnan pohjoisosaan osoitettu tuulivoimaloiden alueiden kokonaisuus muodostaa maisemavaikutusten kannalta ns. hot spot- alueen Lappajärven, Vimpelin ja Alajärven kuntien alueelle. Maakuntahallitus katsoo, että arvioinnin mukaan maisemaan kohdistuvien yhteisvaikutusten painopiste ei kuitenkaan kohdistu Lappajärven järvimaisemaan tai järven ympärille osoitetulle maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle eikä Lappajärven maakunnallisesti arvokas maisema-alue näyttäyty arvioinnin mukaan alueena, jolle kohdistuisi merkittäviä yhteisvaikutuksia maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoima-alueiden myötä.

Maisemaan kohdistuvia yhteisvaikutuksia lievennetään maakuntakaavan yleisillä ja aluekohtaisilla suunnittelumääräyksillä, jotka tulee huomioida alueiden tarkemassa suunnittelussa.

Talpakandrämeen tuulivoimaloiden alueelle on maakuntakaavassa annettu seuraava aluekohtainen suunnittelumääräys: *”Tuulivoimaloiden alueiden ...13 (Talpakandräme, Vimpeli), ... yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei tuulivoimarakentaminen merkittävästi heikennä valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden tai merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen maisemakuvaa.”* (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38)

Maakuntahallitus katsoo, että maisemaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvat vaikutukset on huomioitu maakuntakaavan laadinnassa maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaisesti.

Talpakandrämeen tuulivoimaloiden alue sijoittuu Kraatterijärvi Geopark -alueelle, joka kuuluu UNESCO Global Geopark -verkostoon. Maakuntahallitus katsoo, että Geopark-alue ei ole esteenä osoittaa maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueen merkintöjä, eikä maakuntakaava ole tämän perusteella lainvastainen.

Maakuntahallitus toteaa, että se vastaa valituksessa esitettyyn vaatimukseen osoittaa alue tuulivoimavapaaksi alueeksi lausunnon kohdassa 'Tuulivoimavapaat alueet'.

Maakuntahallitus katsoo, että valituksen kohdassa 1 (Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue) esiin tuodut asiat eivät ole suoraan sovellettavissa muille alueille. Kyseisessä kohdassa esiin tuodut oikeustapaukset ja lainkohdat on kohdistettu Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueen valitusperusteisiin, eivätkä ne ole sellaisenaan siirrettävissä muiden alueiden tulkintaan.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Leviäkankaan tuulivoimaloiden alue

Valituksessa vaaditaan Kuortaneelle ja Seinäjoelle sijoittuvan Leviäkankaan tuulivoima-alueen poistamista maakuntakaavasta ja määrittämistä tuulivoimavapaaksi alueeksi. Vaatimusta perustellaan tuomalla esiin, että tuulivoimaloiden alue katkaisee suunnitellun luonnon monimuotoisuusalueen Hirvijärveltä Kuorasjärvelle. Valituksen mukaan siinä vedotaan lisäksi soveltuvin osin samoihin säädöksiin ja oikeustapauksiin kuin kohdassa 1 a) (Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue).

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Valituksessa käytetään alueesta myös nimeä 'Lakiakangas', mutta valituksessa viitattaneen kaikilta osin maakuntakaavan Leviäkankaan tuulivoimaloiden alueeseen.

Maakuntahallitus toteaa, että valitus on Leviäkankaan tuulivoimaloiden aluetta koskien yksilöimätön, eikä valituksen tässä osassa ole esitetty maakuntakaavaa kumottavaksi sen vuoksi, että kaava olisi lainvastainen, vaan valituksessa on vaadittu yksittäisen kaavamerkinnän poistamista. Maakuntahallitus katsoo, että hallinto-oikeudella ei ole valituksen johdosta toimivaltaa muuttaa kaavaa esim. poistamalla kaavasta aluevarauksia. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Mikäli hallinto-oikeus kuitenkin tutkii valituksen tältä osin, maakuntahallitus toteaa seuraavaa.

Lainsäädännölliset perustelut ovat vastaavat kuin lausunnon aiemmassa osuudessa (ks. Yhteisvaikutusten arviointiin liittyvät perusteet): maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §, 25 §, 28 §, 30 §, 32 §.

Maakuntakaavassa osoitetaan Leviäkankaan tuulivoimaloiden alue, joka sijoittuu Kuortaneen ja Seinäjoen kuntiin ja jonka pinta-ala on 9,4 km².

Valituksessa ei yksilöidä tai tarkenneta, mihin suunnitelmaan valituksessa mainittu alueelle suunniteltu luonnon monimuotoisuusalue liittyy tai perustuu. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan taustalle on laadittu maakunnallinen viherrakenneselvitys (liite 6.1.), jonka tuloksia on hyödynnetty maakuntakaavassa osoitettavien luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden alueiden kaavamerkinnän osoittamisessa. Leviäkankaan tuulivoimaloiden alueelle ei maakuntakaavassa osoiteta luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeän alueen merkintää (liite 1.1., kaavakartta).

Valituksen mukaan alueelle olisi mahdollista perustaa uusi suojelualue yhdistämällä suojelualueita. Maakuntahallitus toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan luonnonsuojelulain 15 §:ssä ja 144 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päästösten sekä 91 §:ssä tarkoitettua maisemanhoitoaluetta koskevien perustamispäästösten tulee olla ohjeena maakuntakaavaa laadittaessa. Maakuntakaavassa on maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti osoitettu luonnonsuojeluohjelmien ja -päästösten mukaiset luonnonsuojelualueet, sekä lisäksi suojeluohjelma-alueet, Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet ja maakuntakaavan suojelualueet, joille ei osoiteta tuulivoimaloiden alueiden merkintöjä (liite 1.3., kaavaselostus, s. 187; liite 5.1., s. 12). Kunnalliseen itsehallintoon kuuluu, että maakunnan liitolla on toimivalta kuntayhtymänä päättää muun muassa kaavoitettavista alueista ja kaavoituksen sisällöstä ottaen huomioon kaavoitukselle laissa säädetyt edellytykset. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnassa ei ole tehty päätöstä osoittaa alueelle maakuntakaavassa uusia luonnonsuojelualueita tai niihin liittyviä merkintöjä tai määräyksiä.

Maakuntahallitus toteaa, että se vastaa valituksessa esitettyyn vaatimukseen osoittaa alue tuulivoimavapaaksi alueeksi lausunnon kohdassa 'Tuulivoimavapaat alueet'.

Maakuntahallitus katsoo, että valituksen kohdassa 1 (Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue) esiin tuodut asiat eivät ole suoraan sovellettavissa muille alueille. Kyseisessä kohdassa esiin tuodut oikeustapaukset ja lainkohdat on kohdistettu Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueen valitusperusteisiin, eivätkä ne ole sellaisenaan siirrettävissä muiden alueiden tulkintaan.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan

suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Jäkälänevan tuulivoimaloiden alue

Valituksessa vaaditaan Kuortaneella sijaitsevan Jäkäläkankaan tuulivoima-alueen poistamista maakuntakaavasta ja määrittämistä tuulivoimavapaaksi alueeksi. Vaatimusta perusteellaan vaikutuksilla viereiseen Heininevan suojelualueeseen sekä läheiseen Valkealammen luonto- ja retkeilyalueeseen. Valituksessa tuodaan esiin läheiset pohjavesialueet, kelkka- ja retkeilyreitit sekä tuulivoima-alueen sisällä olevat suojelualueet. Lisäksi tuodaan esiin tuulivoiman vaikutukset Kraaterijärven Unesco Geopark -alueeseen. Valituksen mukaan siinä vedotaan lisäksi soveltuvin osin samoihin säädöksiin ja oikeustapauksiin kuin kohdassa 1 a) (Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue).

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Valituksessa käytetään nimeä 'Jäkäläkangas', jolla viitattaneen maakuntakaavan Jäkälänevan tuulivoimaloiden alueeseen.

Maakuntahallitus toteaa, että valitus on Jäkälänevan tuulivoimaloiden aluetta koskien yksilöimätön, eikä valituksen tässä osassa ole esitetty maakuntakaavaa kumottavaksi sen vuoksi, että kaava olisi lainvastainen, vaan valituksessa on vaadittu yksittäisen kaavamerkinnän poistamista. Maakuntahallitus katsoo, että hallinto-oikeudella ei ole valituksen johdosta toimivaltaa muuttaa kaavaa esim. poistamalla kaavasta aluevarauksia. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Mikäli hallinto-oikeus kuitenkin tutkii valituksen tältä osin, maakuntahallitus toteaa seuraavaa.

Lainsäädännölliset perustelut ovat vastaavat kuin lausunnon aiemmassa osuudessa (ks. Yhteisvaikutusten arviointiin liittyvät perusteet): maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §, 25 §, 28 §, 30 §, 32 §.

Maakuntakaavassa osoitetaan Jäkälänevan tuulivoimaloiden alue, joka sijoittuu Kuortaneen kunnan itäosaan ja jonka pinta-ala on 3,5 km².

Valituksen mukaan tuulivoimarakentaminen on riski läheisen Heininevan suojeluarvoille, ja tuulivoima-alueen sisällä on suojelualueita (Moision tila ja Heinineva I). Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa ei osoiteta tuulivoimaloiden alueita luonnonsuojelualueille, suojeluohjelma-alueille, Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille ja maakuntakaavassa osoitettaville suojelualueille (liite 1.3., kaavaselostus, s. 187; liite 5.1., s. 12), eikä Jäkälänevan tuulivoimaloiden alueella siten sijaitse suojelualueita (liite 1.1., kaavakartta). Tuulivoimaloiden alue rajautuu maakuntakaavassa luonnonsuojelualueen merkinnällä osoitettavaan Suojelu-Moisio-tilaan ja alueen pohjoispuolella sijaitsee maakuntakaavassa osoitettava 'Heinineva 1' luonnonsuojelualue. Tuulivoimaloiden alue on rajattu myös soidensuojelun täydennysehdotukseen kuuluvan Heininevan aluerajauksen ulkopuolelle. Maakuntakaavan tuulivoimaa koskevan yleisen suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaikutukset mm. luonnon monimuotoisuuteen, eläimistöön ja ekologiin yhteyksiin sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia huomioiden myös yhteisvaikutukset (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6).

Valituksen mukaan tuulivoimarakentaminen muuttaisi Alajärvellä sijaitsevan Valkealammen luonto- ja retkeilyalueen luonnetta. Maakuntakaavassa osoitetaan Valkealammen alueelle virkistysalueen

merkintä sekä ohjeelliset ulkoilureitit välille Aholankangas-Valkealampi-Moksunniemi (liite 1.1., kaavakartta). Virkistysalue sijaitsee noin 1,8 kilometrin päässä tuulivoimaloiden alueesta. Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa on arvioitu tuulivoiman yhteisvaikutuksia ihmisten elinoloihin ja virkistykseen (liite 4.1., s. 70-72). Maakuntahallitus katsoo, että tuulivoima-alueiden yleiseen virkistyskäyttöön kohdistuvat vaikutukset (melu, turvallisuus, rajoitukset, paikalliset maankäytön muutokset, maiseman muutokset) ovat luonteeltaan sellaisia, että ne tulevat huomioitavaksi osana alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua mm. voimaloiden sijoittelua suunniteltaessa, kuten maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa todetaan (liite 4.1., s. 71-72). Maakuntakaavassa on tunnistettu Valkealammen virkistysalueelle kohdistuvat vaikutukset ja niiden lieventämiseksi maakuntakaavassa annetaan suunnittelumääräys, jonka mukaan *"Tuulivoimaloiden alueen 28 (Jäkäläneva, Kuortane) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida läheisen Valkealammen alueen virkistysarvojen säilyminen"* (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 39).

Valituksessa tuodaan esiin Jäkälänevan tuulivoimaloiden alueen läheisyyteen, Valkealammen alueelle sijoittuvat pohjavesialueet. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa ei osoiteta tuulivoimaloiden alueita pohjavesialueille. Jäkälänevan tuulivoimaloiden alue rajautuu itäosastaan maakuntakaavassa osoitettavaan Valkealampi B pohjavesialueeseen (liite 1.1., kaavakartta).

Maakuntakaavassa osoitetaan kaavamerkinnällä tärkeät tai muut vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet, joille annettavan suunnittelumääräyksen mukaan *"aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että ne eivät vaaranna pohjavesialueen vedenkäyttöä, pohjaveden laatua tai määrää"* (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 37).

Maakuntakaavassa annettavan tuulivoimaa koskevan yleisen suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava vaikutukset pohjavesiin ja pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6). Vaikutukset pohjavesialueisiin ja vedenottamoihin tulee selvittää tarkemmin osana alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua, jolloin voidaan huomioida myös mm. voimaloiden määrä ja tarkempi sijoittuminen alueella, mitä ei ratkaista yleispiirteisessä maakuntakaavassa. Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavassa on huomioitu pohjavesiin kohdistuvat vaikutukset MRL:n 28 §:n mukaisesti.

Valituksen mukaan tuulivoima-alueista tulee jättää riittävät suojaetäisyydet kelkka- ja retkeilyreitteihin. Maakuntahallitus toteaa, että Jäkälänevan tuulivoimaloiden alueella ei sijaitse maakuntakaavassa osoitettavia seudullisesti merkittäviä moottorikelkkareittejä tai ohjeellisia ulkoilureittejä (liite 1.1., kaavakartta). Lähin moottorikelkkareitti sijaitsee noin 1,7 kilometrin ja lähin ohjeellinen ulkoilureitti noin 1,4 kilometrin etäisyydellä tuulivoimaloiden alueesta. Maakuntakaavan tuulivoimaa koskevan yleisen suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaikutukset mm. virkistykseen sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia huomioiden myös yhteisvaikutukset (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6).

Valituksen mukaan alue kuuluu UNESCO Global Geopark -verkostoon kuuluvaan Kraatterijärvi Geopark -alueeseen. Geopark-alue sijaitsee Lappajärven, Alajärven, Vimpelin ja Evijärvien kuntien alueella, eikä Jäkälänevan tuulivoimaloiden alue sijaitse tällä alueella.

Maakuntahallitus toteaa, että se vastaa valituksessa esitettyyn vaatimukseen osoittaa alue tuulivoimavapaaksi alueeksi lausunnon kohdassa 'Tuulivoimavapaat alueet'.

Maakuntahallitus katsoo, että valituksen kohdassa 1 (Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue) esiin tuodut asiat eivät ole suoraan sovellettavissa muille alueille. Kyseisessä kohdassa esiin tuodut

oikeustapaukset ja lainkohdat on kohdistettu Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueen valitusperusteisiin, eivätkä ne ole sellaisenaan siirrettävissä muiden alueiden tulkintaan.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Vöyrinkankaan, Harjannevan, Ilvesnevan ja Peurainnevan tuulivoimaloiden alueet

Valituksessa vaaditaan Kauhajoella sijaitsevan Vöyrinkankaan, Kurikassa sijaitsevan Ilvesnevan, Seinäjoella sijaitsevan Peurainnevan sekä Kurikassa ja Kauhajoella sijaitsevan Harjannevan tuulivoima-alueen poistamista maakuntakaavasta ja määrittämistä tuulivoimavapaaksi alueeksi. Valitusta perustellaan maakotkan reviirillä sekä sillä, että alue kuuluu luonnon monimuotoisuusalueeseen, niillä on useita luonnonsuojelualueita ja pohjavesialue sekä viheryhteyskäytävä. Valituksen mukaan siinä vedotaan lisäksi soveltuvin osin samoihin säädöksiin ja oikeustapauksiin kuin kohdassa 1 a) (Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue).

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntahallitus toteaa, että valitus on Vöyrinkankaan, Harjannevan, Ilvesnevan ja Peurainnevan tuulivoimaloiden alueita koskien yksilöimätön, eikä valituksen tässä osassa ole esitetty maakuntakaavaa kumottavaksi sen vuoksi, että kaava olisi lainvastainen, vaan valituksessa on vaadittu yksittäisten kaavamerkintöjen poistamista. Maakuntahallitus katsoo, että hallinto-oikeudella ei ole valituksen johdosta toimivaltaa muuttaa kaavaa esim. poistamalla kaavasta aluevarauksia. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Mikäli hallinto-oikeus kuitenkin tutkii valituksen tältä osin, maakuntahallitus toteaa seuraavaa.

Lainsäädännölliset perustelut ovat vastaavat kuin lausunnon aiemmassa osuudessa (ks. Yhteisvaikutusten arviointiin liittyvät perusteet): maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §, 25 §, 28 §, 30 §, 32 §.

Maakuntakaavassa osoitetaan tuulivoimaloiden alueiden merkinnät Kauhajoella sijaitsevalle Vöyrinkankaalle (6,8 km²), Kurikan eteläosassa sijaitsevalle Ilvesnevalle (6,1 km²), Seinäjoen eteläosassa sijaitsevalle Peurainnevalle (2,5 km²) sekä Kurikan ja Kauhajoen rajalla sijaitsevalle Harjannevalle (12,1 km²). Vöyrinkankaalla on rakentunut ja toiminnassa oleva tuulivoima-alue.

Maakotkaan liittyvää yhteisvaikutusten arviointia on kuvattu lausunnon osassa 'Yhteisvaikutusten arviointiin liittyvät perusteet'. Vöyrinkankaan ja Harjannevan tuulivoimaloiden alueet sijoittuvat kokonaisuudessaan (**salassa pidettävää tietoa**) maakotkareviirille, Ilvesneva (**salassa pidettävää tietoa**) ja Peurainneva (**salassa pidettävää tietoa**) maakotkareviirille (liite 4.1., s. 77). Tuulivoimaloiden alueiden rajauksia on supistettu kaavan valmistelun aikana mm. maakotkiin kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi (liite 1.3., kaavaselostus, s. 188-189). Maakotkien merkittävä törmäysriski (0,08 törmäystä/reviiri/vuosi) ei yhteisvaikutusten arvioinnin mukaan ylity ko. reviireillä (kokonaisriski (**salassa pidettävää tietoa**) reviirillä 0,08, (**salassa pidettävää tietoa**) reviirillä 0,076 ja (**salassa pidettävää tietoa**) reviirillä 0,048) (liite 4.1., s. 80-81). Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa on huomioitu myös maakuntakaavan valmistelun aikana tullut tieto mahdollisesta uudesta reviiristä (**salassa pidettävää tietoa**) reviirin kaakkoisosassa (liite 4.1., s.

79). Koska alueet sijaitsevat maakotkan reviiireillä, annetaan niille aluekohtainen suunnittelumääräys, jossa määrätään mm. voimaloiden määrän ja sijainnin suunnittelusta siten, että suurten petolintujen reviiireille ei kohdistu merkittäviä yhteisvaikutuksia (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38).

Valituksen mukaan alue kuuluu luonnon monimuotoisuusalueeseen. Maakuntahallitus toteaa, että valituksessa mainituista tuulivoimaloiden alueista Vöyrinkangas, Harjanneva ja pieneltä osin Peurainneva sijaitsevat maakuntakaavassa osoitettavilla luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeillä alueilla. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue -merkintä on merkintätyypiltään alueen erityisominaisuutta osoittava merkintä, joka voi olla päällekkäinen muiden kaavamerkintöjen, ml. tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen kanssa. Merkinällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat, yhtenäiset ja luontoarvoiltaan edustavat luontokokonaisuudet ja suunnittelumääräyksen mukaan *”maankäytön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee selvittää ja ottaa huomioon luonnon monimuotoisuusarvot ja edistää niiden säilymistä, sekä välttää luontoympäristön pirstoutumista”* (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 34). Suunniteltaessa alueelle tuulivoimaa tai muuta maankäyttöä, tulee suunnittelumääräys ottaa huomioon. Tuulivoiman suunnittelussa tulee lisäksi ottaa huomioon maakuntakaavan tuulivoimaa koskeva yleinen suunnittelumääräys, jonka mukaan *”Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset ... kansallispuistoihin, luonnon monimuotoisuuteen, elämistöön ja ekologisiin yhteyksiin sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida eri tuulivoima-alueiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron yhteisvaikutukset...”*.

Valituksen mukaan alueella on useita luonnonsuojelualueita. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa ei osoiteta tuulivoimaloiden alueita luonnonsuojelualueille, suojeluohjelma-alueille, Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille ja maakuntakaavassa osoitettaville suojelualueille (liite 1.3., kaavaselostus, s. 187; liite 5.1., s. 12), eivätkä valituksessa mainitut tuulivoimaloiden alueet siten sijaitse luonnonsuojelualueilla (liite 1.1., kaavakartta).

Valituksen mukaan alueella on pohjavesialue. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa ei osoiteta tuulivoimaloiden alueita pohjavesialueille (liite 1.1., kaavakartta).

Valituksen mukaan alueelle sijoittuu viheryhteyskäytävä. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan taustalle laaditussa viherrakenneselvityksessä (liite 6.1.) on selvitetty mm. maakunnan ekologisia yhteyksiä. Maakuntakaavassa ei kuitenkaan osoiteta kaavamerkinnot viheryhteyskäytäviä tai ekologisia yhteyksiä. Maakuntakaavassa annetaan ekologisiin yhteyksiin liittyen koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys, jonka mukaan maankäytön suunnittelussa on tunnistettava alueen ekologiset yhteydet ja turvattava ne tavalla, joka mahdollistaa lajiston liikkumis- ja levittäytymismahdollisuudet (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6). Lisäksi tuulivoimaan koskevan yleisen suunnittelumääräyksen mukaan tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa tulee ottaa huomioon vaikutukset ekologisiin yhteyksiin sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia, huomioiden myös yhteisvaikutukset (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6).

Maakuntahallitus toteaa, että se vastaa valituksessa esitettyyn vaatimukseen osoittaa alue tuulivoimavapaaksi alueeksi lausunnon kohdassa 'Tuulivoimavapaat alueet'.

Maakuntahallitus katsoo, että valituksen kohdassa 1 (Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue) esiin tuodut asiat eivät ole suoraan sovellettavissa muille alueille. Kyseisessä kohdassa esiin tuodut oikeustapaukset ja lainkohdat on kohdistettu Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueen valitusperusteisiin, eivätkä ne ole sellaisenaan siirrettävissä muiden alueiden tulkintaan.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää

yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaistu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Kimpilamminkankaan, Juoleikonkankaan ja Konttisuon tuulivoimaloiden alueet

Valituksessa vaaditaan Ähtärissä ja Soinissa sijaitsevan Kimpilamminkankaan, Ähtärissä sijaitsevan Juoleikonkankaan ja Soinissa sijaitsevan Konttisuon tuulivoima-alueiden poistamista maakuntakaavasta ja määrittämistä tuulivoimavapaiksi alueiksi. Valitusta perustellaan maakotkan reviiirillä ja metsäpeuran esiintymisalueella. Valituksen mukaan siinä vedotaan lisäksi soveltuvin osin samoihin säädöksiin ja oikeustapauksiin kuin kohdassa 1 a) (Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue).

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntahallitus toteaa, että valitus on Kimpilamminkankaan, Juoleikonkankaan ja Konttisuon tuulivoimaloiden alueita koskien yksilöimätön, eikä valituksen tässä osassa ole esitetty maakuntakaavaa kumottavaksi sen vuoksi, että kaava olisi lainvastainen, vaan valituksessa on vaadittu yksittäisten kaavamerkintöjen poistamista. Maakuntahallitus katsoo, että hallinto-oikeudella ei ole valituksen johdosta toimivaltaa muuttaa kaavaa esim. poistamalla kaavasta aluevarauksia. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Mikäli hallinto-oikeus kuitenkin tutkii valituksen tältä osin, maakuntahallitus toteaa seuraavaa.

Lainsäädännölliset perustelut ovat vastaavat kuin lausunnon aiemmassa osuudessa (ks. Yhteisvaikutusten arviointiin liittyvät perusteet): maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §, 25 §, 28 §, 30 §, 32 §.

Maakuntakaavassa osoitetaan tuulivoimaloiden alueiden merkinnät Ähtärissä ja Soinissa sijaitsevalle Kimpilamminkankaalle (8,8 km²), Ähtärissä sijaitsevalle Juoleikonkankaalle (2,2 km²) ja Soinissa sijaitsevalle Konttisuolle (3,7 km²). Konttisuolla on rakentunut ja toiminnassa oleva tuulivoima-alue.

Maakotkaan liittyvää yhteisvaikutusten arviointia on kuvattu lausunnon osassa 'Yhteisvaikutusten arviointiin liittyvät perusteet'. Kimpilamminkankaan tuulivoimaloiden alue sijoittuu kokonaisuudessaan ja Juoleikonkangas sekä Konttisuon hyvin pieneltä osin (**salassa pidettävää tietoa**) maakotkareviirille (liite 4.1., s. 77). Tuulivoimaloiden alueiden rajauksia on supistettu kaavan valmistelun aikana mm. maakotkiin kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi (liite 1.3., kaavaselostus, s. 188-189). Maakotkien merkittävä törmäysriski (0,08 törmäystä/reviiri/vuosi) ei yhteisvaikutusten arvioinnin mukaan ylity reviiirillä (kokonaisriski 0,08) (liite 4.1., s. 80-81). Koska Kimpilamminkangas sijoittuu kokonaisuudessaan maakotkan reviiirille, annetaan sille aluekohtainen suunnittelumääräys, jossa määrätään mm. voimaloiden määrän ja sijainnin suunnittelusta siten, että suurten petolintujen reviiireille ei kohdistu merkittäviä yhteisvaikutuksia (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38).

Valituksen mukaan tuulivoima-alueet tulee poistaa kaavasta metsäpeuran esiintymisalueen vuoksi. Maakuntahallitus toteaa, että metsäpeura on silmälläpidettävä laji (Punainen kirja 2019) ja se kuuluu Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen II lajeihin. Metsäpeura on riistalaji (Metsästyslaki 5 §). Maakuntakaavan laadintaa varten on hankittu Luonnonvarakeskukselta metsäpeuraselvitys, jonka tulokset on huomioitu tuulivoimaselvityksen yhteisvaikutusten

arvioinnissa (liite 5.1.2.), Natura-arvioinnissa (liite 5.4.) sekä maakuntakaavaratkaisussa ja kaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 4.1., kappale 4.1.1.).

Kimpilamminkankaan, Juoleikonkankaan ja Konttisuon tuulivoimaloiden alueet sijoittuvat metsäpeuran kesä- ja talvivaelluksen ydinalueiden ulkopuolelle (liite 4.1., s. 74-75; liite 5.7., s. 9). Alueet sijoittuvat kuitenkin yleispiirteisesti määritellylle metsäpeuran keskeiselle lisääntymisalueelle ja siksi alueille annetaan suunnittelumääräys, jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata metsäpeuran vaellusreittien ja lisääntymisalueiden säilyminen (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38).

Maakuntahallitus toteaa, että se vastaa valituksessa esitettyyn vaatimukseen osoittaa alue tuulivoimavapaaksi alueeksi lausunnon kohdassa 'Tuulivoimavapaat alueet'.

Maakuntahallitus katsoo, että valituksen kohdassa 1 (Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue) esiin tuodut asiat eivät ole suoraan sovellettavissa muille alueille. Kyseisessä kohdassa esiin tuodut oikeustapaukset ja lainkohdat on kohdistettu Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueen valitusperusteisiin, eivätkä ne ole sellaisenaan siirrettävissä muiden alueiden tulkintaan.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Tuulivoimavapaat alueet

Valituksessa vaaditaan määrittelemään useita maakunnan alueita tuulivoimavapaiksi alueiksi.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntahallitus katsoo, että valituksessa ei ole vaadittu maakuntakaavaa kumottavaksi sen vuoksi, että kaava olisi lainvastainen, vaan valituksessa on vaadittu uuden kaavamerkinnot osoittamista. Maakuntahallitus katsoo, että hallinto-oikeudella ei ole valituksen johdosta toimivaltaa muuttaa kaavaa esim. lisäämällä kaavaan merkintöjä. Tämän vuoksi valitus on tältä osin jätettävä tutkimatta. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Kunnalliseen itsehallintoon kuuluu, että maakunnan liitolla on toimivalta kuntayhtymänä päättää muun muassa kaavoitettavista alueista ja kaavoituksen sisällöstä ottaen huomioon kaavoitukselle laissa säädetyt edellytykset. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnassa ei ole tehty päätöstä osoittaa maakuntakaavassa tuulivoimavapaan alueen merkintöjä.

Ekologiset yhteydet

Valituksessa vaaditaan ekologinen yhteystarve -merkinnän palauttamista maakuntakaavaan. Valituksen mukaan viheryhteyskäytävän poistaminen maakuntakaavassa on perustuslaissa turvatun yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen, koska lähes kaikissa muissa maakuntakaavoissa on viheryhteyskäytävämerkintä.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Kunnalliseen itsehallintoon kuuluu, että maakunnan liitolla on toimivalta kuntayhtymänä päättää muun muassa kaavoitettavista alueista ja kaavoituksen sisällöstä ottaen huomioon kaavoitukselle laissa säädetyt edellytykset. Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavaratkaisu ei ole lainvastainen sillä perusteella, että jonkun muun maakunnan alueella on päädytty erilaiseen maakuntakaavan merkintäsältöön.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n tavoitetta ekologisten yhteyksien turvaamisesta toteutetaan hyväksytyssä maakuntakaavassa koko maakuntaa koskevan, ekologisiin yhteyksiin liittyvän yleisen suunnittelumääräyksen kautta sekä huomioimalla ekologisten yhteyksien turvaaminen muiden kaavamerkintöjen suunnittelumääräyksissä (liitteet 1.1., 1.2., 1.3. ja 2.1.). Valituksessa mainittu merkintä 'viheryhteystarve' on ollut mukana kaavan luonnos- ja viranomaisehdotusvaiheissa, mutta se ei ole mukana maakuntavaltuuston hyväksymässä maakuntakaavassa.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntavaltuusto voi maankäyttö- ja rakennuslain asettamissa rajoissa päättää maakuntakaavan esitystavasta, eikä kaavaratkaisu ole lainvastainen yksinomaan sillä perusteella, että se poikkeaa lähtökohdiltaan ja esitystavaltaan muista voimassa olevista maakuntakaavoista. Maakuntavaltuustolla on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n asettamissa rajoissa itsenäinen harkintavalta päättää siitä, minkä sisältöinen maakuntakaava alueelle laaditaan. Maakuntahallitus katsoo edellä mainituin perustein, ettei maakuntakaava ole perustuslain tai muutoinkaan lainvastainen erillisten viheryhteyksimerkintöjen poistamisen perusteella.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

5. Kuorasjärven-Pohjoispään-Kesämökki-Seura ry

Valituksessa on vaadittu maakuntakaavan kumoamista Pauhusaaren ja Leviäkankaan tuulivoima-alueiden osalta. Valituksen mukaan hankkeiden selvitykset eivät ole laadultaan, tarkkuudeltaan ja määrältään riittäviä.

Lausuntonaan maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Pauhusaaren ja Leviäkankaan tuulivoimaloiden alueiden selvitysten riittävyys

Valituksessa katsotaan, että Pauhusaaren ja Leviäkankaan tuulivoima-alueisiin liittyvät selvitykset eivät ole laadultaan, tarkkuudeltaan ja määriltään riittäviä tuulivoimahankkeiden haitallisten vaikutusten arvioimiseksi maankäyttö- ja rakennuslaki sekä -asetus huomioiden.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Valituksessa otetaan kantaa selvitysten sisältöihin ja laatuun, mutta ei yksilöidä niitä selvityksiä, joihin valituksessa esitetyt perusteet selvitysten riittämättömyydestä liittyvät tai sisältyvät. Valituksen perustelutekstissä kuitenkin todetaan, että ”*Luontoarvoja, virkistysarvoja, lintujen törmäysriskejä, melu- ja välkehaittoja koskevat **hankkeiden selvitykset** eivät ole laadultaan, tarkkuudeltaan ja määriltään riittäviä tuulivoimalahankkeiden haitallisten vaikutusten arvioimiseksi maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, MRL) 9 ja 54§:t sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999, MRA) 1§ huomioiden --*”.

Tuulivoimatuotannon kehittäminen maakuntakaavassa osoitetuille tuulivoimaloiden alueille edellyttää kunnan tuulivoimaosayleiskaavan laadintaa. Siten tuulivoima-alueiden kehittämiseen liittyy tyypillisesti yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja kunnallista tuulivoimaosayleiskaavoitusta koskevia selvityksiä sekä useimmissa tapauksissa myös lakiin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) liittyviä alueen erityispiirteitä koskevia selvityksiä. Näitä selvityksiä laaditaan kunnissa usein samanaikaisesti maakuntakaavan laadinnan kanssa. Perustelutekstissä todetaan, että hankkeiden selvitykset ovat laadultaan, tarkkuudeltaan ja määriltään riittämättömiä.

Tuulivoimaloiden alueiden osoittaminen maakuntakaavassa perustuu maakuntakaavatasoihin vaikutusten arviointeihin ja taustaselvityksiin. Perustelutekstissä ei mainita tai yksilöidä Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadintaan liittyviä selvityksiä. Maakuntahallitus katsoo, että perustelutekstissä mainitut ja kuvatut hankkeiden selvitykset liittyvät kunnalliseen päätöksentekoon tuulivoimaosayleiskaavojen laadinnasta sekä tuohon päätöksentekoon liittyvään ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Maakuntahallitus katsoo, että valituksen perusteena olevat selvitykset ja niiden sisältö eivät siten liity valituksen kohteena olevaan maakuntavaltuuston päätökseen Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan hyväksymisestä.

Maakuntahallitus katsoo, että valituksessa ei ole vaadittu maakuntakaavaa kumottavaksi sen vuoksi, että kaava olisi lainvastainen, vaan valituksessa on vaadittu kaavamerkintöjen poistamista/kumoamista perustuen muuhun kuin maakuntakaavoitukseen liittyvään päätöksentekoon. Maakuntahallitus katsoo, että hallinto-oikeudella ei ole valituksen johdosta toimivaltaa muuttaa maakuntakaavaa esim. poistamalla kaavasta merkintöjä. Tämän vuoksi valitus on tältä osin jätettävä tutkimatta. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Mikäli hallinto-oikeus kuitenkin tutkii valituksen, maakuntahallitus toteaa seuraavaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, minkä johdosta myös vaikutukset arvioidaan yleispiirteisellä tasolla.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. MRL 28 §:n 3 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota mm. alueiden käytön ekologiseen kestävyteen, vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 5 momentin mukaan kyseissä pykälässä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n tuulivoimaloiden alueiden kaavaratkaisun perusteena olevat selvitykset on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3., kaavaselostus, kappale 4.4). Tuulivoimaloiden alueiden vaikutuksia on arvioitu osana tuulivoimaselvityksiä (liitteet 5.1., 5.1.1., 5.1.2., 5.6., 5.10., 5.11., 5.12.), tuulivoima-alueiden maisemaselvityksiä (liitteet 5.2., 5.2.1., 5.2.2., 5.14., 5.15.), tuulivoima-alueiden Natura-arviointeja (liitteet 5.4., 5.18., 5.19., 5.20.), linnustoon kohdistuvien vaikutusten arviointia (liitteet 5.3., 5.5., 5.13., 5.16.), metsäpeura- (5.7.) ja susiselvityksiä (5.8.), tuulivoiman sähkönsiirtoselvitystä (liite 5.9.) sekä kaavan vaikutusten arviointia (liite 4.1., kappale 4.1.1.). Selvitysten ja vaikutusten arviointien vaikutus kaavaratkaisuun on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 5 ja s. 187–191).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen merkittävät vaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu Pauhusaaren ja Leviäkankaan tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä. Yksityiskohtaisemmat selvitykset tulee tehdä alueiden mahdollisen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistaessa mm. tuulivoimaloiden sijoittumista, määrää ja korkeutta.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Maisemavaikutukset

Valituksessa esitetään, että Kuorasjärveen ja erityisesti järven pohjoisosaan kohdistuvia maisemavaikutuksia ei ole huomioitu selvityksissä. Valituksen mukaan Kuorasjärvi on Seinäjoen alueen ainoa luonnonmukainen järvi, jonka maisema-arvoihin ja viihtyisyyteen mahdolliset tuulivoimat vaikuttaisivat haitallisesti.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, minkä johdosta myös vaikutukset arvioidaan yleispiirteisellä tasolla.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavan laadinnassa on muun ohella kiinnitettävä erityistä huomiota maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyteen.

Etelä-Pohjanmaan potentiaalisten tuulivoima-alueiden maisemaselvityksessä (liite 5.2.) on arvioitu Pauhusaaren ja Leviäkankaan tuulivoimaloiden alueiden kanssa osin samalle alueelle sijoittuneen potentiaalisen tuulivoima-alueen (tv-14, Pauhusaari) maisemavaikutuksia. Selvityksen kohdekorteilla (liite 5.2.1., s. 127–144) on kuvattu kyseisen potentiaalisen tuulivoima-alueen maisemavaikutuksia Kuorasjärveen. Kohdekortin kuvauksen mukaan alueen merkittävien vesistöihin kohdistuva vaikutus kohdistuisi Kuorasjärven, Varpulanjärven ja Hirvijärven tekojärven rantoihin, joissa on paljon loma-asutusta. Arvion mukaan *”visuaalinen vaikutus voidaan erityisesti Kuorasjärven pohjoispuolen vesialueilla kokea haitalliseksi ja voimat maisemaa hallitsevaksi. Voimat voivat tuulivoima-alueen muodon takia näkyä kolmessa eri ilmansuunnassa.”* Maakuntahallitus katsoo, että potentiaalisen tuulivoima-alueen maisemavaikutukset erityisesti Kuorasjärven alueelle on maakuntakaavan taustaselvityksessä tunnistettu.

Potentiaaliin tuulivoima-alueisiin liittyvät selvitykset ovat toimineet taustaselvityksinä maakuntakaavan laadinnassa ja vaikuttaneet tuulivoimaloiden alueiden lopullisiin aluerajauksiin. Valituksen kohteena olevat Pauhusaaren ja Leviäkankaan tuulivoima-alueet on osoitettu lopullisessa maakuntakaavassa kahtena erillisenä pienempänä tuulivoimaloiden alueena alkuperäisen tuulivoimaselvityksessä (liite 5.1.) tunnistetun yhtenäisen potentiaalisen alueen (tv-14, Pauhusaari) sijaan. Maakuntakaavassa osoitettavat alueet poikkeavat huomattavasti alkuperäisestä potentiaalisesti tunnistetusta alueesta sekä kooltaan että muodoltaan. Aluerajausten myötä Pauhusaaren ja Leviäkankaan tuulivoima-alueiden maisemaan kohdistuvat vaikutukset Kuorasjärven alueella ovat merkittävästi pienemmät kuin selvityksessä (liitteet 5.2. ja 5.2.1.) todetut alkuperäisen laajemman potentiaalisen tuulivoima-alueen aiheuttamat vaikutukset.

Maankäyttö- ja rakennuslain 30 §:n mukaan maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-aluetta tarkemmin suunniteltaessa tai rakennettaessa. Maakuntakaavassa annetaan tuulivoimaa koskeva yleinen suunnittelumääräys, jonka mukaan *”Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset vakituisen ja loma-asutukseen, liikenneväyliin, maisemaan, kulttuuriperintöön, virkistykseen, elinkeinoihin, pohjavesiin, kansallispuistoihin, luonnon monimuotoisuuteen, eläimistöön ja ekologisiin yhteyksiin sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida eri tuulivoima-alueiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron yhteisvaikutukset ja varmistua siitä, etteivät yhteisvaikutukset muodostu asutukselle kohtuuttomiksi.*

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia.” (Liite 1.2, kaavamerkinnot ja määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7.)

Maisemaselvityksen mukaan maisemavaikutuksia voidaan lieventää tarkemmassa suunnitteluvaiheessa mm. tutkimalla voimaloiden korkeuden ja sijoittelun vaikutusta maisemaan (liite 5.2., s. 46). Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavassa on huomioitu rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan kohdistuvat vaikutukset MRL:n 28 §:n mukaisesti.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut maisemaselvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen merkittävät vaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu Pauhusaaren ja Leviäkankaan tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä. Yksityiskohtaisemmat selvitykset tulee tehdä alueiden mahdollisen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistaessa mm. tuulivoimaloiden sijoittumista, määrää ja korkeutta.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Linnustoon kohdistuvat vaikutukset

Valituksen mukaan linnustoon liittyviin selvityksiin sisältyy virheellisyyksiä ja vaikutusten vähättelyä. Erityisesti valituksessa kannetaan huolta tuulivoimaloiden sijoittamisesta maakotkareviirille ja vaikutuksista muuhun linnustoon.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitettyä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, minkä johdosta myös vaikutukset arvioidaan yleispiirteisellä tasolla.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavan laadinnassa on muun ohella kiinnitettävä erityistä huomiota alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen.

Valituksessa mainittuun linnustoon liittyvää maakuntakaavan vaikutusten ja yhteisvaikutusten arviointia on tehty osana tuulivoimaselvitystä (liite 5.1.2.), tuulivoiman vaikutuksia maa- ja merikotkaan sekä sääkseen käsittelevää selvitystä (liite 5.3.), tuulivoima-alueiden Natura-arviointia (liite 5.4.) ja siihen liittyvää lintujen törmäys- ja populaatiomallinnusta (liite 5.5.) sekä kaavan vaikutusten arviointia (liite 4.1., kappale 4.1.1. Selvitysten ja vaikutusten arviointien vaikutus kaavaratkaisuun on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 5 ja s. 187-191).

Maakuntakaavaan on laadittu tuulivoiman vaikutuksia petolintuihin tarkasteleva selvitys (Tuulivoiman vaikutukset maa- ja merikotkaan sekä sääkseen, liite 5.3.). Petolintuselvityksessä on tehty maakotkien törmäysriskianalyysi käyttäen ns. Bandin tilamallia, joka on laajasti käytössä esimerkiksi ympäristövaikutusten arvioinneissa (YVA). Analyysissä on käytetty väistökertoimena suositusten mukaista 99 % (Avoidance Rates for the onshore SNH Wind Farm Collision Risk Model. Scottish Natural Heritage, 2018) ja muilta osin Metsähallituksen julkaisun suureita (Hyvät käytännöt tuulivoimahankkeista maakotkalle aiheutuvien vaikutusten selvittämisessä ja arvioinnissa. Esimerkkiraportti: Nimettömänkankaan tuulivoimapuiston vaikutukset maakotkareviireihin. Metsähallitus, 2022). Petolintuselvityksessä on populaatiomallinnuksella laskettu raja-arvo lisäkuolleisuudelle, joka johtaisi reviiritasolla riittämättömään poikastuottoon. Lisäkuolleisuuden kriittinen raja-arvo on selvityksen mukaan noin 4 %, mikä tarkoittaa reviiriä kohden (2 emoa) 8 % lisäkuolleisuutta, eli 0,08 maakotkan törmäystä/reviiri/vuosi (ns. kumulatiivinen kokonaisriski). Selvityksen tuloksena on saatu tarkastelu, jossa on arvioitu maakotkan kannalta soveltuvimpia teoreettisia voimalasijainteja.

Selvitykseen perustuen maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueet on rajattu siten, että maakotkareviireillä ei ylity reviirikohtainen merkittävän törmäysriskin raja-arvo (0,08 törmäystä/vuosi/reviiri), kun huomioidaan yhteisvaikutukset toteutuneiden tuulivoima-alueiden (myös naapurimaakuntien puolella) ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden osalta (liite 1.3. kaavaselostus, s. 189; liite 4.1., kappale 4.1.1.).

Pauhusaaren ja Leviäkankaan tuulivoimaloiden alueet sijaitsevat kokonaisuudessaan (**salassa pidettävää tietoa**) maakotkareviirillä. Reviirillä sijaitsee lisäksi osittain Hietikonnevan tuulivoimaloiden alue. Maakuntakaavan kokonaisvaikutusten arviointiin sisältyvän maakotkareviirikohtaisen arvioinnin (Liite 4.1., s. 78) mukaan kumulatiivinen kokonaisriski maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueilla on (**salassa pidettävää tietoa**) reviirillä yhteensä 0,068 maakotkan törmäystä/vuosi/reviiri, mikä on alle reviirikohtaisen riskirajan (0,08).

Maakuntakaavan taustalle laaditussa petolintuselvityksessä on arvioitu myös tuulivoiman vaikutuksia sääkseen ja merikotkaan (Liite 5.3.). Sääksen saalistuslentoja voi mahdollisesti suuntautua alle yhden kilometrin etäisyydellä sijaitsevalta pesältä Pauhusaaren tuulivoima-alueen suuntaan (liite 4.1., s. 85). Alueelle annetaan maakuntakaavassa aluekohtainen suunnittelumääräys, joka tulee huomioida osana alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua, jossa on mm. voimalasijoittelussa mahdollista huomioida sääksen lentoreitit sekä tehdä pesätilanteen ja reviirin tuottavuuden tarkistamista (liite 4.1., s. 84; liite 5.3., s. 46). Petolintuselvityksen mukaan tuulivoimaloiden toiminnanaikaisesta välttelystä ei ole lajilla selviä havaintoja ja näiden vaikutusmuotojen arviointi on tärkeää hankekohtaisissa selvityksissä, koska niitä ole maakuntakaavassa mahdollista arvioida lähtötietojen puutteiden vuoksi (liite 5.3., s. 6).

Pauhusaaren ja Leviäkankaan tuulivoimaloiden alueet sijaitsevat (**salassa pidettävää tietoa**) merikotkareviirillä. Merikotkan reviirikohtaisena merkittävän törmäysriskin rajana on maakuntakaavan petolintuselvityksessä käytetty arvoa 0,1, joka ei ylity Kurjennevan merikotkareviirillä (liite 4.1., s. 81-84).

Petolintuihin kohdistuvien vaikutusten lieventämistoimenpiteenä Pauhusaaren ja Leviäkankaan tuulivoimaloiden alueille annetaan seuraava aluekohtainen suunnittelumääräys: ”*Tuulivoimaloiden*

alueiden ... 14 (Pauhusaari, Seinäjoki), 16 (Leviäkangas, Kuortane ja Seinäjoki) ... yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida tuulivoiman vaikutukset alueilla todettujen suurten petolintujen reviireihin. Voimaloiden määrä ja sijainti tulee suunnitella siten, ettei merkittäviä yhteisvaikutuksia muodostu reviirille suunniteltavien muiden tuulivoimahankkeiden kanssa.” (Liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38).

Linnuston törmäys- ja populaatiomallinnuksella on arvioitu maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoima-alueiden vaikutuksia lintujen päämuuttoreiteillä ja tuotettu tietoa muuttolinnustoon kohdistuvista yhteisvaikutuksista (Liite 5.5.). Selvityksessä ovat mukana keskeisimmät tuulivoimahankkeista mahdollisesti kärsivät lajit (metsähanhi, laulujoutsen, kuikkalinnut (kuikka, kaakkuri), arktiset vesilinnut (mustalintu, pilkkasiipi, all), kurki ja merikotka). Selvityksen mukaan Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaloiden alueilla ei arvioida olevan merkittäviä haitallisia vaikutuksia yhdenkään arvioidun lajin populaatioihin (liite 5.5., s. 36).

Linnustoon kohdistuvia vaikutuksia lievennetään lisäksi maakuntakaavan koko maakuntaa koskevalla suunnittelumääräyksellä, jonka mukaan ”*Tuulivoiman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomioita alueella pesivään, aluetta säännöllisesti käyttävään ja alueen yli muuttavaan linnustoon, sekä linnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin.*” (liite 1.2, kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen merkittävät vaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä. Yksityiskohtaisemmat selvitykset tulee tehdä alueiden mahdollisen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistaessa mm. tuulivoimaloiden sijoittumista, määrää ja korkeutta.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Maakotkien pesien ja maakunnallisesti merkittävien tuulivoimaloiden alueiden välinen etäisyysvyöhyke

Valituksen mukaan maakunnallisesti merkittävien tuulivoima-alueiden ja suurten 8–10 MW voimaloiden hankkeissa puskurivyöhykkeen tuulivoimaloiden ja maakotkan pesän välillä tulisi olla kuusi (6) kilometriä.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavan laadinnassa on muun ohella kiinnitettävä erityistä huomiota alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa ei ole tuulivoimaloiden alueiden ja maakotkien pesien välillä käytetty kategorista kilometrimääräistä suojavyöhykettä. Kaavan alkuvaiheessa laaditun tuulivoimaselvityksen lähtökohtana oli vähintään kahden kilometrin etäisyys potentiaalisista tuulivoima-alueista maakotkan pesiin (liite 5.1.1., s. 77–78).

Maakuntakaavaan on laadittu tuulivoiman vaikutuksia petolintuihin tarkasteleva selvitys (Tuulivoiman vaikutukset maa- ja merikotkaan sekä sääkseen, liite 5.3.). Selvityksen perusteella on määritelty maakotkien reviireille lisäkuolleisuuden kriittinen raja-arvo. Selvitykseen perustuen maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueet on rajattu siten, että maakotkareviireillä ei ylity reviirikohdainen merkittävän törmäysriskin raja-arvo (0,08 törmäystä/vuosi/reviiri), kun huomioidaan yhteisvaikutukset toteutuneiden tuulivoima-alueiden (myös naapurimaakuntien puolella) ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden osalta (liite 1.3. kaavaselostus, s. 189; liite 4.1., kappale 4.1.1.).

Petolintuselvityksen mukaan suurille tuulivoimahankkeille on suositeltavaa, että maakotkan ns. ydinreviirit, joille GPS-aineiston mukaan sijoittuu 50 % kotkan paikannuspisteistä, jäisivät tuulivoimahankkeiden ulkopuolelle (liite 5.3., s. 41). Selvityksen mukaan ydinreviirin laajuus vaihtelee reviirin ominaisuuksista ja kannan tiheydestä riippuen, ja se ulottuu olemassa olevan aineiston perusteella keskimäärin noin neljän kilometrin etäisyydelle pesästä (liite 5.3., s. 41). Esimerkiksi Pauhusaaren ja Leviäkankaan tuulivoimaloiden alueet sijaitsevat neljän kilometrin etäisyydellä maakotkan pesästä. Tarvittavien suojaetäisyyksien laajuuteen vaikuttavat voimaloiden koko ja määrät sekä reviirin ominaisuudet (liite 5.3., s. 41), jotka tulee tarkemmin selvittää osana yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Pauhusaaren ja Leviäkankaan tuulivoimaloiden alueita on rajattu merkittävästi kaavan valmisteluvaiheen mukaisesta laajemmasta potentiaalisesta tuulivoima-alueesta kaavan laadinnan aikana tehtyjen selvitysten perusteella mm. maakotkaan kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi.

Maakuntakaavassa annetaan lisäksi kaikille maakotkareviireille sijoituville tuulivoimaloiden alueille suunnittelumääräys, jonka mukaan alueella todetun suuren petolinnun reviiri tulee huomioida osana tuulivoimaloiden alueen yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Valituksessa on tuotu esiin KHO:n päätös 2015/124, jossa korkein hallinto-oikeus on säilyttänyt ennallaan hallinto-oikeuden päätöksen kumota ympäristölupahakemus turvetuotantoalueelta, joka sijoittui 0,9–2,0 kilometrin etäisyydelle maakotkan pesäpuista. Kyseisessä tapauksessa sovellettavaksi oli tullut luonnonsuojelulain 39 §.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan laadintaa ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki, jonka 28 §:n mukaan luonnonsuojelulain 15 §:ssä ja 144 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päätösten sekä 91 §:ssä tarkoitettua maisemanhoitoaluetta koskevien perustamispäätösten tulee olla ohjeena maakuntakaavaa laadittaessa. Lisäksi kaavaa hyväksyttäessä on noudatettava luonnonsuojelulain 5 lukua, joka käsittelee Euroopan unionin Natura 2000 -verkostoa.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaava ei suoraan mahdollista ympäristö- tai rakennuslupien tai tarkemman kaavan hyväksymistä, vaan esimerkiksi seudullisen tuulivoima-alueen rakentaminen edellyttää aina osayleiskaavoitusta ja siihen liittyvien tarkempien selvitysten ja suunnitelmien tekemistä. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja

huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan laadinnassa on huomioitu riittäväällä tavalla MRL 28 §:n vaatimus luonnonarvojen vaalimisesta ja MRL 197 §:n luonnonsuojelulain noudattamisesta sekä huomioitu luonnonsuojelulain 5 luku (ks. tarkemmin kohta *Linnustoon kohdistuvat vaikutukset*). Maankäyttö- ja rakennuslaki ei edellytä suojaetäisyyksien määrittämistä tuulivoimaloiden alueiden ja maakotkien pesien väliin.

Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen merkittävät vaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Tuulivoimaloiden alueet osoitetaan selvitysten perusteella riittävän etäälle maakotkan pesistä. Lisäksi annetaan suunnittelumääräyksiä, jotka tulee huomioida osana alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua ratkaistaessa mm. tuulivoimaloiden sijoittumista, määrää ja korkeutta.

Maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

6. Henkilö B ja Henkilö C

Valituksessa on vaadittu maakuntakaavan kumoamista Kolmihaaran, Piikkilänviidan, Lehmikeitaan ja Surmankeitaan tuulivoima-alueiden osalta sekä viheryhteystarvemeraintöjen palauttamista maakuntakaavaan mainittujen alueiden osalta. Lisäksi valituksessa vaaditaan, että maakuntakaavalle asetetaan toimenpidekielto siihen saakka, että valitus on käsitelty. Valituksen mukaan maakuntavaltuuston päätös on lainvastainen selvitysten ja vaikutusten arvioinnin riittämättömyyden vuoksi.

Lausuntonaan maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Toimenpidekielto

Valituksessa vaaditaan maakuntakaavapäätöksen asettamista toimenpidekieltoon siihen saakka, kunnes valitus on käsitelty.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Valituksessa vaaditaan maakuntakaavan asettamista toimenpidekieltoon, millä tarkoitettaneen maakuntakaavan täytäntöönpanokieltoa. Maakuntahallitus viittaa täytäntöönpanokieltoa koskevan vaatimuksen osalta lausunnon kohtaan 'Täytäntöönpanokieltoa koskeva vaatimus'.

Viheryhteyskäytävät

Valituksessa vaaditaan viheryhteyskäytävämerkintöjen palauttamista maakuntakaavaan valituksessa mainittujen alueiden (Kolmihaara, Piikkilänviita, Lehmikeidas, Surmankeidas) osalta.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntahallitus katsoo, että valituksessa ei ole vaadittu maakuntakaavaa kumottavaksi sen vuoksi, että kaava olisi lainvastainen, vaan valituksessa on vaadittu uuden kaavamerkinnän osoittamista. Maakuntahallitus katsoo, että hallinto-oikeudella ei ole valituksen johdosta toimivaltaa muuttaa kaavaa esim. lisäämällä kaavaan merkintöjä. Tämän vuoksi valitus on tältä osin jätettävä tutkimatta. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Kunnalliseen itsehallintoon kuuluu, että maakunnan liitolla on toimivalta kuntayhtymänä päättää muun muassa kaavoitettavista alueista ja kaavoituksen sisällöstä ottaen huomioon kaavoitukselle laissa säädetyt edellytykset. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n tavoitetta ekologisten yhteyksien turvaamisesta toteutetaan hyväksytyssä maakuntakaavassa koko maakuntaa koskevan, ekologisiin yhteyksiin liittyvän yleisen suunnittelumääräyksen kautta sekä huomioimalla ekologisten yhteyksien turvaaminen muiden kaavamerkintöjen suunnittelumääräyksissä (liitteet 1.1., 1.2., 1.3. ja 2.1.). Valituksessa mainittu merkintä 'viheryhteystarve' on ollut mukana kaavan luonnos- ja viranomaisehdotusvaiheissa, mutta se ei ole mukana maakuntavaltuuston hyväksymässä maakuntakaavassa.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaava ei ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla

Valituksen kohteena olevat tuulivoimaloiden alueet

Valituksessa mainitaan Kolmihaaran, Piikkilänviidan, Lehmikeitaan ja Surmankeitaan tuulivoimala-alueet.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa osoitetaan tuulivoimaloiden alueen merkintä valituksessa mainituista kohteista alueelle 'Piikkilänviita' (tuulivoimaloiden alue numero 21). Maakuntakaavaan ei sisälly tuulivoimaloiden alueen merkintää kohteille 'Kolmihaara', 'Lehmikeidas' ja 'Surmankeidas'. Kyseisillä nimillä on Isojoen kunnan alueella käynnissä tuulivoimahankkeita. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue sijaitsee osin samalla alueella Kolmihaaran tuulivoimahankkeen kanssa, maakuntakaavan Lakiakankaan tuulivoimaloiden alue osin samalla alueella Lehmikeitaan tuulivoimahankkeen kanssa ja maakuntakaavan Hanhimaan tuulivoimaloiden alue osin samalla alueella Surmankeitaan tuulivoimahankkeen kanssa, mutta maakuntakaavan ja hankealueiden rajaukset eivät ole yhtäläiset. Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden rajaukset ovat pinta-alaltaan hankealueita pienempiä. Lakiakankaan tuulivoimaloiden alueen pohjoisosassa on jo rakennettu ja toiminnassa oleva tuulivoima-alue.

Maakunnan liitto vastaa maakuntakaavan laatimisesta (MRL 27 §). Maakuntahallitus antaa lausuntonsa valitukseen siltä osin kuin se liittyy kyseessä olevaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaan. Maakuntahallitus ei lausunnossaan vastaa valituksen kohtiin, jotka liittyvät tuulivoimaosayleiskaavaan tai ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

Yhteisvaikutusten arviointi ja sen riittävyys

Valituksen mukaan tuulivoimaan liittyvien yhteisvaikutusten tarkempi selvittäminen on jätetty yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa aluekohtaisesti tehtäväksi. Yhteisvaikutuksia koskevien selvitysten ja vaikutusten arviointien puuttuessa ei valituksen mukaan ole mahdollista arvioida sitä, ovatko valituksessa tarkoitettujen tuulivoimaloiden alueiden tuulivoima-aluevaraukset ja tuulivoimaluumerkinnot asianmukaisesti sovitettavissa yhteen luonnonarvojen vaalimiseen ja maisemansuojeluun liittyvien alueidenkäyttötavoitteiden tai muidenkaan alueidenkäyttötavoitteiden ja kaavan sisältövaatimusten kanssa. Valituksessa todetaan, että tämän vuoksi ja kun maakuntakaavan tarkoittaman tuulivoima-alueen yhteisvaikutukset eivät voi tulla yksittäisen tuulivoima-alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa riittävästi arvioiduksi, maakuntakaava ei perustu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin, ja on sen johdosta lainvastainen.

Valituksessa vaaditaan maakuntavaltuuston hyväksymispäätöksen kumoamista Kolmihaaran, Piikkilänviidan, Lehmikeitaan ja Surmankeitaan tuulivoima-alueiden osalta kokonaan lainvastaisena.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitettyä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, minkä johdosta myös vaikutukset arvioidaan yleisellä tasolla.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n mukaan maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sovittaen ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon siten kuin siitä edellä (MRL:n luvussa 3) säädetään. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. MRL 28 §:n 3 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota mm. alueiden käytön ekologiseen kestävyteen, vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 5 momentin mukaan kyseissä pykälässä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Maankäyttö- ja rakennuslain 30 §:n mukaan maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-alueita tarkemmin suunniteltaessa tai rakennettaessa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32.1 § mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa tai muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaava ei kuitenkaan velvoita yleiskaavan laatimiseen. Maakuntakaavan ohjausvaikutus myös vaihtelee riippuen siitä, onko maakuntakaavamerkintä tyypiltään aluevaraus, kehittämisperiaate- tai ominaisuusmerkintä. Osa-alueiden erityisominaisuudet voivat liittyä luonnon- tai kulttuuriympäristön, maiseman sekä luonnonvarojen erityisiin arvoihin. Osa-alueen erityisominaisuuksia osoittavien merkintöjen alueella voi olla monenlaista alueidenkäyttöä ja niitä voidaan käyttää muiden merkintöjen kanssa päällekkäisesti.

Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa osoitetaan tuulivoimaloiden alueen merkintä 44 alueelle. Tuulivoimaloiden alueet osoitetaan osa-alueiden erityisominaisuutta osoittavalla merkinnällä (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 37-38). Merkintä osoittaa alueen soveltuvuutta tuulivoiman tuotantoon. Alueiden päämaankäyttöluokka on kuitenkin muu kuin tuulivoimatuotanto, yleisimmin metsätalous (liite 1.3. kaavaselostus, s. 185). Merkintään ei sisälly maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukaista ehdollista rakentamisrajoitusta.

Tuulivoimaloiden alueen merkinnän kuvauksen mukaan ”*merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävä tuulivoiman tuotantoon soveltuva alue, jolla tarkoitetaan vähintään seitsemän (7) teollisen kokoluokan tuulivoimalan muodostamaa kokonaisuutta. Alueen tuulivoimaloiden kokonaismäärä ja sijainti, sekä alueelle sijoitettavien tuulivoimaloiden korkeus ja voimalateho määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa*” (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 37-38).

Maakuntakaava osoittaa sille tarkoitettulla yleispiirteisellä tasolla tuulivoimaloiden sijoittamiseen soveltuvien alueiden rajat, mutta ei ratkaise alueen toteutumista tai toteuttamistapaa. Seudullisen tuulivoima-alueen rakentaminen edellyttää, että alueelle laaditaan yleiskaava (maankäyttö- ja rakennuslaki, luku 10 a), jossa laaditaan kaavan sisältöä (mm. tuulivoimaloiden kokonaismäärä, sijainti, korkeus ja voimalateho) vastaavat yksityiskohtaisemmat selvitykset.

Maakuntakaavan seudulliset tuulivoimaloiden alueet tarkoittavat vähintään seitsemän voimalan muodostamia kokonaisuuksia, mutta kaavassa laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit, ml. yhteisvaikutusten arvioinnit, on tehty huomioiden maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden rajausten sisään mahtuva potentiaalinen maksimimyllymäärä ja siten tunnistettu mahdolliset tuulivoiman aiheuttamat enimmäisvaikutukset. Maksimimyllymäärä on laskettu 800 metrin välein sijoitettujen teoreettisten voimalasijaintien perusteella. Maakuntakaavassa osoitettavien Piikkilänviidan, Hanhimaan ja Lakiakankaan tuulivoimaloiden alueiden koko ja muoto mahdollistavat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa useita suunnitteluvaihtoehtoja kokoluokaltaan seudullisesti merkittävän, vähintään seitsemän voimalan muodostaman tuulivoima-alueen toteuttamiseen. Voimalamäärä ja niiden sijoittelu sekä voimaloiden keskinäinen etäisyys

(voimalatiheys) vaihtelevat ja lopullinen sijoittelu ratkaistaan mallintamalla ja optimoimalla osana yksityiskohtaisempaa alueen suunnittelua. Voimalasijoitteluun vaikuttavat mm. maaperän rakennettavuus, paikalliset tuulisuusolot ja maastonmuodot sekä valittava voimalatyyppi ja mm. sen melu- ja välkevaikutukset. Osalla maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueista on jo rakentunut ja toiminnassa oleva tuulivoima-alue.

Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden kaavaratkaisun perusteena olevat selvitykset on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 4.4). Tuulivoima-alueiden yhteisvaikutuksia on arvioitu osana tuulivoimaselvitystä (liite 5.1.2.), tuulivoima-alueiden maisemaselvitystä (liitteet 5.2., 5.2.1. ja 5.2.2.), tuulivoiman vaikutuksia maa- ja merikotkaan sekä sääkseen käsittelevää selvitystä (liite 5.3.), tuulivoima-alueiden Natura-arviointia (liite 5.4.) ja siihen liittyvää lintujen törmäys- ja populaatiomallinnusta (liite 5.5.), tuulivoiman sähkönsiirtoselvitystä (liite 5.9.) sekä kaavan vaikutusten arviointia (liite 4.1., kappale 4.1.1.). Selvitysten ja vaikutusten arviointien vaikutus kaavaratkaisuun on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 5 ja s. 187-191).

Kaavan vaikutusten arviointiraportissa (liite 4.1., kappale 4.1.1.) yhteisvaikutuksia arvioidaan yksityiskohtaisemmin linnuston (maa- ja merikotka, sääksi, muuttolinnusto), metsäpeuran ja suden sekä ihmisten elinolojen, virkistykseen, maisemavaikutusten ja hiljaisten alueiden osalta.

Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueita on rajattu laadittujen yhteisvaikutusten arviointien perusteella. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan selvityksillä ja vaikutusten arvioinneilla, sekä niiden huomioimisella kaavamerkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä on varmistettu, että maakuntakaavan vaikutukset eivät ole merkittävän haitallisia. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset varmistavat, että maakuntakaava riittävästi ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Maakuntakaavassa annetaan tuulivoimaan liittyen koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys, joka tulee huomioida tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa aluekohtaisten määräysten lisäksi (liite 1.2. kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7, 37-38).

Suunnittelumääräyksessä määrätään myös yhteisvaikutusten huomioimisesta:

- *Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset vakituiseseen ja loma-asutukseen, liikenneväyliin, maisemaan, kulttuuriperintöön, virkistykseen, elinkeinoihin, pohjavesiin, kansallispuistoihin, luonnon monimuotoisuuteen, eläimistöön ja ekologiaan yhteyksiin sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida eri tuulivoima-alueiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron yhteisvaikutukset ja varmistua siitä, etteivät yhteisvaikutukset muodostu asutukselle kohtuuttomiksi.*
- *Tuulivoiman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueella pesivään, aluetta säännöllisesti käyttävään ja alueen yli muuttavaan linnustoon, sekä linnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin.*
- *Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, että suunnitelma tai hanke yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa tarkasteltuna ei luonnonsuojelulain 34 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.*

Maakuntakaavassa annetaan Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueelle aluekohtaisia suunnittelumääräyksiä (liite 1.2. kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38-39):

- *Tuulivoimaloiden alueiden ... 20 (Lakiakangas, Isojoki), 21 (Piikkilänviita, Isojoki) ... 33 (Hanhimaa, Isojoki) ... yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida tuulivoiman*

vaikutukset alueilla todettujen suurten petolintujen reviireihin. Voimaloiden määrä ja sijainti tulee suunnitella siten, ettei merkittäviä yhteisvaikutuksia muodostu reviirille suunniteltavien muiden tuulivoimahankkeiden kanssa.

- *Tuulivoimaloiden alueiden ... 21 (Piikkilänviita, Isojoki) ... 33 (Hanhimaa, Isojoki) ... yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata metsäpeuran vaellusreittien ja lisääntymisalueiden säilyminen.*
- *Tuulivoimaloiden alueiden 20 (Lakiakangas, Isojoki), 21 (Piikkilänviita, Isojoki) ja 33 (Hanhimaa, Isojoki) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon Lapväärtinjokeen ja Isojokeen kohdistuvat vesistövaikutukset.*
- *Tuulivoimaloiden alueiden ... 21 (Piikkilänviita, Isojoki) ... yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei tuulivoimarakentaminen merkittävästi heikennä valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden tai merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen maisemakuvaa.*

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut yhteisvaikutusten arviointia koskevat selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen, mukaan lukien Lakiakangas, Piikkilänviita ja Hanhimaa, merkittävät vaikutukset ja yhteisvaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueen merkinnän rajauksessa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä. Yksityiskohtaisemmat selvitykset tulee tehdä alueiden mahdollisen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistaessa mm. tuulivoimaloiden sijoittumista, määrää ja korkeutta.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 täyttää MRL 28 §:n mukaiset maakuntakaavalle asetetut sisältövaatimukset (liite 4.1., kappale 4.2) ja kaavaratkaisulla edistetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista (liite 4.1., kappale 4.3). Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueita koskeva kaavaratkaisu on maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n ja 28 §:n mukaisesti sovitettavissa yhteen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa.

Maakuntahallitus katsoo, että Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueen koko ja muoto mahdollistavat useita suunnitteluvaihtoehtoja seudullisesti merkittävän, vähintään seitsemän voimalan muodostaman tuulivoima-alueen toteuttamiselle yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Alueen toteuttamistapa vaikuttaa muodostuviin yhteisvaikutuksiin.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan hyväksymispäätös ei ole lainvastainen Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueita koskien.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Lintujen päämuuttoreiteille kohdistuvat yhteisvaikutukset

Valituksen mukaan, vaikka maakuntakaavan tarkoitus yleispiirteisenä maankäytön suunnitteluvälineenä ei yleensä edellytä, että maakuntakaavassa osoitetun maankäytön sopivuus tulisi yksityiskohtaisesti ratkaistavaksi maakuntakaavavaiheessa, niin puheena olevaa maakuntakaavaa hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on kuitenkin voitava varmistua siitä, että lintujen päämuuttoreiteille tai välittömästi niiden läheisyyteen osoitettavien tuulivoimaloiden toteuttamisesta ei aiheudu sellaisia yhteisvaikutuksia, jotka estävät kaavassa Kolmihaaran, Piikkilänviidan, Surmankeitaan ja Lehmikeitaan alueille tarkoitettujen tuulivoimaratkaisujen toteuttamisen.

Valituksessa tuodaan esiin, että otettaessa huomioon maakuntakaavan tehtävä tuulivoimarakentamisen kokonaisuuden ohjaamisessa, kysymyksessä olevien alueiden erityislaatuisuus ja sijoittuminen kokonaisuudessaan valtakunnallisesti merkittävillä arktisten ja muiden lintulajien ja suurikokoisten lintulajien päämuuttoreiteille tai niiden välittömään läheisyyteen, kaavan toteuttamisen yhteisvaikutusten selvittämistä ei voida jättää pelkästään tai suuremmilta osiltaan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tehtäväksi.

Valituksen mukaan Suomen solmimissa kansainvälisissä sopimuksissa on sitouduttu siihen, että lintujen päämuuttoreiteille ei rakenneta tuulivoimaloita.

Valituksessa tuodaan esiin, että Kolmihaaran, Piikkilänviidan, Surmankeitaan ja Lehmikeitaan alueet tulee poistaa maakuntakaavan potentiaalisten tuulivoima-alueiden joukosta kokonaan, koska silloin linnustolle jäisi selvä muuttoreitti avoimeksi suorittaa muutto vahingoittumatta.

Valituksessa mainitaan, että erityisesti kurki, taigametsähanhi, tundrametsähanhi, laulujoutsen ja useat arktiset muut vesilinnut käyttävät valituksessa puheena olevia alueita päämuuttoreittinään.

Valituksen mukaan maakuntakaavassa ei ole valituksessa mainittujen tuulivoima-alueiden osalta otettu huomioon kansainvälisiä, valtakunnallisia ja ylimaakunnallisia yhteisvaikutuksia linnustolle.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Lainsäädännölliset perustelut ovat vastaavat kuin lausunnon aiemmassa osuudessa (ks. *Yhteisvaikutusten arviointi ja sen riittävyys*): maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §, 28 §, 30 §, 32 §.

Muuttolinnustoon liittyvää vaikutusten ja yhteisvaikutusten arviointia on tehty osana tuulivoimaselvitystä (liite 5.1.2.), tuulivoima-alueiden Natura-arviointia (liite 5.4.) ja siihen liittyvää lintujen törmäys- ja populaatiomallinnusta (liite 5.5.) sekä kaavan vaikutusten arviointia (liite 4.1., kappale 4.1.1.). Selvitysten ja vaikutusten arviointien vaikutus kaavaratkaisuun on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 5 ja s. 187-191).

Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueet sijaitsevat kurjen ja metsähanhen kevätkaikaisella päämuuttoreitillä, ja kurjen syyskaikaisella päämuuttoreitillä. Lakiakankaan tuulivoimaloiden alue sijaitsee lisäksi metsähanhen syyskaikaisella päämuuttoreitillä (liite 4.1., s. 86-89). Toisin kuin valituksessa tuodaan esiin, kyseessä olevat tuulivoimaloiden alueet eivät sijaitse tundrametsähanhen päämuuttoreitillä (BirdLife Suomi, 2023). Myöskään arktisten vesilintujen (mustalintu, pilkkasiipi, alli) päämuuttoreitit eivät sijoitu Etelä-Pohjanmaalle.

Maakuntakaavan luonnosvaiheessa laaditun tuulivoima-alueiden Natura 2000 -verkostoon kohdistuvien vaikutusten arvioinnin (liite 5.4.) mukaan Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue voi aiheuttaa Haapakeitaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojeluperusteena olevalle kurjelle ja metsähanhelle kohtalaisia yhteisvaikutuksia ja Lakiakankaan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueet kohtalaisia yhteisvaikutuksia Hanhikeitaan Natura-alueen suojeluperusteena olevalle kurjelle, kun huomioidaan myös muut lajien päämuuttoreitille sijoittuvat tuulivoima-alueet (liite 5.4., s. 78-83). Natura-arvioinnin tulokset on huomioitu maakuntakaavan valmistelussa. Lakiakankaan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueiden rajausta on pienennetty arvioinnissa esitetyn lievennystoimenpiteen mukaisesti, ja lisäksi arvioinnissa luonnosvaiheen aineiston mukaisella rajauksella mukana ollutta Piikkilänviidan tuulivoimaloiden aluetta on kaavan myöhemmissä vaiheissa pienennetty alueen eteläosasta, Haapakeitaan Natura-alueen puolelta noin kolme kilometriä etämmälle Natura-alueesta. Lisäksi päämuuttoreitille on arvioinnissa esitetyn mukaisesti laadittu törmäys- ja populaatiomallinnus (liite 5.5.). Natura-arvioinnin mukaan yhteisvaikutuksia voidaan lieventää tarkemmassa tuulivoima-alueen hankekohtaisessa suunnittelussa tunnistamalla ja huomioimalla alueen suunnittelussa paikalliset pesimisaikaiset lentoreitit (liite 5.4., s. 80).

Muuttolinnustoon kohdistuvia yhteisvaikutuksia on arvioitu edelleen tarkemmin Natura-arvioinnin yhteydessä laaditussa muuttolintujen törmäys- ja populaatiomallinnuksessa (liite 5.5.). Mallinnuksen ja siihen liittyvän arvioinnin mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan tuulivoima-alueilla ei arvioida olevan merkittäviä haitallisia yhteisvaikutuksia yhdenkään arvioidun lajin populaatioihin Suomessa. Arvioinnin tuloksena todetaan, että vaikka populaatiokehitys on ollut luontaisesti laskeva mm. metsähanhen osalta, jää tuulivoiman mahdollisesti aiheuttaman lisäkuolleisuuden merkitys populaatiotasolla vähäiseksi, eikä vaaranna populaatioiden olemassaoloa Suomessa tai laajemmin tarkasteltuna (liite 5.5., s. 36). Maakuntakaavaratkaisusta ei synny muuttolintujen reiteille ns. pullonkaula-alueita, joissa muutto tiivistyisi kapealle alueelle, ja joita muuttolinnut eivät pääsisi kiertämään, kun huomioidaan myös päämuuttoreiteille sijoittuvat muiden maakuntien alueilla olevat tuulivoima-alueet (liite 4.1., s. 88-89; liite 5.5., s. 36). Tuulivoima-alueiden estevaikutuksilla ei arvioida olevan populaatiotason vaikutuksia muuttolintuihin, koska lintujen muuttoreitin kokonaispituus ja energiankulutus sen aikana ovat niin suuria, ettei tuulivoima-alueiden kiertämiseen kulutetulla lisäenergialla ole kokonaisuuden kannalta merkitystä. Paikallisesti tärkeät muuttoväylät, kuten joki- ja peltolaaksot, jäävät edelleen pääosin vapaaksi tuulivoimaloista (liite 4.1., s. 88-89; liite 5.1.2., s. 30) ja tärkeille ruokailu- ja lepäämisalueina toimiville peltoalueille ei osoiteta tuulivoimaa (liite 5.5., s. 4, 8, 16), mikä vähentää haitallisia vaikutuksia.

Varovaisuusperiaatteita noudattaen maakuntakaavan tuulivoiman törmäyskuolleisuuden vaikutukset tarkasteltuihin lajeihin suhteessa populaatioon on perusteltua arvioida enimmilläänkin vähäisiksi (liite 5.5., s. 36). Vaikutusten arvioinnin mukaan muuttolinnustolle voi aiheutua tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksena häirintävaikutusta muutonaikaisilla levähdys- ja ruokailualueilla, mikäli lähimmät voimalat sijaitsevat noin 600 m etäisyydellä kerääntymisalueista, mikä tulee huomioida osana voimalakohtaista yksityiskohtaisempaa suunnittelua (liite 4.1., s. 89). Yksityiskohtaisessa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla ja muulla suunnittelulla voidaan merkittävästi lieventää törmäysriskiä, johon vaikuttavat tuulivoimaloiden määrä, korkeus, valaistus, väri, tiheys ja muu sijoittelu, alueen maastonmuodot sekä lintujen lajisto- ja ikärakenne.

Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueita on rajattu törmäys- ja populaatiomallinnuksen jälkeen pienemmäksi ja kaikkia valmisteluvaiheen mukaisia potentiaalisia tuulivoima-alueita ei ole lopullisessa maakuntakaavaratkaisussa, mikä edelleen lieventää yhteisvaikutuksia. Törmäys- ja populaatiomallinnuksessa sovellettu törmäysmäärä on suuntaa antava viitteellinen luku, mutta selvitys edustaa parasta käytettävissä olevaa tietoa ja on riittävä yleispiirteiseen maakuntatason arviointiin (liite 5.5., s. 36).

Valituksessa mainittujen kansainvälisten sopimusten velvoitteita toteutetaan Suomessa muun muassa maankäyttö- ja rakennuslainsäädännöllä. Suomen lainsäädännössä on otettu huomioon sopimusten velvoitteet ja maakuntakaavan lainmukaisuus arvioidaan maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaisten maakuntakaavan sisältövaatimusten perusteella.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan selvityksillä ja vaikutusten arvioinneilla, sekä niiden huomioimisella kaavamerkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä on varmistettu, että maakuntakaavan vaikutukset eivät ole merkittävän haitallisia. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset varmistavat, että maakuntakaava riittävästi ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Maakuntakaavassa annetaan tuulivoimaan liittyen koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys, joka tulee huomioida tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa (liite 1.2. kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7). Suunnittelumääräyksessä määrätään myös muuttolinnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten huomioimisesta:

- *Tuulivoiman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomioita alueella pesivään, aluetta säännöllisesti käyttävään ja alueen yli muuttavaan linnustoon, sekä linnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin.*
- *Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, että suunnitelma tai hanke yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa tarkasteltuna ei luonnonsuojelulain 34 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.*

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Valituksessa esiin tuotu korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätös (KHO 2016:14) ei olosuhteiltaan ja vaikutuksiltaan ole verrattavissa Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:een. Tapauksessa oli kysymys yhdeksän vierekkäisen, linnuston päämuuttoreitillä sijaitsevan tuulivoima-alueen yhteisvaikutusten arviointitarpeesta tilanteessa, jossa jatkosuunnittelussa ei ollut mahdollista enää vaikuttaa voimaloiden sijoittumiseen haittoja vähentävästi. Alueet sijoittuvat Kymenlaakson rannikkoalueelle, joka on Suomen tärkein arktisten suurikokoisten lintulajien ja suurikokoisten petolintulajien muuttoreittien keskittymäalue. Alueen erityislaatuisuutta korostavat useat Natura 2000 -alueet ja muut alueet, joilla on huomattavia linnustoarvoja. Maakuntakaavan yleispiirteinen suunnittelumääräys velvoitti ottamaan huomioon vain kyseisen tuulivoima-alueen linnuston erityispiirteet ja kaavaa varten laadituissa selvityksissä ei ollut esitetty arviota tuulivoiman yhteisvaikutuksista linnustolle.

Kyseisestä vuosikirjapäätöksestä on johdettavissa muuttolinnuston törmäys- ja populaatiomallinnuksen tarpeellisuus maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden sijoituksessa lintujen päämuuttoreiteille. Mallinnuksen tarvetta tukee korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätös (KHO 2020:53), jossa maakuntakaavan selvitysten ja yhteisvaikutusten arviointien, sekä yksityiskohtaisempaan suunnitteluun jäävän suunnitteluvaraman katsottiin olevan riittäviä ja jossa kyseinen kaava perustui linnustovaikutusten arvioinnin osalta mm. törmäys- ja populaatiomallinnukseen lintujen päämuuttoreittien osalta.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa on tunnistettu tarve muuttolinnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten arvioinnille ja maakuntakaavassa on toteutettu päämuuttoreiteille törmäys- ja populaatiomallinnus (liite 5.5.). Lisäksi linnustoon kohdistuvia yhteisvaikutuksia on arvioitu mm. maa- ja merikotka sekä sääksiselvityksessä (liite 5.3.) ja Natura-arvioinnissa (liite 5.4.). Arviointien tuloksia ja vaikutuksia kaavaratkaisuun on kuvattu aiemmin lausunnossa. Etelä-Pohjanmaan

maakuntakaavassa annetaan suunnittelumääräys, jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota linnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut lintujen päämuuttoreiteille laaditut selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen merkittävät vaikutukset ja yhteisvaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueen merkinnän rajauksessa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä.

Maakuntahallitus katsoo, että Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueen koko ja muoto mahdollistavat useita suunnitteluvaihtoehtoja seudullisesti merkittävän, vähintään seitsemän voimalan muodostaman tuulivoima-alueen toteuttamiselle yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Alueen toteuttamistapa vaikuttaa muodostuviin yhteisvaikutuksiin.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Linnustoon kohdistuvat yhteisvaikutukset

Valituksen mukaan maakuntakaavaa varten laadituissa selvityksissä ei ole esitetty arviota siitä, millaisia yhteisvaikutuksia maakuntakaavan mahdollistamalla tuulivoimarakentamisella Kolmihaaran, Piikkilänviidan, Lehmikeitaan ja Surmankeitaan alueille olisi linnustolle. Valituksen mukaan yhteisvaikutusten tarkempi selvittäminen on jätetty yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa aluekohtaisesti tehtäväksi.

Valituksessa tuodaan esiin maakotkan pesintä ja saalistus Kolmihaaran ja Piikkilänviidan alueilla, kalasääksen pesintä Kolmihaaran ja Piikkilänviidan alueilla sekä merikotkan pesintä Lehmikeitaan ja Surmankeitaan alueilla.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Lainsäädännölliset perustelut ovat vastaavat kuin lausunnon aiemmassa osuudessa (ks. *Yhteisvaikutusten arviointi ja sen riittävyys*): maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §, 28 §, 30 §, 32 §.

Maakuntakaavassa on tehty linnustoon liittyvää yhteisvaikutusten arviointia osana tuulivoimaselvitystä (liite 5.1.2.), tuulivoiman vaikutuksia maa- ja merikotkaan sekä sääkseen käsittelevää selvitystä (liite 5.3.), tuulivoima-alueiden Natura-arviointia (liite 5.4.) ja siihen liittyvää lintujen törmäys- ja populaatiomallinnusta (liite 5.5.) sekä kaavan vaikutusten arviointia (liite 4.1., kappale 4.1.1.). Selvitysten ja vaikutusten arviointien vaikutus kaavaratkaisuun on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 5 ja s. 187-191).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa on huomioitu manneralueen tuulivoimavaikutusten kannalta merkittävimmät lajit ja lajiryhmät (muuttolintujen päämuuttoreitit ja päiväpetolinnut) (liite 5.1.2., s. 36).

Linnustoon kohdistuvia yhteisvaikutuksia on arvioitu Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueiden osalta osana Natura 2000 -verkostoon kohdistuvien vaikutusten arviointia (liite 5.4., s. 78-83, 90-91). Arvioinnin mukaan yhteisvaikutuksia kohdistuu muuttolinnustoon (ks. lausunto koskien lintujen päämuuttoreiteille kohdistuvia yhteisvaikutuksia).

Maakuntakaavaan on laadittu tuulivoiman vaikutuksia petolintuihin tarkasteleva selvitys (Tuulivoiman vaikutukset maa- ja merikotkaan sekä sääkseen, liite 5.3.). Petolintuselvityksessä on tehty maakotkien törmäysriskianalyysi käyttäen ns. Bandin tilamallia, joka on laajasti käytössä esimerkiksi ympäristövaikutusten arvioinneissa (YVA). Analyysissä on käytetty väistökertoimena suositusten mukaista 99 % (Avoidance Rates for the onshore SNH Wind Farm Collision Risk Model. Scottish Natural Heritage, 2018) ja muilta osin Metsähallituksen julkaisun suureita (Hyvät käytännöt tuulivoimahankkeista maakotkalle aiheutuvien vaikutusten selvittämisessä ja arvioinnissa. Esimerkkiraportti: Nimettömänkankaan tuulivoimapuiston vaikutukset maakotkareviireihin. Metsähallitus, 2022). Petolintuselvityksessä on populaatiomallinnuksella laskettu raja-arvo lisäkuolleisuudelle, joka johtaisi reviiritasolla riittämättömään poikastuottoon. Lisäkuolleisuuden kriittinen raja-arvo on selvityksen mukaan noin 4 %, mikä tarkoittaa reviiriä kohde (2 emoa) 8 % lisäkuolleisuutta, eli 0,08 maakotkan törmäystä/reviiri/vuosi (ns. kumulatiivinen kokonaisriski). Selvityksen tuloksena on saatu tarkastelu, jossa on arvioitu maakotkan kannalta soveltuvimpia teoreettisia voimalasijainteja.

Selvitykseen perustuen kaikki maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueet on rajattu siten, että maakotkareviireillä ei ylitä reviirikohtainen merkittävän törmäysriskin raja-arvo (0,08 törmäystä/vuosi/reviiri), kun huomioidaan yhteisvaikutukset toteutuneiden tuulivoima-alueiden (myös naapurimaakuntien puolella) ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden osalta (liite 1.3. kaavaselostus, s. 189; liite 4.1., kappale 4.1.1.).

Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue sijoittuu kokonaisuudessaan (**salassa pidettävää tietoa**) maakotkareviirille, jonka alueella ei ole rakentuneita tuulivoima-alueita tai muita maakuntakaavassa osoitettavia tuulivoimaloiden alueita (liite 4.1., s. 81). Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueen rajausta on kaavan luonnosvaiheen jälkeen supistettu alueen eteläosasta petolintuselvityksen tulosten perusteella maakotkaan kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi ja luonnonsuojelualueiden rajaamiseksi tuulivoimaloiden alueen ulkopuolelle. Maakotkien merkittävä törmäysriski (0,08 törmäystä/reviiri/vuosi) ei yhteisvaikutusten arvioinnin mukaan ylitä reviirillä (kokonaisriski 0,076) (liite 4.1., s. 81).

Maakuntakaavan petolintuselvityksen (liite 5.3., s. 20) mukaan Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue sijaitsee yli yhden kilometrin etäisyydellä sääksen pesäpaikasta ja saalistuslennot eivät suuntaudu tuulivoimaloiden alueen suuntaan. Kyseiselle lähimmälle sääksen pesäpaikalle ei muodostu yhteisvaikutuksia maakuntakaavan laadinnan aikana tiedossa olleista tuulivoima-alueista.

Maakuntakaavan petolintuselvityksen mallinnuksen mukaan merikotkapopulaatiolle ei aiheudu Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaratkaisusta merkittävää haittaa, kun huomioidaan yhteisvaikutukset jo rakentuneiden, suunnittelussa olevien ja maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoima-alueiden osalta (liite 5.3., s. 25, 28). Selvityksen mukaan merikotkakanta on tarkastelualueella kasvussa (n. 3,6 %) ja poikastuotto on hyvä, ja kannan osalta korostuu etenkin Pohjanmaan maakunnan alue, jossa suurin osa selvitysalueen merikotkareviireistä sijaitsee. Pesivä merikotkakanta on populaatiotasolla selvästi maakotkaa ja sääkseä sietokykyisempi ihmistoimien aiheuttamalle lisäkuolleisuudelle (liite 5.3., s. 12, 16, 44). Lakiakankaan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueet sijaitsevat merikotkareviirillä (**salassa pidettävää tietoa**), jossa

reviirikohtaisesti tarkasteltuna yhteisvaikutuksia syntyy jo reviirille rakentuneista tuulivoima-alueista (liite 4.1., s. 83-84; liite 5.3., s. 15, 27). Reviirillä tulee osana tuulivoima-alueiden tarkempaa suunnittelua varmistua siitä, että tuulivoimaloita ei sijoitu merikotkalle tärkeän ruokailuympäristön ja pesän väliin (liite 5.3., s. 45). Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin mukaan merikotkaan kohdistuvat vaikutukset arvioidaan merikotkan pesiin jäävä suojaetäisyys ja maakuntakaavassa annetut suunnittelumääräykset (mm. Lakiakankaan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueille) huomioiden kokonaisuudessaan lieväksi (liite 4.1., s. 82).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan selvityksillä ja vaikutusten arvioinneilla, sekä niiden huomioimisella kaavamerkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä on varmistettu, että maakuntakaavan vaikutukset eivät ole merkittävän haitallisia. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset varmistavat, että maakuntakaava riittävästi ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Maakuntakaavassa annetaan tuulivoimaan liittyen koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys, joka tulee huomioida tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa aluekohtaisten määräysten lisäksi (liite 1.2. kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7, 37-38).

Suunnittelumääräyksessä määrätään myös linnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten huomioimisesta:

- *Tuulivoiman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomioita alueella pesivään, aluetta säännöllisesti käyttävään ja alueen yli muuttavaan linnustoon, sekä linnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin.*
- *Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, että suunnitelma tai hanke yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa tarkasteltuna ei luonnonsuojelulain 34 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.*

Maakuntakaavassa annetaan Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueille aluekohtainen suunnittelumääräys (liite 1.2. kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38-39), koska alueet sijaitsevat petolintujen reviireillä:

- *Tuulivoimaloiden alueiden ... 20 (Lakiakangas, Isojoki), 21 (Piikkilänviita, Isojoki) ... 33 (Hanhimaa, Isojoki) ... yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida tuulivoiman vaikutukset alueilla todettujen suurten petolintujen reviireihin. Voimaloiden määrä ja sijainti tulee suunnitella siten, ettei merkittäviä yhteisvaikutuksia muodostu reviirille suunniteltavien muiden tuulivoimahankkeiden kanssa.*

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut linnustonselvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen merkittävät vaikutukset ja yhteisvaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueen merkinnän rajauksessa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä. Yksityiskohtaisemmat linnustonselvitykset tulee tehdä alueiden mahdollisen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistaessa mm. tuulivoimaloiden sijoittumista, määrää ja korkeutta.

Maakuntahallitus katsoo, että Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueen koko ja muoto mahdollistavat useita suunnitteluvaihtoehtoja seudullisesti merkittävän, vähintään seitsemän voimalan muodostaman tuulivoima-alueen toteuttamiselle yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Alueen toteuttamistapa vaikuttaa muodostuviin yhteisvaikutuksiin.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Yhteisvaikutukset muuhun lajistoon ja luonnon ydinalueille

Valituksen mukaan maakuntakaavaa varten laadituissa selvityksissä ei ole esitetty arviota siitä, millaisia yhteisvaikutuksia maakuntakaavan mahdollistamalla tuulivoimarakentamisella Kolmihaaran, Piikkilänviidan, Lehmikeitaan ja Surmankeitaan alueille olisi susille, karhuille, ahmoille, ilveksille, metsäpeuroille, perhosille, taimenille, harjuksille, raakuille (jokihelmisimpukoille), lepakoille, liito-oraville ja muille eliöille sekä luonnon ydinalueille. Valituksen mukaan yhteisvaikutusten tarkempi selvittäminen on jätetty yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa aluekohtaisesti tehtäväksi.

Valituksen mukaan maakuntakaavassa ei ole valituksessa mainittujen tuulivoima-alueiden osalta otettu huomioon kansainvälisiä, valtakunnallisia ja ylimaakunnallisia yhteisvaikutuksia muille eliöille.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Lainsäädännölliset perustelut ovat vastaavat kuin lausunnon aiemmassa osuudessa (ks. *Yhteisvaikutusten arviointi ja sen riittävyys*): maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §, 28 §, 30 §, 32 §.

Maakuntakaavassa on tehty eläinlajistoon liittyvää yhteisvaikutusten arviointia osana tuulivoimaselvitystä (liite 5.1.2.), tuulivoima-alueiden Natura-arviointia (liite 5.4.) ja kaavan vaikutusten arviointia (liite 4.1., kappale 4.1.1.). Selvitysten ja vaikutusten arviointien vaikutus kaavaratkaisuun on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 5 ja s. 187-191).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa on huomioitu eläinlajistoon kohdistuvia vaikutuksia niiden lajien osalta, joiden kantoihin maakuntakaavalla yleispiirteisenä, tuulivoima-alueiden seudullista kokonaisuutta ohjaavana kaavana voi olla merkittävää vaikutusta.

Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueet sijoittuvat Isojoen susireviirille (Luonnonvarakeskus 2024), johon kohdistuu yhteisvaikutuksia myös naapurimaakuntien tuulivoimahankkeista (liite 4.1., kuva 17). Maakuntakaavan laadintaa varten on hankittu Luonnonvarakeskukselta paikkatietoaineisto (GPS-panta-aineisto ja Tassu-järjestelmän havainnot) susien eniten käyttämistä alueista ja ydinalueista (liite 5.8.). Luonnonvarakeskuksen aineistoa ja tietoa susien reviireistä on hyödynnetty tuulivoimaselvityksen yhteisvaikutusten arvioinnissa (liite 5.1.2.), Natura-arvioinnissa (liite 5.4.) sekä maakuntakaavaratkaisussa ja kaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 4.1., s. 89-92). Kaavan vaikutusten arvioinnin mukaan Etelä-Pohjanmaan

maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden etäisyys toisistaan varmistaa sen, ettei susien leviämistä arvioida katkeavan, vaan susien levittäytyminen idästä länteen ja etelään on tehtyjen arvioiden mukaan edelleen mahdollista. Vaikutusten arvioinnissa tuodaan esiin lieventämistoimenpiteitä, joilla susiin kohdistuvia yhteisvaikutuksia voidaan vähentää osana yksityiskohtaisempaa tuulivoima-alueiden suunnittelua ja joihin maakuntakaavan suunnittelumääräyksellä veloitetaan. (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7; liite 4.1., s. 91-92)

Maakuntakaavan laadintaa varten on hankittu Luonnonvarakeskukselta metsäpeuraselvitys, jonka tulokset on huomioitu tuulivoimaselvityksen yhteisvaikutusten arvioinnissa (liite 5.1.2.), Natura-arvioinnissa (liite 5.4.) sekä maakuntakaavaratkaisussa ja kaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 4.1., s. 73-75). Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueet sijoittuvat metsäpeuran kesä- ja talvivaelluksen ydinalueiden ulkopuolelle (liite 4.1., kuva 8; liite 5.7., s. 9). Alueet sijoittuvat kuitenkin yleispiirteisesti määritellyille metsäpeuran Lauhanvuoren osakannan kannalta keskeiselle lisääntymisalueelle ja siksi lähimpänä ydinaluetta sijaitseville Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueille annetaan suunnittelumääräys, jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata metsäpeuran vaellusreittien ja lisääntymisalueiden säilyminen (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38). Vaikutusten arvioinnin mukaan maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueet sijaitsevat Lauhanvuoren osakannan alueella lisääntymisalueiden painopistekohtien ulkopuolella (liite 4.1., s. 74).

Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa on arvioitu yhteisvaikutusten muiden maasuorpetojen osalta olevan merkitykseltään vähäisiä (liite 4.1., s. 92).

Lajistoon kohdistuvia yhteisvaikutuksia on arvioitu osana Natura 2000 -verkostoon kohdistuvien vaikutusten arviointia (liite 5.4.) siltä osin kuin ne sisältyvät Natura-alueiden suojeluperusteena olevaan lajistoon (luonnonsuojelulaki 35 §). Arvioinnin mukaan Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueista ei aiheudu yhteisvaikutuksia läheisten Natura-alueiden (Kodesjärvi, Hanhikeidas, Haapakeidas) suojeluperusteena olevalle eläinlajistolle (liite 5.4., s. 78-83, 90-91). Lajistoon kohdistuvat vaikutukset on huomioitu alueiden rajauksissa (liite 1.2., kaavaselostus, s. 188; liite 5.4.). (ks. myös lausunto koskien lintujen päämuuttoreiteille ja linnustoon kohdistuvia yhteisvaikutuksia).

Tuulivoimaloiden alueita ei maakuntakaavassa osoiteta luonnonsuojelualueille, suojeluohjelma-alueille, Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille ja maakuntakaavassa osoitettaville suojelualueille (liite 1.3., kaavaselostus, s. 187; liite 5.1., s. 12). Maakuntakaavan taustalle on laadittu maakunnallinen viherrakenneselvitys (liite 6.1.), jonka tuloksia on hyödynnetty maakuntakaavassa osoitettavien luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden alueiden kaavamerkinnot osoittamisessa (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 34). Merkinnot suunnittelumääräyksen mukaan ”*maankäytön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee selvittää ja ottaa huomioon luonnon monimuotoisuusarvot ja edistää niiden säilymistä, sekä välttää luontoympäristön pirstoutumista*”. Valituksessa esitetyistä tuulivoimaloiden alueista yksi, Lakiakangas, sijoittuu osin Hanhikeitaan luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeän alueen rajauksen sisään, mutta alueelle ei sijoitu muita tuulivoimaloiden alueita. Lakiakankaan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeän alueen suunnittelumääräys.

Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa on arvioitu vaikutukset ekologisiin yhteyksiin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonsuojeluun (liite 4.1., kappale 3.5.). Arvioinnin mukaan maakuntakaavan toteutus edistää luontoarvojen ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja kehittämistä. Luontoarvojen huomioiminen sisältyy laajasti osaksi maakuntakaavaratkaisua sekä luontoarvoja koskevien kaavamerkintöjen että kaavan suunnittelumääräysten kautta.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan selvityksillä ja vaikutusten arvioinneilla, sekä niiden huomioimisella kaavamerkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä on varmistettu, että maakuntakaavan vaikutukset eivät ole merkittävän haitallisia. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset varmistavat, että maakuntakaava riittävästi ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Maakuntakaavassa annetaan tuulivoimaan liittyen koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys, joka tulee huomioida tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa aluekohtaisten määräysten lisäksi (liite 1.2. kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7, 37-38).

Suunnittelumääräyksessä määrätään myös lajistoon kohdistuvien yhteisvaikutusten huomioimisesta. Kaavaselostuksen (liite 1.3., s. 190) mukaan ”*tuulivoimalle annettava koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys velvoittaa huomioimaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa eläimistön, mikä koskee myös mm. sutta ja muita suurpetoja. Suden, ilveksen ja karhun lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskee hävittämis- ja heikentämiskielto (luonnonsuojelulaki 68 §, 78 §)*”.

- *Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset ... kansallispuistoihin, luonnon monimuotoisuuteen, eläimistöön ja ekologisiin yhteyksiin sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia ... Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida eri tuulivoima-alueiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron yhteisvaikutukset ...*
- *Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, että suunnitelma tai hanke yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa tarkasteltuna ei luonnonsuojelulain 34 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.*

Maakuntakaavassa annetaan Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueelle aluekohtaisia suunnittelumääräyksiä (liite 1.2. kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38-39):

- *Tuulivoimaloiden alueiden ... 21 (Piikkilänviita, Isojoki) ... 33 (Hanhimaa, Isojoki) ... yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata metsäpeuran vaellusreittien ja lisääntymisalueiden säilyminen.*
- *Tuulivoimaloiden alueiden 20 (Lakiakangas, Isojoki), 21 (Piikkilänviita, Isojoki) ja 33 (Hanhimaa, Isojoki) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon Lapväärtinjokeen ja Isojokeen kohdistuvat vesistövaikutukset.*

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut luontoarvoja koskevat selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen merkittävät vaikutukset ja yhteisvaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueen merkinnän rajauksessa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä. Yksityiskohtaisemmat lajistonselvitykset (mm. valituksessa mainittu tummaverkkoperhonen, taimen, raakku, harjus, lepakot, liito-orava) tulee tehdä alueiden mahdollisen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistaessa mm. tuulivoimaloiden

sijoittumista, määrää ja korkeutta. Lajistoon liittyviä arvioiteja on maakuntakaavassa tehty Natura-alueiden suojeluperusteiseen lajistoon liittyen.

Maakuntahallitus katsoo, että Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueen koko ja muoto mahdollistavat useita suunnitteluvaihtoehtoja seudullisesti merkittävän, vähintään seitsemän voimalan muodostaman tuulivoima-alueen toteuttamiselle yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Alueen toteuttamistapa vaikuttaa muodostuviin yhteisvaikutuksiin.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, ja niiden alueiden maisema-alueet

Valituksen mukaan maakuntakaavaa varten laadituissa selvityksissä ei ole esitetty arviota siitä, millaisia yhteisvaikutuksia maakuntakaavan mahdollistamilla Kolmihaaran, Piikkilänviidan, Surmankeitaan ja Lehmikeitaan tuulivoima-aluevarauksilla olisi valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävälle rakennetuille kulttuuriympäristöille ja niiden alueiden maisema-alueille. Yhteisvaikutuksia koskevien selvitysten ja vaikutusten arviointien puuttuessa ei ole mahdollista arvioida sitä, ovatko edellä mainitut tuulivoima-aluevaraukset ja tuulivoima-aluemerkinnät sovitettavissa yhteen maisemasuojeluun liittyvien alueidenkäyttötavoitteiden tai muidenkaan alueidenkäyttötavoitteiden ja kaavan sisältövaatimusten kanssa.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Lainsäädännölliset perustelut ovat vastaavat kuin lausunnon aiemmassa osuudessa (ks. *Yhteisvaikutusten arviointi ja sen riittävyys*): maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §, 28 §, 30 §, 32 §.

Maakuntakaavaa varten on laadittu selvitys tuulivoima-alueiden maisemavaikutuksista (liitteet 5.2., 5.2.1. ja 5.2.2.). Tuulivoima-alueiden kohdekorteilla on tunnistettu yhteisvaikutukset (liite 5.2.1., s. 173-174, 186). Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueet eivät sisälly selvityksen mukaisesti maisemaan kohdistuvien yhteisvaikutusten ns. hot spot -alueisiin (liite 5.2., s. 18-23). Maisemaselvityksessä on huomioitava, että selvitys on laadittu maakuntakaavan valmisteluvaiheen mukaisille tuulivoima-alueille ja useat alueet kuten Piikkilänviidan ja Hanhimaan alueiden rajaukset ja siten myös maisemavaikutukset ovat hyväksytyssä maakuntakaavassa suppeammat.

Maakuntakaavan yhteisvaikutusten arvioinnin mukaan on tärkeää tunnistaa alueet, joissa näkyy eniten tuulivoimaloita ja joihin voimaloita näkyy eri suunnista (liite 4.1., kappale 4.1 ja 4.1.1.; liite 5.1.2., s. 9-10). Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden toteutumisen myötä merkittävimpiä yhteisvaikutuksia maakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille syntyisi mm. Isojoella. Erityisesti mainitaan Isojoki-Lapväärtinjokilaakson maisema-alue, jossa tuulivoimaloiden alueet seuraavat laaksoa sen molemmin puolin (liite 4.1., s. 68-70). Isojoen valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö *Isojokilaakson kyläasutus ja Isojoen kirkkomaisema* sekä kaikki maakunnallisesti

merkittävät kulttuuriympäristöt sijaitsevat arvokkailla maisema-alueilla pl. *Kodesjärven kulttuuriympäristön* pohjoisosa.

Tuulivoima-alueiden kohdekorteilla on arvioitu yksittäisten tuulivoima-alueiden vaikutukset kohdekohtaisesti valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja niiden alueiden maisema-alueisiin (liite 5.2.1., Hanhimaan s. 172-174 ja Piikkilänviita s. 184-186). Lisäksi kohdekorteissa on luetteloitu tuulivoima-alueen ympärillä olevat tai suunnitellut muut tuulivoima-alueet (liite 5.2.1., s. 173-174, 186). Useamman tuulivoima-alueen, tässä tapauksessa Hanhimaan ja Piikkilänviita, yhteisvaikutuksia on tarkasteltu/havainnollistettu esimerkinomaisesti arvokkaalle maisema-alueelle sijoittuvasta kuvauspisteestä (liite 5.2.2. s. 34-35).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan selvityksillä ja vaikutusten arvioinneilla, sekä niiden huomioimisella kaavamerkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä on varmistettu, että maakuntakaavan vaikutukset eivät ole merkittävän haitallisia. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset varmistavat, että maakuntakaava riittävästi ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Maakuntakaavassa annetaan tuulivoimaan liittyen koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys, joka tulee huomioida tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa aluekohtaisten määräysten lisäksi (liite 1.2. kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7, 37-38).

Suunnittelumääräyksessä määrätään myös maisemaan kohdistuvien yhteisvaikutusten huomioimisesta:

Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset ... maisemaan, kulttuuriperintöön, ... sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia.

Maakuntakaavassa annetaan lisäksi Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alueelle aluekohtainen suunnittelumääräys (liite 1.2. kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38-39):

Tuulivoimaloiden alueiden ... 21 (Piikkilänviita, Isojoki) ... yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei tuulivoimarakentaminen merkittävästi heikennä valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden tai merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen maisemakuvaa.

Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 täyttää MRL 28 §:n mukaiset maakuntakaavalle asetetut sisältövaatimukset (liite 4.1., kappale 4.2) ja kaavaratkaisulla edistetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista (liite 4.1., kappale 4.3). Maakuntahallitus katsoo, että tuulivoima-aluevaraukset ovat sovitettavissa yhteen maisemansuojeluun liittyvien alueidenkäyttötavoitteiden sekä muiden alueidenkäyttötavoitteiden ja kaavan sisältövaatimusten kanssa.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut kulttuuriympäristöä koskevat selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä.

Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen merkittävät vaikutukset ja yhteisvaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueen merkinnän rajauksessa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä.

Maakuntahallitus katsoo, että Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueen koko ja muoto mahdollistavat useita suunnitteluvaihtoehtoja seudullisesti merkittävän, vähintään seitsemän voimalan muodostaman tuulivoima-alueen toteuttamiselle yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Alueen toteuttamistapa vaikuttaa muodostuviin yhteisvaikutuksiin.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Yhteisvaikutusten arviointi asukkaisiin, elinkeinoihin ja kiinteistöjen arvoon kohdistuvien vaikutusten osalta

Valituksen mukaan maakuntakaavaa varten laadituissa selvityksissä ei ole esitetty arviota siitä, millaisia yhteisvaikutuksia maakuntakaavan mahdollistamalla tuulivoimarakentamisella Kolmihaaran, Piikkilänviidan, Lehmikeitaan ja Surmankeitaan alueille olisi alueen asukkaille, alueen perinteisille elinkeinoille ja ihmisten asuntojen arvolle. Valituksen mukaan yhteisvaikutusten tarkempi selvittäminen on jätetty yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa aluekohtaisesti tehtäväksi.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Lainsäädännölliset perustelut ovat vastaavat kuin lausunnon aiemmassa osuudessa (ks. *Yhteisvaikutusten arviointi ja sen riittävyys*): maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §, 28 §, 30 §, 32 §.

Maakuntakaavassa on tehty asukkaisiin ja elinkeinoihin liittyvää tuulivoima-alueiden yhteisvaikutusten arviointia osana tuulivoimaselvitystä (liite 5.1.2.), tuulivoima-alueiden maisemaselvitystä (liitteet 5.2., 5.2.1. ja 5.2.2.), tuulivoiman sähkönsiirtoselvitystä (liite 5.9.) sekä kaavan vaikutusten arviointia (liite 4.1., kappale 4.1.1.). Selvitysten ja vaikutusten arviointien vaikutus kaavaratkaisuun on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 5 ja s. 187-191).

Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden rajauksissa on huomioitu etäisyys vakitukseen ja loma-asutukseen (liite 1.3. kaavaselostus, s. 187). Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueiden etäisyys asutukseen on vähintään 1,5 kilometriä (liite 5.1., s. 12). Tyypillisesti tuulivoiman välkevaikutukset ulottuvat noin 1,5 kilometrin etäisyydelle ja meluvaikutukset noin 600–1000 metrin etäisyydelle, joten maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueista ei etäisyys huomioiden arvioida aiheutuvan asutukselle merkittäviä melu- tai välkevaikutuksia yksinään tai yhteisvaikutukset huomioiden (liite 4.1., kappale 4.1.1.; liite 5.1.2., s. 10).

Maakuntakaavassa ei osoiteta tuulivoimaloiden alueita seudullisesti merkittäville virkistysalueille (liite 5.1., s. 12). Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueiden läheisyydessä ei sijaitse maakuntakaavassa osoitettavia seudullisesti merkittäviä virkistysalueita tai -reittejä, eikä matkailupalveluiden alueita (liite 1.1. kaavakartta). Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue sijaitsee pieneltä osin Suupohjan matkailun ja virkistysalueen kehittämisvyöhykkeellä.

Kehittämisperiaatemerkinällä osoitettavan alueen suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota matkailuun, virkistykseen, kulttuuriympäristöön ja luontoon liittyviin arvoihin (liite 1.2. kaavamerkinät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 19). Maakuntakaavassa annetaan lisäksi tuulivoimaan liittyvä koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys virkistysarvojen huomioimisesta yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Keskeinen asumisviihtyvyyteen kohdistuva vaikutus on tuulivoiman maisemavaikutukset, joihin liittyen ks. lausunnon osa *'Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, ja niiden alueiden maisema-alueet'*.

Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden rajauksissa on huomioitu elinkeinoin liittyen mm. riittävä etäisyys tiestöön, sekä maatalouden suuryksiköihin ja turkistarhoihin (liite 5.1., s. 12). Yhteisvaikutusten arvioinnin mukaan tuulivoiman elinkeinoin kohdistuvista vaikutuksista merkittävimpiä ovat metsätaloudelle aiheutuvat haitat (liite 5.1.2., s. 46). Vaikutukset elinkeinoin ovat vaikutusten arvioinnin mukaan hyvin paikallisia ja kohdistuvat pääasiassa voimaloiden rakennuspaikkoihin ja sähkönsiirtolinjoihin (liite 5.1.2., s. 3), ja tulevat siten huomioitavaksi osana alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavassa annetaan suunnittelumääräyksiä liittyen tuulivoiman ja sähkönsiirron toteuttamiseen elinkeinot huomioiden.

Maakuntakaavan yleispiirteisyys ja tuulivoimaloiden alueiden merkintätyyppi (osa-alueen erityisominaisuutta osoittava merkintä) huomioiden maakuntakaavaratkaisun yhteisvaikutuksia kiinteistöjen arvoon ei ole mahdollista yksityiskohtaisesti arvioida. Tuulivoimarakentamisen vaikutuksesta kiinteistöjen arvoon ei ole saatavilla yksiselitteistä tutkimustietoa. Maakuntakaavan keskeisimpiä taloudellisia vaikutuksia sekä vaikutuksia elinkeinoin on arvioitu osana kaavaprosessia (liite 4.1.; liite 5.1.2., s. 46-47).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan selvityksillä ja vaikutusten arvioinneilla, sekä niiden huomioimisella kaavamerkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä on varmistettu, että maakuntakaavan vaikutukset eivät ole merkittävän haitallisia. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset varmistavat, että maakuntakaava riittävästi ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Maakuntakaavassa annetaan tuulivoimaan liittyen koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys, joka tulee huomioida tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa (liite 1.2. kaavamerkinät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7, 37-38). Suunnittelumääräyksessä määrätään myös asutukseen ja elinkeinoin kohdistuvien yhteisvaikutusten huomioimisesta:

- Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset vakituiseen ja loma-asutukseen, liikenneväyliin, maisemaan, kulttuuriperintöön, virkistykseen, elinkeinoin ... sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida eri tuulivoima-alueiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron yhteisvaikutukset ja varmistua siitä, etteivät yhteisvaikutukset muodostu asutukselle kohtuuttomiksi.

Suunnittelumääräyksiä on asutukseen kohdistuvien vaikutusten huomioimisen osalta täydennetty kaavan laadinnan aikana julkisissa kuulemisissa ja muussa kaavan vuorovaikutuksessa yksityishenkilöiltä ja asukasyhdistyksiltä saadun palautteen perusteella (liite 1.2. kaavamerkinät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7; liite 1.3. kaavaselostus, kappale 5; liite 3.11.; liite 3.15.).

Sähkönsiirtoon liittyvän koko maakuntaa koskevan suunnittelumääräyksen mukaan sähkönsiirtolinjat tulee toteuttaa maa- ja metsätalouden kannalta mahdollisimman vähäisin vaikutuksin (liite 1.2. kaavamerkinät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 8).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan selvityksissä on tunnistettu asukkaisiin liittyviä mahdollisia yhteisvaikutuksia ja ylimaakunnallisia vaikutuksia Isojoen kunnan alueella. Asutukseen kohdistuvat vaikutukset ja niiden lieventäminen ovat keskeisimpiä tuulivoima-alueiden tarkemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioitavia asioita, joihin vaikuttaa erityisesti tuulivoimaloiden määrä, sijoittelu, koko ja muut tekniset ominaisuudet, sekä tuulivoimalan ja asutuksen väliin jäävän alueen maankäyttö, jotka ratkaistaan osana alueiden mahdollista yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Maakuntahallitus katsoo, että tuulivoima-alueiden yleiseen virkistyskäyttöön kohdistuvat vaikutukset (melu, turvallisuus, rajoitukset, paikalliset maankäytön muutokset, maiseman muutokset) ovat luonteeltaan sellaisia, että ne tulevat huomioitavaksi osana alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua mm. voimaloiden sijoittelua suunniteltaessa, kuten maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa todetaan (liite 4.1., kappale 4.1.1.).

Maakuntahallitus katsoo, että tuulivoiman vaikutukset elinkeinoihin ovat paikallisia ja kohdistuvat pääasiassa voimaloiden rakennuspaikkoihin ja sähkönsiirtolinjoihin. Yhteisvaikutukset elinkeinoihin tulee tarkemmin selvittäväksi osana yksityiskohtaisempaa tuulivoima-alueiden suunnittelua. Maakuntakaavalla ohjataan huomioimaan ja välttämään sellaisia vaikutuksia, jotka voidaan kokea kiinteistöjen arvoon vaikuttaviksi tekijöiksi.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut asukkaisiin, elinkeinoihin ja kiinteistöjen arvoon liittyvät selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen merkittävät vaikutukset ja yhteisvaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueen merkinnän rajauksessa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä. Yksityiskohtaisemmat selvitykset tulee tehdä alueiden mahdollisen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistaessa mm. tuulivoimaloiden sijoittumista, määrää ja korkeutta.

Maakuntahallitus katsoo, että Lakiakankaan, Piikkilänviidan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueen koko ja muoto mahdollistavat useita suunnitteluvaihtoehtoja seudullisesti merkittävän, vähintään seitsemän voimalan muodostaman tuulivoima-alueen toteuttamiselle yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Alueen toteuttamistapa vaikuttaa muodostuviin yhteisvaikutuksiin.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Maankäyttö- ja rakennuslain 31 §

Valituksen mukaan maakuntavaltuuston olisi tullut jättää maakuntakaava vahvistamatta valituksessa mainittujen tuulivoima-alueiden osalta selvitysten riittävyden ohella maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 3 momentin perusteella.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 31 § mukaan maakuntakaavan hyväksyy maakunnan liiton ylin päättävä toimielin.

Maakuntahallitus toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain 31 § ei sisällä 3 momenttia.

Maakuntahallitus katsoo, että valituksessa mainittu maankäyttö- ja rakennuslain pykälä ja momentti eivät edellytä maakuntakaavan hyväksymispäätöksen muuttamista.

Natura 2000 -verkoston alueiden huomioiminen

Valituksen mukaan puheena olevat tuulivoima-alueet (Kolmihaara, Piikkilänviita, Lehmikeidas, Surmankeidas) sijaitsevat Kodesjärven, Haapakeitaan, Hanhikeitaan ja Isojoen-Lapväärtinjoen Natura 2000 -alueiden välittömässä läheisyydessä, ja vaarantavat merkittäväällä tavalla näiden suojeltujen alueiden suojeluperusteiden toteuttamista sekä niiden eläin- ja kasvilajeja. Valitukseen sisältyy otteita Etelä-Pohjanmaan Ely-keskuksen maakuntakaavan Natura-arviointiin antamasta lausunnosta, jossa tuodaan esiin tuulivoimaloiden alueiden rajaamista ja poistamista muuttolinnustoon ja maakotkaan kohdistuvien vaikutusten perusteella.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on laadittu maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n mukaan kaavaa hyväksyttäessä on noudatettava luonnonsuojelulain 5 lukua, joka koskee Euroopan unionin Natura 2000 -verkostoa.

Luonnonsuojelulain 34 §:n mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää. Lain 35 §:n mukaan jos suunnitelma yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden luonnonarvoja, on vaikutukset alueiden suojelutavoitteisiin arvioitava asianmukaisella tavalla. Lain mukaan viranomaisen on pyydettävä arvioinnista lausunto Ely-keskukselta ja siltä, jonka hallinnassa Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue on.

Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on laadittu maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti ja, että laadinnassa on huomioitu luonnonsuojelulain 5 luku.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa osoitetaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen merkinnällä kaikki verkostoon kuuluvat ja siihen ehdotetut alueet (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 34; liite 1.3. kaavaselostus s. 159-160). Merkinnän kuvauksen mukaan alueiden suojeluarvojen huomioon ottamisesta on säädetty luonnonsuojelulaissa. Natura 2000 -verkosto tulee maakuntakaavan merkinnän ja sen ohjausvaikutuksen kautta huomioida yksityiskohtaisemmassa maankäytön suunnittelussa.

Maakuntakaavan valmisteluaineistoon sisältyville tuulivoima-alueille on laadittu ns. Natura-arvioinnin tarveharkinta, eli arvioitu tarvetta varsinaisen luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen arvioinnin tekemiselle (liite 5.1., s. 2; liite 5.1.1.). Natura-arvioinnin tarveharkinnassa on todettu ne valmisteluaineiston tuulivoima-alueet, joiden osalta ei voida objektiivisesti poissulkea merkittävien

haitallisten vaikutusten mahdollisuutta ja joille tulee siten toteuttaa luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi.

Natura-tarveharkinnan tulosten perusteella on laadittu Natura-arviointi valituksessa mainituille Kodesjärven, Haapakeitaan ja Hanhikeitaan Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille ja arvioinnissa on huomioitu Isojoen kuntaan sijoittuvat maakuntakaavan valmisteluaineiston mukaiset Piikkilänviidan, Hanhimaan ja Lakiakankaan tuulivoima-alueet (liite 1.3. kaavaselostus, s. 59; liite 5.4.; liite 5.5.). Valmisteluaineistossa Hanhimaan ja Lakiakankaan tuulivoima-alueet muodostavat yhtenäisen alueen (tv-alue 20) (liite 5.4., s. 9).

Valituksessa mainittu Isojoen-Lapväärtinjoen eli Lapväärtinjokilaakson Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue on luontodirektiivin mukainen erityisen suojelutoiminnan alue (SAC). Natura-tarveharkinnassa on huomioitu SAC-alueet, jotka sijaitsevat alle kilometrin etäisyydellä tuulivoima-alueesta. Etäisyys Lapväärtinjokilaakson Natura-alueesta maakuntakaavan valmisteluaineiston mukaisiin tuulivoima-alueisiin on yli kilometrin, eikä aluetta ole siksi huomioitu arvioinnissa.

Natura-arvioinnin tulokset huomioitiin kaavan valmisteluvaiheen kuulemisaineistossa. Lakiakankaan ja Hanhimaan tuulivoimaloiden alueita rajattiin pienemmäksi arvioinnissa todettujen Hanhikeitaan Natura-alueen luontotyyppisiin ja liito-oravaan kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi sekä usean lintulajin törmäys-, este- ja häiriövaikutusten lieventämiseksi. Piikkilänviidan tuulivoimaloiden alue rajattiin uudelleen Kodesjärven ja Haapakeitaan Natura-alueiden kuikkalinnustoon kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi. (liite 1.3. kaavaselostus, s. 188).

Natura-arvioinnista on pyydetty luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisesti lausunto Ely-keskukselta ja niiltä, joiden hallinnassa Natura 2000 -verkoston alueet ovat (liite 1.3. kaavaselostus, s. 59; liite 3.18; liite 3.19.).

Natura-arvioinnista saadut lausunnot olivat käytettävissä osana kaavaehdotuksen viranomaislausuntokierroksen palautetta. Saatujen lausuntojen ja niiden pohjalta käytyjen neuvottelujen perusteella maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden rajauksia ja suunnittelumääräyksiä sekä vaikutusten arviointia on tarkistettu kaavan ehdotusvaiheessa etenkin maakotkaan, metsäpeuraan ja muuttolinnustoon liittyen (liite 1.3. kaavaselostus, s. 59-60 ja 188-189; liite 4.1., kappale 4.1.1). Aiemmassa vaiheessa ainoastaan tuulivoimaloiden alueiden merkinnälle annettu suunnittelumääräys ”yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomioita alueella pesivään, aluetta säännöllisesti käyttävään ja alueen yli muuttavaan linnustoon, sekä huomioida Natura 2000 -verkostoon kuuluviin alueisiin kohdistuvat vaikutukset” muutettiin koskemaan koko maakunnan alueella tapahtuvaa tuulivoimasuunnittelua ja suunnittelumääräyksen sisältöä tiukennettiin mm. yhteisvaikutusten osalta:

- *”Tuulivoiman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomioita alueella pesivään, aluetta säännöllisesti käyttävään ja alueen yli muuttavaan linnustoon, sekä linnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin.”*
- *”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, että suunnitelma tai hanke yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa tarkasteltuna ei luonnonsuojelulain 34 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.”*

Piikkilänviidan, Hanhimaan ja Lakiakankaan tuulivoimaloiden alueille annettavaa aluekohtaista suunnittelumääräystä tiukennettiin Natura-arvioinnista ja kaavaehdotuksesta saatujen lausuntojen sekä käytyjen neuvottelujen perusteella aiemmasta ”yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida tuulivoiman vaikutukset alueella todettujen suurten petolintujen reviireihin” tiukempaan muotoon mm. yhteisvaikutusten osalta ”yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida tuulivoiman vaikutukset alueilla todettujen suurten petolintujen reviireihin. Voimaloiden määrä ja

sijainti tulee suunnitella siten, ettei merkittäviä yhteisvaikutuksia muodostu reviirille suunniteltavien muiden tuulivoimahankkeiden kanssa”.

Hyväksytyt maakuntakaavan suunnittelumääräykset vastaavat yllä mainittuja kaavan ehdotusvaiheen suunnittelumääräyksiä (liite 1.2. Kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7, 37-39).

Maakuntahallitus katsoo, että valituksessa mainittu Etelä-Pohjanmaan Ely-keskuksen Natura-arvioinnista antama lausunto on huomioitu maakuntakaavan valmistelussa siten kuin maakuntakaavalla maankäyttö- ja rakennuslain 4 § mukaisena yleispiirteisenä kaavatasona edellytetään. Ely-keskuksen lausunnossa mainittuja maakuntakaavan valmisteluaineiston mukaisia tuulivoima-alueita 20 ja 21 (hyväksytyssä maakuntakaavassa nimillä 'Hanhimaa', 'Lakiakangas' ja 'Piikkilänviita' olevat tuulivoimaloiden alueet) on Natura-arvioinnin tulosten, saatujen lausuntojen ja käytyjen neuvottelujen perusteella rajattu pienemmäksi. Valmisteluaineiston tuulivoima-alueen 21 (hyväksytyssä maakuntakaavassa nimellä 'Piikkilänviita') osalta on tehty Ely-keskuksen lausunnossa mainittu reviiri-kohtainen maakotkaan kohdistuvien yhteisvaikutusten arviointi, jonka mukaan reviiri-kohtainen merkittävän riskin raja ei ylity (liite 4.1., s. 81). Lisäksi tuulivoimaloiden aluetta on rajattu sen eteläosasta noin kolme kilometriä pienemmäksi siten, että se ei enää sijoitu lausunnossa mainitun mukaisesti Haapakeitaan ja Kodesjärven Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden väliselle alueelle (liite 1.1. kaavakartta). Lisäksi vaikutusten lieventämiseksi annettavia suunnittelumääräyksiä on tiukennettu.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssä annetaan koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys liittyen tuulivoimaan. Suunnittelumääräyksen mukaan *”...yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, että suunnitelma tai hanke yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa tarkasteltuna ei luonnonsuojelulain 34 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston alueiden perusteena olevia luonnonarvoja...”* (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 7). Lisäksi maakuntakaavassa annetaan koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys liittyen sähkönsiirtoon. Suunnittelumääräyksen mukaan *”Sähkönsiirtolinjojen toteutuksessa ei tule aiheuttaa merkittäviä haittavaikutuksia ... Natura 2000 -alueisiin”* (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 8). Natura 2000 -verkosto tulee maakuntakaavan suunnittelumääräysten ja niiden ohjausvaikutuksen kautta huomioida yksityiskohtaisemmassa maankäytön suunnittelussa.

Maakuntahallitus katsoo, että Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden suojelun perusteena olevat luonnonarvot on luonnonsuojelulain 34 § ja 35 § mukaisesti otettu Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssä huomioon siten kuin maakuntakaavalla maankäyttö- ja rakennuslain 4 § mukaisena yleispiirteisenä alueiden käytön suunnitelmana edellytetään.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

7. Henkilö D asiakumppaneineen

Valituksessa on vaadittu maakuntakaavan kumoamista ja uudelleen valmisteluun palauttamista Hietikonnevan tuulivoima-alueen osalta. Valituksen mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n valmistelu ja päätöksenteko on perustunut virheelliseen ja puutteelliseen tietoon Hietikonnevan alueen osalta. Valittajan mukaan alue ei sovellu tuulivoimatuotantoon maakuntakaavan osoittamassa laajuudessa mm. taloudellisten ja sosioekonomisten sekä luonnon monimuotoisuuden kohdistuvien haittojen vuoksi.

Lausuntonaan maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Esteellisyys

Valituksessa vaaditaan, että maakuntakaava palautetaan valmisteltavaksi uudelleen, mikäli henkilöt Pöntinen, Keskinen, Mattila ja Parkkamäki todetaan esteellisiksi osallistumaan kaavan valmisteluun ja siitä päättämiseen. Valituksessa pyydetään ottamaan kantaa Pöntisen mahdolliseen esteellisyyteen maakuntakaavan valmistelussa ja päätöksenteossa hänen toimiessa samanaikaisesti sekä Lapuan kaupunginhallituksen, että maakuntahallituksen puheenjohtajana. Pöntisen osallistuminen päätöksentekoon maakuntahallituksessa vaarantaa valituksen mukaan päätöksenteon puolueettomuuden, koska Lapuan kaupunki on tuulivoimahankkeen toteutuessa edunsaajan asemassa.

Valituksessa kuvataan, että henkilöt Keskinen, Mattila ja Parkkamäki ovat Kurikan kaupunginvaltuuston jäseniä ja Keskinen sen puheenjohtaja. Lisäksi Keskinen on Kurikan Energia Oy:n hallituksen puheenjohtaja ja Mattila sekä Parkkamäki sen hallituksen jäseniä. Lisäksi Keskinen ja Mattila ovat hallituksen jäseniä Lännen Aurinko Oy:ssä, joka on Kurikan Energia Oy:n tytäryhtiö.

Valituksen mukaan Keskinen, Mattila ja Parkkamäki ovat maakuntavaltuuston jäseninä valmistelemissa ja päättämässä maakuntakaavan hyväksymisestä. Valituksessa katsotaan, että sekä Kurikan kaupungilla, Kurikan Energialla että Lännen Auringolla on maakuntakaavapäätöksessä mahdollisesti yhteisiä intressejä Fortum Corporationin kanssa, jolla on maakuntakaavassa osoitetulla tuulivoimaloiden alueella (Hietikonneva) tuulivoimahanke käynnissä.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntahallitus toteaa, että henkilö Pöntinen on toiminut maakuntahallituksen puheenjohtajana sekä maakuntakaavan ohjausryhmän puheenjohtajana. Henkilö Parkkamäki on maakuntavaltuuston jäsen Kurikan kaupungin edustajana. Henkilöt Keskinen ja Mattila ovat maakuntavaltuuston varajäseniä Kurikan kaupungin edustajina. Maakuntahallitus tuo esiin, että henkilöt Keskinen ja Parkkamäki eivät pöytäkirjan mukaan (liite 2.1) ole osallistuneet maakuntakaavan hyväksymiskäsittelyyn.

Kuntalain 97 §:n mukaan valtuutettu on valtuustossa esteellinen käsittelemään asiaa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä taikka hänen hallintolain 28 §:n mukaan tarkoitettua läheistään. Edelleen kuntalain 97 §:n mukaan esteellisen henkilön on ilmoitettava esteellisyydestään. Henkilön on lisäksi toimielimen pyynnöstä esitettävä selvitys seikoista, joilla voi olla merkitystä hänen esteellisyytensä arvioinnissa. Muiden maakuntaliiton toimielinten (mm. maakuntahallitus) toimintaan sovelletaan hallintolain 28 §:ssä säädettyjä esteellisyysperusteita.

Maakuntahallitus toteaa, että Etelä-Pohjanmaan liitolla on käytössään julkinen luottamushenkilöiden sidonnaisuusrekisteri.

Maakuntakaava on yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, jonka tehtävänä on MRL 32 §:n mukaan ohjata kuntien yleis- ja asemakaavoitusta. Maakuntakaava ei ole suoraan rakentamista ohjaava ja mahdollistava suunnitelma. Maakuntakaavassa ei osoitettua maankäytön toteuttamista ratkaista yksityiskohtaisesti eikä kaavalla ole välittömiä oikeusvaikutuksia maanomistajiin. Maakuntakaavassa osoitettavat tuulivoimaloiden alueet edellyttävät toteutuakseen kunnan laatimaa yleiskaavaa. Maakuntakaavassa ei myöskään osoiteta esimerkiksi tuulivoimaloiden tarkkaa sijaintia, kokoa ja lukumäärää. Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan mahdolliset vaikutukset Kurikan Energialle ja Lännen Auringolle ovat etäisiä ja välillisiä.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on kokonaiskaava, jonka alueella kaikki maakuntahallituksen ja -valtuuston jäsenet asuvat ja jonka kaikki merkinnät voivat olla kuntien, kuntia edustavien yhtiöiden ja kuntien jäsenten kannalta myönteisiä tai kielteisiä. Maakunnan liitto on kuntayhtymä, jonka kaikki päättäjät muodostuvat jäsenkuntien kunnanvaltuuston tai -hallituksen edustajista. Osallistuminen kunnan päätöksentekoon ei tee maakuntavaltuuston tai -hallituksen jäseniä esteellisiksi.

Ottaen huomioon maakuntakaavan yleispiirteinen luonne, maakuntahallitus katsoo, että valituksessa ei ole esitetty sellaisia perusteita, jotka osoittaisivat kyseessä olevien henkilöiden olevan esteellisiä. Maakuntahallitus katsoo, että Lapuan kaupungin maanomistus Hietikonnevan tuulivoimaloiden kaavamerkinnän alueella ei synnytä Pöntiselle hallintolain mukaista esteellisyyttä asiassa henkilön toimiessa samanaikaisesti Lapuan kaupunginhallituksen puheenjohtajana, maakuntahallituksen puheenjohtajana ja maakuntakaavan ohjausryhmän puheenjohtajana. Maakuntahallitus katsoo lisäksi, etteivät myöskään henkilöiden Keskinen, Parkkamäen ja Mattilan luottamustoimet Kurikan kaupungissa tai kaupungin omistamissa yhtiöissä, joilla voi olla intressi Hietikonnevan tuulivoima-alueen toteuttamiseen, muodosta kyseisille henkilöille esteellisyyttä.

Valituksen kohteena oleva tuulivoimaloiden alue

Valituksessa mainitaan Hietikonnevan ja Lamminnevan tuulivoima-alueet.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa osoitetaan tuulivoimaloiden alueen merkintä kohteelle 'Hietikonneva' (tuulivoimaloiden alue numero 5). Maakuntakaavaan ei sisälly tuulivoimaloiden alueen merkintää kohteelle 'Lamminneva'. Kyseisellä nimellä on Seinäjoen ja Lapuan kaupunkien alueella käynnissä tuulivoimahanke. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan Hietikonnevan tuulivoimaloiden alue on pinta-alaltaan pienempi ja sijaitsee osin samalla alueella Lamminnevan tuulivoimahankkeen kanssa, mutta maakuntakaavan ja hankealueiden rajaukset eivät ole yhtäläiset.

Maakunnan liitto vastaa maakuntakaavan laatimisesta (MRL 27 §). Maakuntahallitus antaa lausuntonsa valitukseen siltä osin kuin se liittyy kyseessä olevaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaan. Maakuntahallitus ei lausunnossaan vastaa valituksen kohtiin, jotka liittyvät tuulivoimaosayleiskaavaan tai ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

Luonnon monimuotoisuuden ja linnuston suojelu

Valituksen mukaan Hietikonnevan tuulivoimaloiden alueella on merkittäviä luontoarvoja, joihin kohdistuvia vaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi. Valituksessa tuodaan esiin tällaisina luontoarvoina

alueelle sijoittuvia uhanalaisten lintulajien pesimä- ja reviirialueita, metsäpeuran talvehtimisalue, kurkien päämuuttoreitti ja maakotkan reviiri. Valituksessa viitataan sekä maakuntakaavan selvityksiin että alueella käynnissä olevan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiin liittyviin selvityksiin.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, minkä johdosta myös vaikutukset arvioidaan samalla yleispiirteisellä tasolla.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n mukaan maakunnan suunnitteluun kuuluu muuta alueiden käytön suunnittelua ohjaava maakuntakaava.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota mm. alueiden käytön ekologiseen kestävyys, vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Pykälässä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Maankäyttö- ja rakennuslain 30 §:n mukaan maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-alueita tarkemmin suunniteltaessa tai rakennettaessa.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa on valituksessa mainittuun linnustoon kohdistuvien tuulivoimaloiden alueiden vaikutusten ja yhteisvaikutusten osalta huomioitu sellaiset lajit, joiden kantoihin maakuntakaavalla yleispiirteisenä, tuulivoima-alueiden seudullista kokonaisuutta ohjaavana kaavana voi olla merkittävää vaikutusta (muuttolintujen päämuuttoreitit ja päiväpetolinnut) (liite 5.1.2., s. 36).

Vaikutukset näihin lajeihin ja lajiryhmiin on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu Hietikonnevan tuulivoimaloiden alueen merkinnän rajauksessa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä. Maakuntakaava osoittaa sille tarkoitettulla yleispiirteisellä tasolla tuulivoimaloiden sijoittamiseen soveltuvien alueiden rajat, mutta ei ratkaise alueen toteutumista tai toteuttamistapaa. Seudullisen tuulivoima-alueen rakentaminen edellyttää, että alueelle laaditaan yleiskaava (MRL 10 a luku), jolle maakuntakaava on ohjeena (MRL 32 §) ja jossa laaditaan suunniteltavaa tuulivoimaratkaisua vastaavat yksityiskohtaisemmat selvitykset.

Yksityiskohtaisemmat lajistonselvitykset (mm. valituksessa mainittu hömötiainen ja viherpeippo) tulee tehdä alueiden mahdollisen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistaessa mm. tuulivoimaloiden sijoittumista, määrää ja korkeutta. Valituksessa tuodaankin esiin, että alueelle suunnitteilla olevan Lamminneva-nimisen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn kuuluneessa pesimälinnustonselvityksessä on tunnistettu muun muassa uhanalaisten lajien elinalueita.

Maakuntakaavassa annetaan linnustoon kohdistuvien vaikutusten ja yhteisvaikutusten huomioimiseen liittyen suunnittelumääräys (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6–7):

- *Tuulivoiman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueella pesivään, aluetta säännöllisesti käyttävään ja alueen yli muuttavaan linnustoon, sekä linnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin.*

Maakuntahallitus toteaa, että metsäpeura on silmälläpidettävä laji (Punainen kirja 2019) ja se kuuluu Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen II lajeihin. Metsäpeura on riistalaji (Metsästyslaki 5 §). Maakuntakaavan laadintaa varten on hankittu Luonnonvarakeskukselta metsäpeuraselvitys (liite 5.7.), jonka tulokset on huomioitu tuulivoimaselvityksen yhteisvaikutusten arvioinnissa (liite 5.1.2.), Natura-arvioinnissa (liite 5.4.) sekä maakuntakaavaratkaisussa ja kaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 4.1., kappale 4.1.1.).

Metsäpeuraselvityksen mukaan Hietikonnevan tuulivoimaloiden alue sijoittuu metsäpeuran kesä- ja talvivaelluksen ydinalueiden ulkopuolelle, nykyisen talvehtimisalueen reunalle (liite 4.1., kuva 8, s. 75; liite 5.7., s. 5). Maakuntakaavaratkaisussa Suomenselän ja Lauhanvuoren metsäpeurakantojen levinneisyysalueelle sijoittuvien tuulivoimaloiden alueiden rajauksissa on huomioitu keskeisiä vaellus- ja vasomisalueita ja näille alueille osoitettujen tuulivoimaloiden alueille on annettu suunnittelumääräys metsäpeuran huomioimisesta. Vaikutusten arvioinnin mukaan Hietikonnevan tuulivoimaloiden alue ei sijaitse metsäpeurakannan kannalta keskeisellä vaellus- tai vasomisalueella, eikä sille ole annettu aluekohtaista suunnittelumääräystä metsäpeuran huomioimiseksi.

Muuttolinnustoon kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 4.1.) hyödyntäen kaavan Natura-arvioinnin yhteydessä laadittua muuttolintujen törmäys- ja populaatiomallinnusta (liite 5.5.). Hietikonnevan tuulivoimaloiden alue sijoittuu kurjen itäisen kevätmuuttoreitin läntiselle reunalle (BirdLife Suomi 2023) (liite 4.1., s. 86-87).

Muuttolintujen törmäys- ja populaatiomallinnuksen sekä siihen liittyvän arvioinnin mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan tuulivoima-alueilla ei arvioida olevan merkittäviä haitallisia yhteisvaikutuksia yhdenkään arvioidun lajin populaatioihin Suomessa. Arvioinnin tuloksena todetaan, että tuulivoiman mahdollisesti aiheuttama lisäkuolleisuuden merkitys jää populaatiotasolla vähäiseksi, eikä vaaranna populaatioiden olemassaoloa Suomessa tai laajemmin tarkasteltuna (liite 5.5., s. 36). Maakuntakaavaratkaisusta ei synny muuttolintujen reiteille ns. pullonkaula-alueita, joissa muutto tiivistyisi kapealle alueelle, ja joita muuttolinnut eivät pääsisi kiertämään, kun huomioidaan myös päämuuttoreiteille sijoittuvat muiden maakuntien alueilla olevat tuulivoima-alueet (liite 4.1., s. 88-89; liite 5.5., s. 36). Tuulivoima-alueiden estevaikutuksilla ei arvioida olevan populaatiotasoa vaikutuksia muuttolintuihin, koska lintujen muuttoreitin kokonaispituus ja energiankulutus sen aikana ovat niin suuria, ettei tuulivoima-alueiden kiertämiseen kulutetulla lisäenergialla ole kokonaisuuden kannalta merkitystä. Paikallisesti tärkeät muuttoväylät, kuten joki- ja peltolaaksot, jäävät edelleen pääosin vapaaksi tuulivoimaloista (liite 4.1., s. 88-89; liite 5.1.2., s. 30) ja tärkeille ruokailu- ja lepäämisalueina toimiville peltoalueille ei osoiteta tuulivoimaa (liite 5.5., s. 4, 8, 16), mikä vähentää haitallisia vaikutuksia.

Varovaisuusperiaatteita noudattaen maakuntakaavan tuulivoiman törmäyskuolleisuuden vaikutukset tarkasteltuihin lajeihin suhteessa populaatioon on perusteltua arvioida enimmilläänkin vähäisiksi (liite 5.5., s. 36). Vaikutusten arvioinnin mukaan muuttolinnustolle voi aiheutua tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksena häirintävaikutusta muutonaikaisilla levähdys- ja ruokailualueilla, mikäli lähimmät voimalat sijaitsevat noin 600 m etäisyydellä kerääntymisalueista, mikä tulee huomioida osana voimalakohtaista yksityiskohtaisempaa suunnittelua (liite 4.1., s. 89). Yksityiskohtaisessa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla ja muulla suunnittelulla voidaan merkittävästi lieventää törmäysriskiä, johon vaikuttavat tuulivoimaloiden määrä, korkeus, valaistus, väri, tiheys ja muu sijoittelu, alueen maastonmuodot sekä lintujen lajisto- ja ikärakenne.

Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueita on rajattu törmäys- ja populaatiomallinnuksen jälkeen pienemmäksi ja kaikkia valmisteluvaiheen mukaisia potentiaalisia tuulivoima-alueita ei ole lopullisessa maakuntakaavaratkaisussa, mikä edelleen lieventää yhteisvaikutuksia. Törmäys- ja populaatiomallinnuksen tulosten tulokinnassa on lisäksi valituksessa mainitun kurjen osalta

huomioitava, että kurkimuutto kulkee mantereella pääosin reilusti törmäyskorkeuden yläpuolella ja törmäysriskiarvioinnit ovat siten yliarvioita (liite 5.5., s. 16).

Maakuntakaavaan on laadittu tuulivoiman vaikutuksia petolintuihin tarkasteleva selvitys (Tuulivoiman vaikutukset maa- ja merikotkaan sekä sääkseen, liite 5.3.). Petolintuselvityksessä on tehty maakotkien törmäysriskianalyysi käyttäen ns. Bandin tilamallia, joka on laajasti käytössä esimerkiksi ympäristövaikutusten arvioinneissa (YVA). Analyysissä on käytetty väistökertoimena suositusten mukaista 99 % (Avoidance Rates for the onshore SNH Wind Farm Collision Risk Model. Scottish Natural Heritage, 2018) ja muilta osin Metsähallituksen julkaisun suureita (Hyvät käytännöt tuulivoimahankkeista maakotkalle aiheutuvien vaikutusten selvittämisessä ja arvioinnissa. Esimerkkiraportti: Nimettömänkankaan tuulivoimapuiston vaikutukset maakotkareviireihin. Metsähallitus, 2022). Petolintuselvityksessä on populaatiomallinnuksella laskettu raja-arvo lisäkuolleisuudelle, joka johtaisi reviiertasolla riittämättömään poikastuottoon. Lisäkuolleisuuden kriittinen raja-arvo on selvityksen mukaan noin 4 %, mikä tarkoittaa reviiriä kohden (2 emoa) 8 % lisäkuolleisuutta, eli 0,08 maakotkan törmäystä/reviiri/vuosi (ns. kumulatiivinen kokonaisriski). Selvityksen tuloksena on saatu tarkastelu, jossa on arvioitu maakotkan kannalta soveltuvimpia teoreettisia voimalasijainteja.

Petolintuselvitykseen perustuen kaikki maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueet on rajattu siten, että maakotkareviireillä ei ylitä reviirikohtainen merkittävän törmäysriskin raja-arvo (0,08 törmäystä/vuosi/reviiri), kun huomioidaan yhteisvaikutukset toteutuneiden tuulivoima-alueiden (myös naapurimaakuntien puolella) ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden osalta (liite 1.3. kaavaselostus, s. 189; liite 4.1., s. 76–81).

Hietikonnevan tuulivoimaloiden alue sijaitsee osittain (**salassa pidettävää tietoa**) maakotkareviirillä. Samalla reviirillä sijaitsevat myös Pauhusaaren ja Leviäkankaan maakuntakaavassa osoitetut tuulivoimaloiden alueet. Kumulatiivinen kokonaisriski maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueilla on 0,068, eli jää alle reviirikohtaisen riskirajan (0,08 törmäystä/vuosi/reviiri).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Maakuntakaavassa annetaan Hietikonnevan tuulivoimaloiden alueelle aluekohtainen suunnittelumääräys (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38–39), koska alue sijaitsee petolintujen reviiireillä:

- *Tuulivoimaloiden alueiden ... 5 (Hietikonneva, Seinäjoki ja Lapua) ... yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida tuulivoiman vaikutukset alueilla todettujen suurten petolintujen reviiireihin. Voimaloiden määrä ja sijainti tulee suunnitella siten, ettei merkittäviä yhteisvaikutuksia muodostu reviiirille suunniteltavien muiden tuulivoimahankkeiden kanssa.*

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan selvityksillä ja vaikutusten arvioinneilla, sekä niiden huomioimisella kaavamerkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä on varmistettu, että maakuntakaavan vaikutukset eivät ole merkittävän haitallisia. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset varmistavat, että maakuntakaava riittävästi ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden

alueiden merkintöjen merkittävät yhteisvaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Maisemavaikutukset ja kulttuurimaiseman suojeleminen

Valituksen mukaan maakuntakaava ei sisällä mainintaa Eurooppalaisesta maisemayleissopimuksesta, eikä sitä ole otettu maakuntakaavassa huomioon, minkä vuoksi kaavan valmistelu on ollut puutteellista. Valituksen mukaan maakuntakaavan selvitykset ovat havainnekuvien osalta puutteelliset. Valituksessa tuodaan esiin Ympäristöministeriön elokuussa 2024 julkaisema maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa -ohje, jota ei ole saatettu maakuntavaltuuston tietoon ennen kaavan lopullista valmistelua ja päätöksentekoa, minkä vuoksi kaavan valmistelu ja päätöksenteko on perustunut puutteelliseen tietoon.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, minkä johdosta myös vaikutukset arvioidaan yleisellä tasolla.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota mm. maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 5 momentin mukaan kyseissä pykälässä mainitut seikat on selvitetävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Maankäyttö- ja rakennuslain 30 §:n mukaan maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-aluetta tarkemmin suunniteltaessa tai rakennettaessa.

Euroopan neuvoston maisemayleissopimus on yleispiirteinen, Suomen vuonna 2006 ratifioima sopimus, johon liittyvät kansalliset toimenpiteet pannaan täytäntöön kunkin maan oman politiikan mukaan. Kansainvälisten sopimusten velvoitteita toteutetaan Suomessa muun muassa maankäyttö- ja rakennuslainsäädännöllä. Suomen lainsäädännössä on otettu huomioon kansainvälisten sopimusten velvoitteet ja maakuntakaavan lainmukaisuus arvioidaan maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaisten maakuntakaavan sisältövaatimusten perusteella. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa on huomioitu kansainväliset sopimukset maankäyttö- ja rakennuslain säädösten kautta.

Maakuntakaavassa on arvioitu tuulivoima-alueiden maisemavaikutuksia osana tuulivoimaselvitystä (5.1.) ja siihen kuuluvia tuulivoima-aluekohtaisia kohdekortteja (5.1.1., 5.6.) ja yhteisvaikutusten arviointia (5.1.2.), sekä tuulivoima-alueiden maisemaselvitystä (5.2.) ja siihen kuuluvia

kohdekortteja (liite 5.2.1.) ja näkymäalueanalyysiä ja valokuvasovitteita (5.2.2.). Lisäksi tuulivoiman yhteisvaikutuksia maisemaan on arvioitu maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 4.1., s. 41-45, 68-70).

Tuulivoima-alueiden maisemaselvityksessä on laadittu valokuvasovitteita osalle maakuntakaavan valmisteluvaiheen aineistossa mukana olleista potentiaalisista tuulivoima-alueista (liite 5.2.2., s. 4). Kuvassovitteet on laadittu vaikutusten arvioinnin tueksi ja tulosten havainnollistamiseksi. Mallinnusta varten otetut valokuvat on pyritty ottamaan kohteista, jotka ovat luonteeltaan herkkiä tai arvokkaita ympäristöjä ja joihin tuulivoimalat olisivat havaittavissa tai kohteista, jotka ovat ison ihmismäärän tavoitettavissa. Kuvaspisteet on valittu yhteistyössä ELY-keskuksen sekä alueellisen vastuumuseon kanssa (liite 5.2., s. 42). Selvityksen mukaan havainnekuvien avulla on mahdollista arvioida tuulivoimarakentamisen vaikutuksia maisemakuvaan. Mallinnuksessa on käytetty 300 metrin voimalakorkeutta.

Havainnekuvien (valokuvassovitteiden) laatiminen ei ole yleispiirteisen maakuntakaavan tasolla välttämätöntä. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan maisemaselvityksessä ne on laadittu havainnollistamaan tuulivoiman vaikutuksia ja tunnistamaan (yhteis-)vaikutusten kannalta keskeisiä alueita. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa suunniteltaessa voimaloiden määrää, korkeutta ja sijaintia, voidaan havainnekuvien avulla tehdä tarkempia maisemaan kohdistuvien vaikutusten arviointeja. Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaava ei ole lainvastainen sillä perusteella, että maakuntakaavaa varten laaditut havainnekuvat olisivat puutteellisia.

Tuulivoima-alueiden maisemaselvitysten tarkoituksena oli tuottaa tietoa, jonka perusteella maakuntakaavoituksessa voidaan riittävällä tavalla turvata maisemallisesti herkkät ympäristöt ja arvoalueet sekä ehkäistä niiden vaarantuminen (liite 5.2, s. 4–5). Selvityksissä on tunnistettu maisemaan kohdistuvat vaikutukset ja yhteisvaikutukset, ja niiden perusteella on tuulivoimaloiden alueille annettu tarvittaessa aluekohtaisia suunnittelumääräyksiä maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten huomioimisesta osana yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Esimerkiksi Hietikonnevan tuulivoimaloiden alueelle annetaan aluekohtainen suunnittelumääräys, jonka mukaan *”yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei tuulivoimarakentaminen merkittävästi heikennä valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden tai merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen maisemakuvaan”* (liite 1.2., kaavamerkinnät- ja määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38). Lisäksi maisemavaikutusten huomioimiseen ja vaikutusten ehkäisemiseen ohjataan koko maakuntaa koskevalla tuulivoiman yleisellä suunnittelumääräyksellä (liite 1.2., kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7).

Ympäristöministeriö on julkaissut päivitetyn version Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa -ohjeesta 27.8.2024. Ohjeen aiempi versio oli vuodelta 2016. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan tuulivoima-alueiden maisemaselvitys valmistui vuonna 2022 (liitteet 5.2.-5.2.2.), Etelä-Pohjanmaan maakuntahallitus esitti kokouksessaan 27.8.2024 maakuntakaavan hyväksymistä maakuntavaltuustolle ja maakuntavaltuusto hyväksyi kaavan 16.9.2024 (liite 2.1.). Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava valmisteltiin siten Ympäristöministeriön aiemman ohjeen aikana, mutta kaavan vaikutusten arvioinneissa huomioitiin mm. vuoden 2016 ohjetta korkeammat voimalakorkeudet (300 metriä) ja pidemmät maisemavaikutusten etäisyysvyöhykkeet esimerkiksi lähivaikutusalueen osalta. Ympäristöministeriön ohje on suositus, eikä se korvaa voimassa olevaa lainsäädäntöä. Maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaava on laadittu maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen

merkittävät vaikutukset ja yhteisvaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä.

Kiinteistöjen arvo

Valituksen mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan 2050 kaavaratkaisu aiheuttaa kiinteistöjen omistajille kohtuutonta haittaa kiinteistöjen arvon alenemisen vuoksi. Valituksessa katsotaan lisäksi, että maakuntakaavan valmistelu ja päätöksenteko on perustunut virheelliseen tietoon ja on puutteellista, koska siinä ei ole huomioitu Hietikonnevan tuulivoimala-alueen vaikutusta asuin- ja lomakiinteistöjen merkittävään arvon alenemiseen.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Lisäksi maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus.

Maakuntahallitus tuo esiin, että maakuntakaava on yleispiirteinen, yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjaava alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Maakuntakaavan yleispiirteisyyden johdosta myös vaikutukset arvioidaan samalla yleispiirteisellä tasolla huomioiden maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset.

Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia arvioitu osana maakuntakaavan kokonaisvaikutusten arviointia (Liite 4.1., kappale 4.1.1.). Yhteisvaikutuksia on arvioitu muun muassa ihmisten elinolojen, virkistykseen, maisemavaikutusten ja hiljaisten alueiden osalta.

Maakuntakaavassa ihmisiin ja asutukseen kohdistuvia vaikutuksia on lievennetty käyttäen potentiaalisten tuulivoima-alueiden kartoittamisessa 1,5 km etäisyyttä vakituiseen ja loma-asutukseen sekä antamalla tuulivoimaa koskeva yleinen suunnittelumääräys, joka tulee huomioida alueiden tarkemmassa suunnittelussa: *”Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset vakituiseen ja loma-asutukseen, liikenneväyliin, maisemaan, kulttuuriperintöön, virkistykseen, elinkeinoin, pohjavesiin, kansallispuistoihin, luonnon monimuotoisuuteen, eläimistöön ja ekologiaan yhteyksiin sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida eri tuulivoima-alueiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron yhteisvaikutukset ja varmistua siitä, etteivät yhteisvaikutukset muodostu asutukselle kohtuuttomiksi”* (liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6).

Maakuntahallitus katsoo, että tuulivoiman asutukseen kohdistuvat vaikutukset, ml. kiinteistöjen arvoon kohdistuvat vaikutukset riippuvat erityisesti yksittäiselle tuulivoimaloiden alueelle sijoittuvien tuulivoimaloiden määrästä, sijoittelusta suhteessa asutukseen ja korkeudesta, joita ei ratkaista maakuntakaavassa. Tuulivoimaan liittyvien maakuntakaavaratkaisujen vaikutuksia kiinteistöjen arvoon ei siten ole maakuntakaavan tasolla mahdollista yksityiskohtaisesti arvioida. Asutukseen kohdistuvia vaikutuksia tulee arvioida tarkemmin osana tuulivoimaloiden alueiden yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa tai muutettaessa yleiskaavaa. Maakuntakaava ei kuitenkaan velvoita yleiskaavan laatimiseen. Maakuntahallitus katsoo, että Hietikonnevan tuulivoimaloiden alueen koko ja muoto mahdollistavat useita suunnitteluvaihtoehtoja seudullisesti merkittävän, vähintään seitsemän voimalan muodostaman tuulivoima-alueen toteuttamiselle yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Alueen toteuttamistapa vaikuttaa muodostuviin vaikutuksiin.

Valituksessa tuodaan esiin tutkimuksia, jotka käsittelevät tuulivoiman vaikutuksia kiinteistöjen arvoon sekä niihin liittyviä tutkimusmenetelmiä ja näiden mahdollisia puutteita.

Maakuntahallitus katsoo, että tuulivoimarakentamisen vaikutuksesta kiinteistöjen arvoon ei ole saatavilla sellaista yksiselitteistä tutkimustietoa, jota olisi mahdollista hyödyntää vaikutusten arvioinnissa maakuntakaavan yleispiirteisellä tasolla, jossa tuulivoimaloiden tarkempi sijoittuminen suhteessa asutukseen sekä maakuntakaavassa osoitetulle tuulivoimaloiden alueelle sijoittuvien voimaloiden tarkka määrä tai koko eivät ole tiedossa.

Asiassa tulee huomioitavaksi muun muassa KHO:2013:184, jossa tutkittavana oli, oliko tuulivoimaosayleiskaavan hyväksymisestä aiheutunut maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 4 momentissa (koskien yleiskaavan sisältövaatimuksia) tarkoitettua kohtuutonta haittaa. Tapauksessa korkein hallinto-oikeus katsoi, että pelkästään sitä, että voimalat näkyvät valittajan kiinteistölle, tai sitä, että voimaloiden maisemavaikutukset yleisemminkin voivat vaikuttaa kiinteistöjen arvoon tuulivoimapuiston ulkopuolisella alueella, ei voitu pitää kyseisessä säännöksessä tarkoitettuna kohtuuttomana haittana.

Maakuntahallitus katsoo, että edellä kuvatun päätöksen valossa voimaloiden näkymistä kiinteistöille tai maisemavaikutusten vaikutuksia kiinteistöjen arvoon ei voida pitää myöskään maakuntakaavan laadintaa koskevan 28 §:n mukaisena kohtuuttomana haittana.

Maakuntahallitus katsoo, että kiinteistöjen arvoihin kohdistuvat vaikutukset on huomioitu MRL:n 28 §:n mukaisesti maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa, alueiden osoittamisessa sekä suunnittelumääräyksissä. Lisäksi maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan selvityksillä ja vaikutusten arvioinneilla, sekä niiden huomioimisella kaavamerkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä on varmistettu, että maakuntakaavan vaikutukset eivät ole merkittävän haitallisia. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset varmistavat, että maakuntakaava riittävästi ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, tuulivoimaloiden alueen merkintätyyppi ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Yhteisvaikutusten puutteellinen arviointi

Valituksen mukaan yhteisvaikutusten arviointi on puutteellista Hietikonnevan tuulivoima-alueella, erityisesti kun otetaan huomioon muiden lähialueilla sijaitsevien tuulivoima-alueiden kumulatiiviset vaikutukset ympäristöön ja asuinviihtyvyyteen.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset

arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, minkä johdosta myös vaikutukset arvioidaan yleisellä tasolla.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota mm. alueiden käytön ekologiseen kestävyys, vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 5 momentin mukaan kyseissä pykälässä mainitut seikat on selvitetävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Maankäyttö- ja rakennuslain 30 §:n mukaan maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-alueita tarkemmin suunniteltaessa tai rakennettaessa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32.1 § mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa tai muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaava ei kuitenkaan velvoita yleiskaavan laatimiseen. Maakuntakaavan ohjausvaikutus myös vaihtelee riippuen siitä, onko maakuntakaavamerkintä tyypiltään aluevaraus, kehittämisperiaate- tai ominaisuusmerkintä.

Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden kaavaratkaisun perusteena olevat selvitykset on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 4.4). Tuulivoima-alueiden yhteisvaikutuksia on arvioitu osana tuulivoimaselvitystä (liite 5.1.2.), tuulivoima-alueiden maisemaselvitystä (liitteet 5.2., 5.2.1. ja 5.2.2.), tuulivoiman vaikutuksia maa- ja merikotkaan sekä sääkseen käsittelevää selvitystä (liite 5.3.), tuulivoima-alueiden Natura-arviointia (liite 5.4.) ja siihen liittyvää lintujen törmäys- ja populaatiomallinnusta (liite 5.5.), tuulivoiman sähkönsiirtoselvitystä (liite 5.9.) sekä kaavan vaikutusten arviointia (liite 4.1., kappale 4.1.1.). Selvitysten ja vaikutusten arviointien vaikutus kaavaratkaisuun on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 5 ja s. 187-191).

Kaavan vaikutusten arviointiraportissa (liite 4.1., kappale 4.1.1.) yhteisvaikutuksia arvioidaan yksityiskohtaisemmin linnuston (maa- ja merikotka, sääksi, muuttolinnusto), metsäpeuran ja suden sekä ihmisten elinolojen, virkistykseen, maisemavaikutusten ja hiljaisten alueiden osalta.

Maakuntakaavan seudulliset tuulivoimaloiden alueet tarkoittavat vähintään seitsemän voimalan muodostamia kokonaisuuksia, mutta kaavassa laaditut selvitykset ja vaikutusten arvioinnit, ml. yhteisvaikutusten arvioinnit, on tehty huomioiden maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden rajausten sisään mahtuva potentiaalinen maksimimyllymäärä ja siten tunnistettu mahdolliset tuulivoiman aiheuttamat enimmäisvaikutukset. Maksimimyllymäärä on laskettu 800 metrin välein sijoitettujen teoreettisten voimalasijaintien perusteella. Maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoimaloiden alueiden koko ja muoto mahdollistavat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa useita suunnitteluvaihtoehtoja kokoluokaltaan seudullisesti merkittävän, vähintään seitsemän voimalan muodostaman tuulivoima-alueen toteuttamiseen. Voimalamäärä ja niiden sijoittelu sekä voimaloiden keskinäinen etäisyys (voimalatiheys) vaihtelevat ja lopullinen sijoittelu ratkaistaan mallintamalla ja optimoimalla osana yksityiskohtaisempaa alueen suunnittelua. Voimalasijoitteluun vaikuttavat mm. maaperän rakennettavuus, paikalliset tuulisuusolot ja maastonmuodot sekä valittava voimalatyyppi ja mm. sen melu- ja välkevaikutukset. Osalla maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueista on jo rakentunut ja toiminnassa oleva tuulivoima-alue.

Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueita on rajattu laadittujen yhteisvaikutusten arviointien perusteella. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan selvityksillä ja vaikutusten arvioinneilla, sekä niiden huomioimisella kaavamerkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä on varmistettu, että maakuntakaavan vaikutukset eivät ole merkittävän

haitallisia. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset varmistavat, että maakuntakaava riittävästi ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Maakuntakaavassa annetaan tuulivoimaan liittyen koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys, joka tulee huomioida tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa aluekohtaisten määräysten lisäksi (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6-7, 37-38).

Suunnittelumääräyksessä määrätään myös yhteisvaikutusten huomioimisesta:

- *Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset vakituiseen ja loma-asutukseen, liikenneväyliin, maisemaan, kulttuuriperintöön, virkistykseen, elinkeinoihin, pohjavesiin, kansallispuistoihin, luonnon monimuotoisuuteen, eläimistöön ja ekologiin yhteyksiin sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida eri tuulivoima-alueiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron yhteisvaikutukset ja varmistua siitä, etteivät yhteisvaikutukset muodostu asutukselle kohtuuttomiksi.*
- *Tuulivoiman yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomioita alueella pesivään, aluetta säännöllisesti käyttävään ja alueen yli muuttavaan linnustoon, sekä linnustoon kohdistuviin yhteisvaikutuksiin.*
- *Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, että suunnitelma tai hanke yksinään tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa tarkasteltuna ei luonnonsuojelulain 34 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston alueiden perusteena olevia luonnonarvoja.*

Maakuntakaavassa annetaan Hietikonnevan tuulivoimaloiden alueelle aluekohtaisia suunnittelumääräyksiä (liite 1.2. kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 38-39):

- *Tuulivoimaloiden alueiden (Hietikonneva, Seinäjoki ja Lapua) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida tuulivoiman vaikutukset alueilla todettujen suurten petolintujen reviireihin. Voimaloiden määrä ja sijainti tulee suunnitella siten, ettei merkittäviä yhteisvaikutuksia muodostu reviirille suunniteltavien muiden tuulivoimahankkeiden kanssa.*
- *Tuulivoimaloiden alueiden 5 (Hietikonneva, Seinäjoki ja Lapua) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei tuulivoimarakentaminen merkittävästi heikennä valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden tai merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen maisemakuvaa.*
- *Tuulivoimaloiden alueen 5 (Hietikonneva, Seinäjoki ja Lapua) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida läheisen Hirvijärven virkistysalueen virkistysarvojen säilyminen.*

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä. Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n laadinnan yhteydessä on selvitetty ja arvioitu tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen, mukaan lukien Hietikonneva, merkittävät vaikutukset ja yhteisvaikutukset maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu Hietikonnevan tuulivoimaloiden alueen merkinnän rajauksessa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä. Yksityiskohtaisemmat selvitykset tulee tehdä alueiden mahdollisen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistaessa mm. tuulivoimaloiden sijoittumista, määrää ja korkeutta.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitetun tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Maakuntahallitus katsoo, että yhteisvaikutusten arviointi on riittävää ja maankäyttö- ja rakennuslain mukaista Hietikonnevan tuulivoima-alueella. Maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Melu- ja välkevaikutukset, sekä etäisyydet asutukseen

Valituksen mukaan kaavaratkaisun taustalla olevat vaihemaakuntakaava I:n tuulivoimaselvitykset ovat vanhentuneita, maakuntakaavassa käytetty tuulivoimaselvitys ei vastaa nykypäivän tuulivoimaloiden kehitystä, ja on perusteltua käyttää isompaa suojaetäisyyttä tuulivoima-alueen ja asuin-/lomakiinteistöjen välillä. Tuulivoimasta aiheutuu kohtuutonta haittaa lähialueen asukkaille melu- ja välkehaittojen muodossa. Valituksessa vaaditaan, että maakuntakaava palautetaan valmisteluun ja siinä tullaan edellyttämään Hietikonnevan tuulivoima-alueen rakentamiselta ympäristölupaa.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on muun ohella arvioitava vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota mm. alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Pykälässä mainitut seikat on selvittävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Maakuntahallitus toteaa, että maakunnan liitto vastaa maakuntakaavaratkaisun lainmukaisuudesta ja siitä, että osoitettavat merkinnät perustuvat riittäviin selvityksiin yleispiirteinen kaavataso huomioiden. Koska maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, myös vaikutukset arvioidaan samalla yleispiirteisellä tasolla.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa on tehtyihin selvityksiin ja vaikutusten arviointiin (liitteet 5.1-5.21) nojaten osoitettu tuulivoimaloiden alueen merkinnällä 44 aluetta, johon sisältyy 14 Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavassa I osoitettua tuulivoimaloiden aluetta. Tuulivoimaloiden alueiden kaavaratkaisun perusteena olevat selvitykset on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.3. kaavaselostus, kappale 4.4).

Valituksen mukaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 ja Lamminnevan tuulivoimahankkeen (Hietikonneva) valmistelu ja päätöksenteko on perustettu tuulivoiman melu- ja välkehaitoissa VTT:n tekemään mallinnokseen, mikä on valittajan mukaan oleellisesti virheellinen infraäänien vaikutusten osalta. Maakuntahallitus toteaa, ettei Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa ole käytetty edellä mainittua mallinnosta, koska melu- ja välkevaikutukset selvitetään osana yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntahallitus antaa lausuntonsa valitukseen siltä osin kuin se liittyy kyseessä olevaan Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaan. Maakuntahallitus ei

lausunnossaan vastaa valituksen kohtiin, jotka liittyvät tuulivoimaosayleiskaavaan tai ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

Maakuntahallitus toteaa valituksessa vaadittuun ympäristölupaan Hietikonnevan tuulivoimaloiden alueelle, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, eikä siihen kuulu ratkaista taikka käsitellä tuulivoima-alueiden ympäristöluvan tarvetta. Mahdollinen ympäristöluvan tarve ratkaistaan myöhemmin tuulivoima-alueiden toteuttamisessa ympäristönsuojelulain mukaisilla perusteilla.

Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan tuulivoimaselvityksen (liite 5.1) lähtökohtana käytettiin 1,5 kilometrin etäisyyttä asutukseen, jolloin jo lähtökohtaisesti poissuljettiin tuulivoimalle soveltumattomat alueet liian lähellä vakituista tai loma-asutusta. Maankäyttö- ja rakennuslaissa ei ole säännöksiä siitä, mille etäisyydelle asutuksesta tuulivoimaloita voidaan sijoittaa, eikä kaavaratkaisu ole lainvastainen yksinomaan sillä perusteella, että tuulivoimaloiden alueita on osoitettu alle neljän kilometrin etäisyydelle olemassa olevasta asutuksesta ja loma-asutuksesta tai näille varatuista alueista.

Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 4.1) on arvioitu vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön. Arvioinnin mukaan (liite 4.1, s. 24–25) tuulivoimapuistojen toiminnan aikaiset negatiiviset vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristön laatuun liittyvät lähinnä maiseman muuttumiseen, meluun sekä välkevaikutuksiin. Maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueiden vaikutuksia asutukseen lievennetään suunnittelumääräyksin.

Maakuntakaavan tuulivoimaa koskevan suunnittelumääräyksen (liite 1.2, kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6) mukaisesti yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on muun ohella varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia ja että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida eri tuulivoima-alueiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron yhteisvaikutukset ja varmistua siitä, etteivät yhteisvaikutukset muodostu asutukselle kohtuuttomiksi.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa ei osoitettua maankäytön toteuttamista ratkaista yksityiskohtaisesti eikä osoiteta esimerkiksi tuulivoimaloiden tarkkaa sijaintia, kokoa ja lukumäärää. Maakuntakaavassa osoitettavat tuulivoimaloiden alueet edellyttävät toteutuakseen kunnan laatimaa yleiskaavaa, jonka yhteydessä tuulivoimaloiden melu- ja välkevaikutukset tulee ja on mahdollista arvioida yksityiskohtaisesti. Maakuntahallitus toteaa, että ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät seikat otetaan tarkemmin huomioon yleiskaavan laatimista ohjaavien MRL 39 §:n sisältövaatimusten ja muun ympäristölainsäädännön mukaisten lupamenettelyiden kautta.

Valituksen mukaan kaavan perusteena olevat vaihemaakuntakaava I:n selvitykset ovat vanhentuneita, sillä tuulivoimaloiden korkeudet ja nimellistehot ovat kasvaneet merkittävästi näiden julkaisujen jälkeen. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa on käytetty vaihemaakuntakaavan I selvityksiä vain jo rakentuneiden tai luvitettujen tuulivoima-alueiden osalta. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:n vaikutusten arviointi (liite 5.1.) ja tuulivoiman erillisselvitykset (liitteet 5.2., 5.3., 5.5.) on toteutettu huomioiden kaikki tuulivoima-alueet (myös vaihemaakuntakaava I:ssa osoitetut), jolloin niiden vaikutusten arviointitiedot on päivitetty ja kaavarajaukset muutettu uusien arviointitulosten mukaisiksi. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 perusteena olevissa selvityksissä on voimalakorkeutena käytetty 300 m voimaloita, mikä vastaa laadintahetkellä hankekehityksessä olevia voimaloita. Valituksen kohteena oleva Hietikonnevan alue ei ole ollut vaihemaakuntakaavassa I.

Maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueiden merkintää varten laaditut selvitykset ovat kaavan tarkkuustasoon nähden riittäviä ja ajantasaisia, ja että tuulivoimaloiden alueiden merkintöjen merkittävät vaikutukset on arvioitu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti. Vaikutukset on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sekä maankäyttö- ja

rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavalla huomioitu Hietikonnevan tuulivoimaloiden alueiden merkinnän rajauksessa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä. Yksityiskohtaisemmat selvitykset tulee tehdä alueiden mahdollisen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistaessa mm. tuulivoimaloiden sijoittumista, määrää ja korkeutta.

Maakuntahallitus katsoo, että huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana, maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla, määrällä ja muulla suunnittelulla voidaan myös vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Vuorovaikutus ja puutteellinen kuuleminen

Valituksen mukaan maakuntakaavaluonnoksen kuulemisvaiheessa kaavapalautteena esitetty 4 km suojaetäisyys asutukseen ja loma-asutukseen ei saanut riittävää huomiota eikä siihen ole perehdytty maakuntakaavan päätöksenteossa, mikä osoittaa puutteellisen valmistelun ja päätöksenteon. Valituksessa katsotaan, että elinympäristön turvallisuus ja viihtyvyys on tämän takia vaarantunut, minkä vuoksi maakuntavaltuuston päätös tulee kumota.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Valituksessa on viitattu vuorovaikutukseen liittyvien menettelyjen osalta sekä maakuntakaavan laadintaan, että maakuntakaavassa osoitetun Hietikonnevan tuulivoimaloiden alueelle sijoittuvan Lamminnevan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn, joka on ollut käynnissä osin samanaikaisesti maakuntakaavan laadinnan kanssa. Maakuntahallitus toteaa, että se lausuu asiassa vain maakuntakaavaa ja sen laadintaa koskeviin seikkoihin.

Lisäksi maakuntahallitus toteaa, että se antaa asutuksen ja tuulivoima-alueen väliin jätettävän suojaetäisyyden osalta lausuntonsa aiemmassa kohdassa *Melu- ja välkevaikutukset, sekä etäisyydet asutukseen*.

Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on laadittu ja kaavan laadintaan liittyvä vuorovaikutus on toteutettu maankäyttö- ja rakennuslain sekä -asetuksen mukaisesti, mikä kuvataan tarkemmin kaavaselostuksen luvussa 5 (Liite 1.3., kaavaselostus, s. 56–61). Kaavan laadintaan on sisältyneet lainmukaiset kuulemisvaiheet valmistelu- ja ehdotusvaiheissa, joista on tiedotettu kuntalaisia ja muita osallisia lain mukaisesti (Liitteet 3.1.–3.4.) ja joiden aikana saatu palaute on käsitelty huolellisesti ja läpinäkyvästi (Liitteet 3.9.–3.17.) Lisäksi kaikkiin virallisten kuulemisten ulkopuolella tulleisiin yhteydenottoihin on vastattu joko suullisesti tai kirjallisesti, ja kaavan valmistelijat ovat olleet tavoitettavissa koko kaavaprosessin ajan esimerkiksi puhelimitse.

Maakuntahallitus on käsitellyt kaikki virallisissa kuulemismenettelyissä saadut palautteet ja hyväksynyt niihin laaditut yksilöidyt vastineet. Käsitteilyn yhteydessä maakuntahallituksen jäsenille on esitelty saatua palautetta yhteenvetomaisesti ja lisäksi kaikki saadut palautteet on toimitettu heille kokousaineiston liitteenä lukuun ottamatta palautteenantajien henkilötietoja ja muita yksityisyydensuojan vuoksi häivytettyjä tietoja. Kokouksissa maakuntahallituksen päätöksentekijöillä on lisäksi halutessaan ollut mahdollisuus tutustua alkuperäiseen palauteaineistoon, sisältäen myös henkilötiedot ja muut salassa pidettävät tiedot. Kokouskäsitteilyjen jälkeen palautteet ja niihin laaditut vastineet on julkaistu osallistumis- ja arviointisuunnitelmavaiheessa koostettuna (liite 3.9.) ja kaavan luonnos- ja ehdotusvaiheessa

tiivistämättöminä (liitteet 3.10.-3.17) Etelä-Pohjanmaan liiton nettisivuilla. Myös maakuntavaltuuston kokouksissa on säännöllisesti käsitelty maakuntakaavan laadinnan vaiheita sekä valmistelun aikana saatua palautetta yhteenvetomaisesti.

Lainmukaisten kuulemisten lisäksi maakuntakaavan laadinnan aikana on pyritty tarjoamaan maakunnan asukkaille myös muita palautteenanto- ja keskustelumahdollisuuksia. Kaavaprosessin aikana eri puolilla maakuntaa järjestettiin esimerkiksi 10 kaikille avointa keskustelutilaisuutta, jossa kuka tahansa saattoi kysyä ja antaa palautetta koskien maakuntakaavan laadintaa. Kaksi vastaavaa tilaisuutta järjestettiin lisäksi etäyhteydellä.

Maakuntakaavaratkaisua on kaavan laadinnan aikana muokattu lukuisia kertoja saadun palautteen, tarkentuneen selvitystiedon ja vaikutusten arvioinnin tuloksena. Muutoksia on kuvattu kaavaselostuksessa (Liite 1.3., kaavaselostus, s. 56–61).

Maakuntahallitus toteaa, että osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyjen yhteydessä esitettyjen mielipiteiden ja muistutusten esittämisoikeus ei tarkoita, että esitetyt asiat olisi otettava esitetyssä muodossa huomioon tai kaavaan olisi tehtävä osallisten toivomat muutokset sellaisenaan. Toimivalta kaavan sisällöstä päättämisestä kuuluu maakunnan liiton valtuustolle.

Maakuntahallitus katsoo, ettei kaava ole lainvastainen valituksessa esitetyillä vuorovaikutusmenettelyyn liittyvillä perusteilla. Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

Valituksessa viitataan maankäyttö- ja rakennuslain 39 §, joka koskee yleiskaavan sisältövaatimuksia ja jonka mukaan yleiskaavassa on otettava huomioon muun muassa mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön.

Maakuntakaava osoittaa sille tarkoitetulla yleispiirteisellä tasolla tuulivoimaloiden sijoittamiseen soveltuvien alueiden rajat, mutta ei ratkaise alueen toteutumista tai toteuttamistapaa. Seudullisen tuulivoima-alueen rakentaminen edellyttää, että alueelle laaditaan yleiskaava (MRL 10 a luku), jossa laaditaan suunniteltavaa tuulivoimarakkaisua vastaavat yksityiskohtaisemmat selvitykset.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, minkä johdosta myös vaikutukset arvioidaan samalla yleispiirteisellä tasolla huomioiden maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset.

Mikäli alueelle laaditaan tuulivoimaosayleiskaava, maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n mukaiset yleiskaavan sisältövaatimukset tulee huomioida yleiskaavatasoin selvityksin. Lisäksi tällöin tuulee huomioida ajantasainen maakuntakaava sekä maakuntakaavassa annettavat suunnittelumääräykset koskien mm. tuulivoiman rakentamista yleisesti sekä mahdolliset aluekohtaiset suunnittelumääräykset.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jossa osoitettu tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavan selvityksillä ja vaikutusten arvioinneilla, sekä niiden huomioimisella kaavamerkintöjen rajauksissa ja maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä on maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti varmistettu, että maakuntakaavan vaikutukset eivät ole merkittävän haitallisia. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset varmistavat, että maakuntakaava riittävästi ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Huomioiden maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä suunnitelmana ja maakuntakaavan suunnittelumääräykset sekä se, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tapahtuvalla tuulivoimaloiden sijoittelulla ja muulla suunnittelulla voidaan huomioida maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n sekä 77 b §:n mukaiset yleiskaavan ja tuulivoimaosayleiskaavan sisältövaatimukset sekä vaikuttaa toteuttamisen haitallisiin vaikutuksiin, maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä kaavan sisältövaatimuksiin liittyvillä perusteilla.

Kaava ei ole myöskään lainvastainen sillä perusteella, että joku toinen ratkaisu olisi ollut valittajan kannalta tarkoituksenmukaisempi.

8. Henkilö E

Valituksessa on vaadittu maakuntakaavan hyväksymispäätöksen kumoamista. Valittaja perustelee vaatimustaan sillä, että maakuntavaltuuston päätös on terveydensuojelulain vastainen, koska kaavassa osoitettuihin tuulivoima-alueisiin liittyen ei ole laadittu terveystuulivoimaselvitystä.

Lausuntonaan maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Terveydensuojelulaki

Valituksessa vaaditaan maakuntakaavan hyväksymispäätöksen kumoamista ja minimivaatimuksena kyseisen kaavan tuulivoimaloita ja niiden alueita koskevan osuuden kumoamista. Valituksen mukaan maakuntakaavan hyväksymispäätös on terveydensuojelulain 1 §:n ja 2 §:n vastainen. Kyseisten pykälien mukaan terveydensuojelulain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveystuulivoimaa. Elinympäristöön vaikuttava toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Elinympäristöön vaikuttavaa toimintaa on harjoitettava siten, että terveystuulivoimien syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy. Valituksen mukaan maakuntakaava on nimenomaan elinympäristön toiminnan suunnittelua ja ohjausta varten ja kaavaselostuksen mukaan kaikille kaavassa esiintyville merkinnöille on oltava perustelu, mutta valittajan tietojen mukaan kaava-aineistoon merkityille tuulivoima-alueille ei ole liiton mainitsemää perustelua.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntahallitus toteaa, että valituksessa viitataan terveydensuojelulakiin. Kyseisessä pykälässä esitetään terveydensuojelulain tarkoitus ja yleiset periaatteet. Kyseinen pykälä ei liity maakuntakaavoitukseen, jota ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävät suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on muun ohella arvioitava vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön.

Maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava on laadittu maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti perustuen selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin (liitteet 5.1-5.9).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavaa ei ole maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa maankäytön suunnittelujärjestelmässä tarkoitettu sitovasti ohjaamaan yksittäisiä rakennushankkeita. Maakuntakaava on yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, jonka oikeusvaikutukset kohdistuvat ensisijassa yksityiskohtaisempaan suunnitteluun. Maakuntakaavassa ei siten vielä ratkaista sitovasti yksittäisen hankkeen toteuttamisedellytyksiä.

Maakuntakaavaa koskevassa kokonaisvaikutusten arvioinnissa on tarkastelu tuulivoiman vaikutuksia ihmisten elinoloihin ja virkistykseen. Arvioinnissa todetaan, että tuulivoiman vaikutukset

ihmisten terveyteen ja asumisviihtyvyyteen on huomioitu sijoittamalla uudet tuulivoimala-alueet vähintään 1,5 kilometrin päähän vakituisesta ja loma-asutuksesta (Liite 4.1, s. 70). Lisäksi maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä todetaan muun ohella tuulivoiman osalta, että alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia (Liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6). Maakuntahallitus toteaa, että ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät seikat otetaan tarkemmin huomioon yleiskaavan laatimista ohjaavien MRL 39 §:n sisältövaatimusten ja muun ympäristölainsäädännön mukaisten lupamenettelyiden kautta.

Maakuntahallitus katsoo, ettei maakuntakaava ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Terveys selvitys

Valituksen mukaan maakuntakaavaan liittyen olisi tullut laatia selvitys tuulivoimaloiden terveysvaikutuksista ja huomioida kansainvälinen uusi tutkimustieto. Valituksessa tuodaan esiin, että valittaja on koko kaavaprosessin ajan tuonut esiin tarpeen laatia terveys selvitys ja eikä pidä muistutukseensa saatua seuraavaa vastinetta: *”tuulivoimaa koskevat välke- ja melu selvitykset ym. laaditaan kuntien toimesta vasta tarkemmassa suunnittelussa”*, riittävänä perusteena. Valittajan mukaan maakuntakaavaan tehdyillä merkinnöillä ei ole perustelua.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävät suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on muun ohella arvioitava vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön.

Maakuntahallitus toteaa, että maakunnan liitto vastaa maakuntakaavaratkaisun lainmukaisuudesta ja siitä, että osoitettavat merkinnät perustuvat riittäviin selvityksiin yleispiirteinen kaavataso huomioiden. Koska maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, myös vaikutukset arvioidaan samalla yleispiirteisellä tasolla.

Etelä-Pohjanmaan liitto on tehtyihin selvityksiin ja vaikutusten arviointiin (liitteet 5.1-5.9) nojaten osoittanut tuulivoimaloiden alueen erityisominaisuusmerkinnällä 44 aluetta ja määrännyt niihin suunnittelumääräyksen (Liite 1.2., kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, s. 6), jonka mukaisesti yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia ja että, yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida eri tuulivoima-alueiden ja niihin liittyvän sähkönsiirron yhteisvaikutukset ja varmistua siitä, etteivät yhteisvaikutukset muodostu asutukselle kohtuuttomiksi.

Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan tuulivoimaselvityksen (liite 5.1) lähtökohtana käytettiin 1,5 kilometrin etäisyyttä asutukseen, jolloin jo lähtökohtaisesti poissuljettiin soveltumattomat alueet liian lähellä vakituista tai loma-asutusta. Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa (liite 4.1) on arvioitu vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön. Arvioinnin mukaan (liite 4.1., s. 24-25) tuulivoimapuistojen toiminnan aikaiset negatiiviset vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristön laatuun liittyvät lähinnä maiseman muuttumiseen, meluun sekä

välkevaikutuksiin. Maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueiden vaikutuksia asutukseen lievennetään suunnittelumääräyksin.

Maakuntakaavassa ei osoitettua maankäytön toteuttamista ratkaista yksityiskohtaisesti eikä osoiteta esimerkiksi tuulivoimaloiden tarkkaa sijaintia, kokoa ja lukumäärää. Maakuntakaavassa osoitettavat tuulivoimaloiden alueet edellyttävät toteutuakseen kunnan laatimaa yleiskaavaa, jonka yhteydessä tuulivoimaloiden melu- ja välkevaikutukset tulee ja on mahdollista arvioida yksityiskohtaisesti. Maakuntahallitus toteaa, että ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät seikat otetaan tarkemmin huomioon yleiskaavan laatimista ohjaavien MRL 39 §:n sisältövaatimusten ja muun ympäristölainsäädännön mukaisten lupamenettelyiden kautta.

Maakuntahallitus katsoo, että tuulivoimaloiden terveysvaikutukset on selvitetty ja huomioitu maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavalta edellyttämällä tavalla eikä kaava ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

Liitteet

1. Kaava-asiakirjat

- 1.1. Kaavakartta, Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050, Etelä-Pohjanmaan maakuntavaltuusto 16.9.2024
- 1.2. Kaavamerkinnot ja -määräykset sekä kohdeluettelo, Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050, Etelä-Pohjanmaan maakuntavaltuusto 16.9.2024
- 1.3. Kaavaselostus, Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050, Etelä-Pohjanmaan maakuntavaltuusto 16.9.2024

2. Päätöisasiakirjat

- 2.1. Pöytäkirjanote. Etelä-Pohjanmaan maakuntavaltuuston kokous 16.9.2024 (§ 22)
- 2.2. Pöytäkirjanote. Etelä-Pohjanmaan maakuntahallituksen kokous 17.12.2024 (§ 107)
- 2.3. Pöytäkirjanote. Etelä-Pohjanmaan maakuntahallituksen kokous 17.2.2025 (§ 14)

3. Vuorovaikutusmenettely

- 3.1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050
- 3.2. Kuulutus maakuntakaavan vireilletulosta ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 15.12.2021
- 3.3. Kuulutus maakuntakaavaluonnoksen nähtävillä olosta 1.2.2023
- 3.4. Kuulutus maakuntakaavaehdotuksen nähtävillä olosta 5.4.2024
- 3.5. Kuulutus maakuntakaavan hyväksymisestä 25.9.2024
- 3.6. Kuulutus maakuntakaavan voimaantulosta 20.12.2024
- 3.7. Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelun muistio 30.5.2022
- 3.8. Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelun muistio 5.2.2024
- 3.9. Palautekooste ja vastineet, OAS
- 3.10. Palautetiivistelmä ja yleisvastine, luonnosvaihe
- 3.11. Palautteet ja vastineet, yksityishenkilöt, luonnosvaihe
- 3.12. Palautteet ja vastineet, viranomaiset, luonnosvaihe
- 3.13. Palautteet ja vastineet, yritykset ja yhdistykset, luonnosvaihe
- 3.14. Palautteet ja vastineet, viranomaisehdotus
- 3.15. Palautteet ja vastineet, yksityishenkilöt, ehdotusvaihe
- 3.16. Palautteet ja vastineet, viranomaiset, ehdotusvaihe
- 3.17. Palautteet ja vastineet, yritykset ja yhdistykset, ehdotusvaihe
- 3.18. Kuulutus Natura-arvioinnista 16.5.2023
- 3.19. Natura-arvioinnin lausuntojen kooste. Salassa pidettävä. *

3.20. Lausuntopyyntö viranomais ehdotusvaiheessa 30.11.2023

3.21. Lausuntopyyntö koskien 1. vaihemaakuntakaavan Natura-arviointia 15.5.2014

3.22. Lausuntopyyntö koskien 3. vaihemaakuntakaavan Natura-arviointia 30.6.2017

4. Kokonaisvaikutusten arviointi

4.1. Kokonaisvaikutusten arviointi. Salassa pidettävä. *

5. Tuulivoimaan liittyvät selvitykset

5.1. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan tuulivoimaselvitys

5.1.1. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan tuulivoimaselvitys, Liite 1: Etelä-Pohjanmaan potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointi

5.1.2. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan tuulivoimaselvitys, Liite 4: Yhteisvaikutusten arviointi

5.2. Etelä-Pohjanmaan potentiaalisten tuulivoima-alueiden maisemaselvitys

5.2.1. Etelä-Pohjanmaan potentiaalisten tuulivoima-alueiden maisemaselvitys, Liite 1: Kohdekortit

5.2.2. Etelä-Pohjanmaan potentiaalisten tuulivoima-alueiden maisemaselvitys, Liite 2: Näkymäalueanalyysi ja valokuvasoitteet

5.3. Tuulivoiman vaikutukset maa- ja merikotkaan sekä sääkseen Pohjanmaalla, Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla. Salassa pidettävä. *

5.4. Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntakaavojen tuulivoima-alueiden Natura-alueisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi. Salassa pidettävä. *

5.5. Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavoituksen Natura-arviointia varten tehtävä lintujen törmäys- ja populaatiomallinnus päämuuttoreittien osalta.

5.6. Tuulivoima-alueiden täydennys – Niittunevan, Siltanevan ja Kankalonselän alueet

5.7. Selvitys Keski-Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan keskeisistä metsäpeura-alueista. Salassa pidettävä.

5.8. Susien esiintyminen Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien alueella vuosina 2004–2021. Salassa pidettävä.

5.9. Sähkönsiirtoselvitys Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan tuulivoimalle soveltuville alueille

Tuulivoimaa koskevat selvitykset, jotka on laadittu Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaava I:n laadinnan aikana, ja jotka toimivat taustaselvityksinä myös Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:lle:

5.10. Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaselvitys

5.11. Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaselvityksen täydennys – Kauhajoen Säärenkankaan-Eteläkankaan ja Kurikan Kukkookallion-Möhkäleenmaan alueet

5.12. Etelä-Pohjanmaan tuulivoimaselvityksen täydennys – Jalasjärven Ilvesnevan ja Kauhavan Voltti-Kakkurin alueet

5.13. Lintujen muutto ja muuton valtaväylät Suupohjassa

- 5.14. Tuulivoimaloiden näkymävaikutukset Etelä-Pohjanmaalla
- 5.15. Tuulivoima-alueiden maisemavaikutukset Etelä-Pohjanmaan arvokkaille maisema-alueille. Maisemaselvitys.
- 5.16. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava, vaihekaava I – maakuntakaavan linnustovaikutukset
- 5.17. Etelä-Pohjanmaan I vaihemaakuntakaavan Natura-arvioinnin tarveharkinta
- 5.18. Alajärven, Soinin ja Vimpelin tuulivoima-alueiden Natura-arviointi. Salassa pidettävä.
- 5.19. Maakuntakaavan tuulivoima-alueiden vaikutukset Levanevan ja Iso Koihnannevan Natura-alueisiin ja E-P maakotkakantaan. Salassa pidettävä.
- 5.20. Tuulivoimamaakuntakaavojen Natura-arvioiden päivitys. Salassa pidettävä.
- 5.21. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan tuulivoima ja erikoiskuljetukset

6. Viherrakenne

- 6.1. Etelä-Pohjanmaan viherrakenne ja ekosysteemipalvelut

7. Kulttuuriympäristö

- 7.1. Etelä-Pohjanmaan maakunnallinen rakennusinventointi
- 7.2. Etelä-Pohjanmaan maakunnallisen rakennusinventoinnin täydennyksen kohdekortit 2019–2020
- 7.3. Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön arvotus ja Etelä-Pohjanmaan uudemman rakennetun kulttuuriympäristön inventointi sekä arvotus
- 7.4. Etelä-Pohjanmaan uudemman rakennetun kulttuuriympäristön kohdeluettelo
- 7.5. Luettelo kaikista maakunnallisesti arvokkaiksi ehdotetuista kohteista
- 7.6. Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet – Ehdotukset Pohjanmaan, Etelä- ja Keski-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi
- 7.7. Maaseudun kulttuurimaisemat ja nähtävyydet – Ehdotukset Etelä-Pohjanmaan maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi, osa 2, päivitys- ja täydennysinventointi

8. Turvetuotanto

- 8.1. 3. vaihemaakuntakaavan Natura-arvioinnin tarveharkinta. Turvetuotantoa osoittavat kaavamerkinnot.
- 8.2. Etelä-Pohjanmaan vaihemaakuntakaava III. Turvetuotantoon soveltuvien alueiden Natura-vaikutusten arviointi.

*Asiakirjasta on heti sen valmistuttua ollut Etelä-Pohjanmaan liiton nettisivuilla saatavilla julkinen versio, josta vain viranomaiskäyttöön tarkoitetut salassa pidettävät tiedot on häivytetty.